

MİMAR SİNAN

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının

Araştırma ve Yayın Organıdır

ISSN 1301-2762

4. Büyük Üstat Mesajı Salih EVCİLERLİ
6. Message from the Grand Master Salih EVCİLERLİ
9. Türk ve Pers Hürmasonluğunda ve
Para-Masonik Teşkilâtlarında
Gnostik / Sûfi Sembol ve Düşünceler. Thierry ZARCONÉ
Çeviren: Celil LAYİKTEZ
28. Ali Koç Locası Celil LAYİKTEZ
36. Hürriyet Kahramanı
Resneli Niyazi Bey (1873-1913) Tamer AYAN
56. Emulasyon Locası Ahmet ŞENKUT
63. Hasenat Mehmet BURAL
68. Localardan Haberler Mimar SİNAN
103. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN

MİMAR SİNAN

Gevşemeyin, endişe etmeyin.

İnancınız sağlamsa, mutlaka başarılırsınız.

Şânı Yüce Kur'an (III:139)

Kapak Kompozisyonu : ŞİNASİ BARUTÇU
YENİLİK BASIMEVİ
Tel. 243 55 72 - 245 32 48 ☆ İSTANBUL - 2009

MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına

İmtiyaz sahibi : SALİH EVCİLERLİ

Yazı İşlerini fiilen idare eden : ASİM AKİN

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

ÜÇ AYDA BİR YAYINLANIR, ÜYELERE MAHSUSTUR.

ISSN 1301-2762

SAYI : 145 Nuruşiya Sokağı 9, 80050 – Beyoğlu Tel : 0 212 251 26 50 MART/HAZİRAN 2008

4. Büyük Üstat Mesajı Salih EVCİLERLİ
6. Message from the Grand Master Salih EVCİLERLİ
9. Türk ve Pers Hürmasonluğunda ve
Para-Masonik Teşkilâtlarında
Gnostik / Sûfi Sembol ve Düşünceler. Thierry ZARCONÉ
Çeviren: Celil LAYİKTEZ
28. Ali Koç Locası Celil LAYİKTEZ
36. Hürriyet Kahramanı
Resneli Niyazi Bey (1873-1913) Tamer AYAN
56. Emulasyon Locası Ahmet ŞENKUT
63. Hasenat Mehmet BURAL
68. Localardan Haberler Mimar SİNAN
103. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN

BÜYÜK ÜSTAT MESAJI

"Kendimiz için yaptıklarımız
bizimle birlikte ölür,
başkaları için yaptıklarımız ise
kalıcıdır ve ölümsüzdür".

Albert Pike K.:

Sevgili Kardeşlerim,

Hayatımızda elde ettiğimiz bazı kıymetli şeylere, genellikle hiçbir şey vermeden sahip olmuşuzdur. Hangimiz annemizin sevgisi için bir şeyler verdik. Adalet idealleri, insanca yaşamanın hakça savaşı için kime ne ödedik.

Hepimiz borç içinde doğduk. Alacaklılarımız bizi zorlamadıkları için de çoğumuz daima borçlu kalıyoruz. Herhalde nefsimize saygılı olarak, karşılığı verilmeden aldığımız şeylerin faturası için bir şeyler ödememiz gerekir.

Gelmiş geçmiş velinimetlerimize ne şekilde ödeme yapabiliriz ki? Ancak kalbimizden vereceklerimizle, yardımı muhtaç olanlara el uzatmakla, onlara sevgi, anlayış, cesaret vermekle, maneviyatı takviye edecek güveni sağlamakla. Önemli olan bu ödemeyi neyle, nasıl yaptığımızda değildir. Esas olan vermezse arzulu olmak ve sorumluluk duymaktır.

Masonluk, insanların iyiliğine uğraşan bütün sosyal kurumlarda amaca ulaşmak için uygulanmaya elverişli bir metottur. Bundan dolayıdır ki, insanların saadet ve refahına çalışan her toplulukta Masonluğun kendine özgü metoduyla çalışmasını bilen ve bu yolda

başarılar sağlayan Masonlar vardır. İleriye götüren her harekette Masonlar, birer birey olarak rol alabilirler. Fakat Masonluğun sırf kendisine özgü toplu davranışları ve kuralları yoktur. Hür bir düşünceyle her konuyu inceleyerek vicdanının çevrelediği sınırlar içinde bir kanaat edinmek ve bu kanaati, hiçbir tesir altında kalmaksızın, en iyi ve en güzel şekillerde uygulamak Masonluk demektir.

Masonluk bizden, başkalarının haklarına saygılı olmamızı, doğru olmakla birlikte iyilik de yapmış olmayı ve yardımsever olmamızı istemekte ve ruhumuzun cömert ve asil yönlerine uymamızı ummaktadır. Yardımseverliğin ne kuralının ne de sınırının olmadığını biliriz. Yardımseverliğin etkisinin hiçbir zaman kaybolmayacağını, ölümden sonra bile devam edeceğini biliriz. Yardımseverlik bütün yükümlülüklerin dışındadır. Bu nedenle, güzelliği de hür olmasındadır. Bütün bunları bilerek, isteyerek her şekilde yardım yapmalıyız.

Eğer toplumumuzda saygı ve sevginin bir sembolü olmak istiyorsak, topluma bir şeyler vermemiz lâzımdır. Bunun için uygun bir şekilde topluma ulaşabilecek yardımsever uygulamalar yapabilmeliyiz. Onlara ancak bu şekilde var olduğumuzu gösterebiliriz. Bu sözlerimden dışarıya açılalım anlamı çıkarılmamalıdır.

Özet olarak, Masonlukta yardımseverliğin bütün şekillerinin bir gönül, el, inanış ve uygulama işi olduğunu unutmayalım.

Yardımseverlik evde başlar derler. Doğrudur. Biliyoruz ki bizim evimiz, kapalı kapılarımızın ötesinde bütün dünyayı ve insanları içine almaktadır.

Topluma karşı görevlerimizi yerine getirmek, çevremizde örnek alınacak bir insan olarak kabul görmek ve bir anlamda bulunduğu ortamda liderlik yapabilmek özgür olmayı gerektirir.

Yardımseverlik ise, Kardeşlerimin özgür ve enerjik bir davranışdır.

Salih EVCİLERLİ
Büyük Üstat

MESSAGE FROM THE GRAND MASTER

"What we have done for ourselves alone dies with us; what we have done for others and the world remains and is immortal. "

-Albert Pike

Dear Brethren,

We usually have not paid anything for the valuable things we have owned throughout our life. What have we paid for the compassion of our mothers? Neither have we paid anything for our ideals of justice or our strives for a humanly living...

We are born into a world of debts. Because our creditors do not urge us we continue our lives with these debts. In order to survive as a respectful being we have to pay something against what we have earned.

However, how can we pay to all our ancestors who have added to our lives? The only return may be a heartfelt gratitude, by lending a hand to the ones in need, by expression of our love and understanding or encouraging them in time of despair and ensuring them the secure atmosphere to raise their moral

condition. Furthermore, what we are ready to pay against all these has actually no importance. The essence is to be willing to give and have a sense of responsibility.

Freemasonry can be defined as a method applicable for the institutions which endeavour for the welfare of humanity and there have always been some masons who have accomplished certain achievements for the happiness and benevolence of the human race who have worked with their own peculiar methods. Every mason can play an important role in movements which carry humanity to a brighter future. On the other hand, Freemasonry does not have a certain method of collective actions or regulations. In this respect, we can further define Freemasonry as applying a decision in the best and excellent way by taking a case and inspecting it with free thinking and intellect, filtering it through his conscience to reach a conclusion.

Freemasonry expects us to be respectful to others' rights, be honest and benevolent to do good to all. It also anticipates the expression of the charitable, generous and noble aspects of our nature and spirit. We all know that benevolence has no limits, neither rules. We also know that the effects of benevolence will never be forgotten, nor lost, even after death. Benevolence is beyond all rules and responsibilities. Its beauty comes from its freedom. Knowing all these aspects we have to be benevolent willingly and deliberately.

In order to be a symbol of love and respect in a society, we have to add and give certain things to that community. Therefore, we have to organize convenient benevolences to reach and please the society we live in. This is the only way to show them our existence. However, a meaning of revelation must not be extracted from my words.

Above all, we must not forget that all aspects of benevolence in Freemasonry is a duty of our heart, our hands, belief and a method of application.

It is said that "benevolence starts at home" and is correct. We are all aware that our home, beyond its closed doors, covers the whole world and all mankind.

In order to fulfill our responsibilities, to become a good example to others and to become a leader in the community we live in, one has to free and the applicant of free thinking.

Benevolence on the other hand, is an independent and energetic behaviour of all my Brethren.

Fraternal regards,

Salih EVCİLERLİ
Grand Master

TÜRK VE PERS HÜRMASONLUĞUNDA VE PARA-MASONİK TEŞKİLÂTLARINDA GNOSTİK / SÛFİ SEMBOL VE DÜŞÜNCELER (*)

Thierry ZARCONÉ (*)

Çeviren: Celil LAYİKTEZ

GNOSTIC/SUFI SYMBOLS AND IDEAS IN TURKISH AND PERSIAN FREEMASONRY AND PARA-MASONIC ORGANISATIONS

In general Freemasonry exercised a widespread attraction for prominent Ottomans and Persians in the 19th century and the beginning of the 20th century. Turkish and Persian reformers found Masonry attractive as an ideology preaching secular progress and also, but not for all, a general tolerance regarding religion. Consequently, Masonry played a major role in the process of modernisation and westernisation of the Ottoman Empire and Iran. But its introduction favoured also, as will be demonstrated in this presentation, an encounter between Western esotericism and Muslim mysticism. From the period when Freemasonry appeared in the Middle East, i.e. in the first decades of the 18th century, up to the middle of the

(*) *Profesör Doktor Thierry Zarcone, Türkiye, Balkanlar, İran ve Orta Asya alanındaki fikir akımları, Gnostisizm, Sûfizm, Alevilik, Bektâşilik, derviş tarikatları ve Hürmasonluk, konularında uzman tarihçi, CNRS (Centre National de la Recherche Scientifique - Fransa Ulusal Bilimsel Araştırma Merkezi) görevlisi, Mason tarihinin akademik yöntemlerle araştırılmasında öncü tarihçilerdendir, iyi Türkçe bilir.*

19th century, the lodges, which existed throughout the Ottoman Empire, were effectively clubs for foreigners and for Christian and Jewish citizens of the Empire; few Muslims had entered the Craft. The French, Italian, English and Scottish varieties of Freemasonry were the most influential. After this period, great numbers of Muslims began to enter Masonry and gave the Craft a new identity, particularly with the translation of rituals into Turkish and Persian, and through political action. Actually, the model of French Masonry fascinated the Muslims more than the English form, because it was clearly political.

My aim in this paper is two-fold: first, to show that the Muslim freemasons drew parallels between Freemasonry and their Sufi societies and guilds of craftsmen; second, to shed some light on the way in which the Turks and Persians reinterpreted masonic ritual through Sufism and set up para-masonic societies at the crossroad of Sufism and Masonry. Among the Sufi ideas introduced into these para-masonic organisations, or advocated by some of their members, are some that might be considered 'Gnostic' - 'Post-Gnostic' will be a better term - for these ideas emphasize the knowledge of the self and the restoration of a lost wholeness, pointing out that 'pure knowledge' is given priority over faith or strict adherence to the sacred scriptures (sharia).

ÖNSÖZ

Thierry Zarcone'nin, Canonbury Masonic Research Center (CMRC)'nin tertip ettiği, "The Knowledge of the Heart: Gnostic Movements and Secret Traditions" (Kalbin Bilgisi: Gnostik Hareketler ve Gizli Gelenekler) ana başlıklı Sekizinci Enternasyonal Konferans dizisinde sunduğu tebliğ, 2008 yılında, söz konusu araştırma merkezi tarafından yayımlandı.

Bu tebliğ Türk Mason tarihinin yorumlanmasında Gnostik / Sûfî etkilerin değerlendirilmesiyle yeni bir bakış açısı getirmektedir. Konu Osmanlı'nın Türk unsuru ile ilgili olduğundan, başlık Osmanlı-Pers yerine, Türk-Pers diye yazılmıştır. Thierry Zarcone'nin orijinal başlığı: "Gnostic / Sufi Symbols and Ideas in Turkish and Persian Freemasonry and Paramasonic Organizations."

Osmanlı İmparatorluğunda Masonluğun ilk izlerini 1730'lardan itibaren görmekteyiz. Ancak başlarda yabancılarla gayrimüslim tebaanın rağbet ettiği Hürmasonluğa 1850'lerden sonra müslüman nüfus büyük ilgi göstermiştir. Bu yoğun ilgiyi Balkanlar'da, Anadolu ve Suriye'de izliyoruz. Aynı etkenler İran için de geçerlidir.

Balkanlar'da bir yandan özgürlük hareketleri, diğer yandan Sırbistan'da, Mason ve Bektaşilerin kaynaştığı Ali Koç Locası örneğinde olduğu gibi, Osmanlı İmparatorluğuna yeniden katılma fikirleri bu localarda yeşermektedir.⁽¹⁾ Aynı Locada Sırbistan'ın istiklâli, Sırbistan'ın Avusturya'ya bağlanması ve Polonya'yı Rus işgalinden kurtarmak için yoğun paralel faaliyetler görüyoruz.

Ali Koç Locası 1920'de İstanbul'da kurulan "Tarikat-ı Salahiye" örneği, Bektaşilikle Masonluğu karıştıran bir olgu içindedir. Büyük Üstat olduğu söylenen Locanın Üstad-ı Muhteremi muhtemelen Bektaşî Dedesidir (ilk Osmanlı Büyük Locası 1909'da kurulmuştur), ancak Fransa Grand Orient'ı ve Leipzig Mason Locaları, Grand Orient vasıtasıyla da İngiltere Birleşik Büyük Locası ile Kardeş ilişkisindedir ve onlardan yardım almaktadır; onlar da Ali Koç Locasını Mason Locası olarak kabul etmektedirler. Masonlukta intizam kaidele-ri henüz yerleşmemiştir. Grand Orient da 1850'lerde İngiltere ile resmi kardeş ilişkisinde olan, muntazam bir Masonluktu. Masonluk, özellikle Grand Orient tarafında olan Masonluk, politize olmuş, İtalya, Polonya, Osmanlı İmparatorluğu, Romanya ve Güney Amerika ülkeleri ile Küba'da insan hakları ve istiklâl için savaş vermektedir. İngiliz Masonluğu da bu harekete yabancı değildir. ABD istiklâl savaşını, İngiliz Localarından berat almış Masonlar organize etmişti. Avrupa'da da, Rusya'nın nüfuzunu kırmak isteyen İngilizler, Paris'te, Ali Koç Locasının uzantısı Polonya Özgürlük Hareketini yöneten Masonlara elini uzatmıştı. Örgütün başında, Ali Koç Locası üyesi, Polonya milli kahramanı Adam Knez Czartorisky Kardeş vardı ve örgütü Paris'ten, kurmuş olduğu bir mason kardeşler ağı yoluyla başarıyla yönetmekteydi.

Ali Koç Locasının ambleminde Bektaşîlerin "teslim taşı", gönve ve pergel birlikte bulunmaktadır. 1855 tarihli "Cassell's Illustrated Family Paper"de Ali Koç Locası hakkında çıkan haberde İran'da 50.000 Masondan söz edilmektedir, bunlar da herhalde Bektaşîlik paralelinde İran'da kurulan "Khaksar" Sûfî kardeşliğinin üyeleridir. Tabiidir ki bu haberi, 1850'li yıllarda, İran'da bugünkü anlamda 50.000 muntazam Mason varmış gibi yorumlamak yanlış olur.

19. yüzyılda lonca teşkilâtlarından, Bektaşîlikten kaynaklanan ilginin kaynağı nedir? Maşrık-i Âzam-ı Osmanî (Osmanlı Grand Orient'ı) Fransa'daki ateizmi de kabul eden Fransız Grand Orient'ından bu konuda nasıl ayrılıktadır? Büyük Üstat Rıza Tevfik'in rolü ne olmuştur? 1920'de kurulan ve 1925'te dergâh, tekke ve zâviyelerin kapanmaları ile ilgili yasayla faaliyeti durdurulmuş Tarikat-ı Salâhiye adında, Mason - Bektaşî karışımı, Hürriyet ve İtilaf taraftarı para -masonik teşkilât nedir?

Osmanlı İmparatorluğunda vuku bulan Gnostik / Sûfî etkilerin benzerlerini İran'da nasıl görüyoruz?

Araştırmacı Kardeşimiz Zarcone, çalışmasının sonunda, titiz bir çalışmanın göstergesi, 45 maddelik çok kapsamlı bir "Notlar" bölümünü eklemişti. Bazı konulara açıklık getirmek üzere, birkaç not da ben ilâve ettim, onları da Üstadın notlarından ayırmak üzere, her birinin sonuna (C.L.) işaretini ekledim. Thierry Zarcone'den bu çalışmasını Mimar Sinan'da çevirerek yayımlamak üzere istediğim izni, Mimar Sinan'ın takipçisi olduğu için, tereddütsüz verdi. Kendisine teşekkür ediyorum.

Kardeşçe sevgi ve saygılarımla,

Celil Layiktez

GİRİŞ

19. yüzyıl ve 20. yüzyılın başlarında Hürmasonluk Osmanlı ve İran eş-rafı için bir cazibe merkezi olmuştur. Türk ve İranlı ıslahatçılar, laik gelişimi amaçlayan, dinlere karşı genel bir tolerans gösteren Masonluk ideolojisini çekici buldular. Bu nedenlerle, Osmanlı İmparatorluğunun ve İran'ın modernleşme ile Batılılaşma sürecinde Masonluk önemli bir rol oynamıştır. Masonluğun gelmesi ile de, bu sunumun daha ileriki bölümlerinde kanıtlanacağı gibi, Batı ezoterizmi ile İslâm mistisizmi karşılaşmıştır. Hürmasonluğun Orta Doğuda ortaya çıkmasıyla, 18. yüzyılın ilk yarısından 19. yüzyılın ortasına kadar, Osmanlı İmparatorluğunun önemli kentlerinde bulunan Localar, yabancılarla İmparatorluğun Hristiyan ve Yahudi tebaaları için sosyal kulüpler görünümündeydi; Müslüman üyeler azınlıktaydı. En etken Hürmasonluklar Fransız, İtalyan, İngiliz ve İskoç çeşitleri idi. 19. yüzyılın ortalarından itibaren, çok sayıda müslüman Masonluğa katılarak, ritüellerin Türkçe ve Farsça'ya tercümesi ve siyasal hareketliliğin başlamasıyla, ona yeni bir kimlik kazandırdılar. Aslında müslüman Masonların çoğu, siyasal yanı ile tebarüz eden Fransız Masonluk tarzını, İngiliz tarzına tercih ettiler.⁽²⁾

Bu sunumumda iki ayrı maksadım var: ilk önce, müslüman Hürmasonların, Hürmasonlukla kendi toplumlarında bulunan Sûfi cemiyetlerle esnaf loncalarının arasında paralel bulgulara vardıklarını göstermek; ikincil olarak da Türklerle İranlıların mason ritüellerini Sûfizm yoluyla yeniden değerlendirdiklerini ve Sûfizm ile Hürmasonluğun kesiştiği noktada para-masonik cemiyetler kurduklarına ışık tutmak istiyorum. Bu para-masonik cemiyetlerce veya bir kısım üyelerince kabul edilen Sûfi felsefesi Gnostik, daha doğrusu Post Gnostik olarak telakki edilebilir, zira, bu felsefe kendini bilmeyi ve kayıp bir tevhidin yeniden kazanılmasını içerirken, "mutlak bilgi" inancın veya yazılı kutsal metinlerin (şeriat) üzerindedir.

Sûfi Kardeşliklerle Hürmasonluk Arasında Bulunan Paralellerin Tespiti:

Batılı ve Doğulu "Sosyalleşebilme"

19. yüzyılın ortalarında Hürmasonluğun keşfi Müslümanlarda şok yaratmıştır, zira, Müslüman Kardeşler kabul edilmeye başlanmaz, Hürmasonluk bir Sûfi Kardeşlik (*tarikat*) gibi algılanmıştır. Bu olay yalnız Türkiye'de değil, Mısır ve İran'da da aynen vuku bulmuştur. Hatta, diyebiliriz ki, Osmanlılar, ritüel, hiyerarşi ve merasim

içeren her çeşit cemiyeti, İslâm dışı bir kültürden de gelse, *tarikat* olarak nitelendirirlerdi. İstanbul'da, bu konuda şaşılabacak bir örnek yaşanmıştır: 18. yüzyılın ilk on yılında, "Üzüm Nizamı" (*Ordre de la Grappe*) adında bir Fransız Bakik/içki cemiyeti Osmanlı hükümeti tarafından bir derviş tarikatı olarak kabul edilmiştir⁽³⁾. Daha sonra, masonik ritüeller Türkçeye çevrilince, "Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti" ifadesinde, "rit" sözcüğünün yerini "tarikat" sözcüğü almıştır (*İskoçya Tarikat-ı Kadime Makbule*). Burada *tarikat* sözcüğü Sûfi Tarikini (*yolunu*) ima etmektedir. Açıktır ki, Müslüman Masonların zihninde "rit" sözcüğünün karşılığı "*tarikat*", bir başka deyişle, Sûfi / Mistik Tariki idi.

1910 yılında Osmanlı Yüksek Şurası'nın amblemi.

Metin: "İskoçya Tarikat-ı Kadim ve Makbule"

Atatürk tekke ve zaviyeleri 1925 yılında kapattıktan ve Hürmasonluğu faaliyetini durdurmaya zorladığı 1935 yılından sonra dahi, Hürmasonluk Sûfi tarikatların paralelinde anlaşıyordu. 1950'de Hürmasonların localarını tekrar açmalarına izin verildiğinde, Sûfi tarikatlar kapalı kalmıştı. Bazı çevrelerde Hürmasonluk "*Hiram Üstadın Tarikatı*"⁽⁴⁾ diye vasıflandırılıyordu. Hatta, Sûfizm yandaşlarının, kendileriyle Masonlar arasında yeni bir paralel çizerek, hükümete "neden yalnızca Hürmasonların *tekke ve dergâhlarına* izin verildiği" sorusunu tevcih etmişlerdi.⁽⁵⁾

Hürmasonluğun kendisi de operatif Masonluk ve taş işçileri loncalarının devamı olduğundan, Müslüman Masonlar için kendi esnaf loncalarını da Hürmasonlukta bulmak kolay olmuştu. Örneğin, 19. yüzyılın sonlarında, bir Suriyeli tarihçi Arap dilinde Şam'daki loncaların durumu hakkında yayımladığı makalede, lonca ritüellerinin Mason ritüellerini andırdığını yazmıştı⁽⁶⁾. Ancak bu noktada, şunu belirtmeliyiz ki, Batı'daki loncaların aksine, Müslüman loncalar özellikle Fütüvvet olmak üzere, genelde tasavvufun büyük etkisi altındaydı. Fütüvvet⁽⁷⁾ bir kadim İslâmi tasavvuf şövalyeliği⁽⁸⁾ idi ve lonca ritüelleri Fütüvvet ritüellerinden çok etkilenmişti. Kaldı ki, loncalar Sûfi kardeşliklerle yakın temasta idiler. Türkiye ve Arnavutlukta bazı Sûfi tekke ve dergâhların yerel debbağcı (*sepici*) loncalarıyla iç içe olduklarını biliyoruz⁽⁹⁾. İran'da, 13. yüzyılda, *İhvan al-Safa*⁽¹⁰⁾ adında başka bir mistik hareketin etkisini görüyoruz. İhvan al-Sâfa Neoplatonik⁽¹¹⁾ ve hermetik⁽¹²⁾ düşünceleri sahiplenmiş ve hiyerarşik bir teşkilât geliştirmiş İsmailî bir hareket idi.

Masonluk içinde kendi felsefelerinin yansımasını görmenin şoku sonucunda, özellikle 19. yüzyılın ortalarından itibaren ritüellerin tercümesi söz konusu olunca, Osmanlı ve İran Hürmasonları Sûfi geleneklerini Hürmasonlukla kaynaştırmaya başladılar. Bu arada, Sûfizm'le Masonluğun kaynaşması Türk ve İran para-masonik cemiyetlerinde kullanılan yeni ritüellerde zirve yapmıştı.⁽¹³⁾

Sûfi Ritüel: Hürmasonluktan Bektaşiliğe

Sûfizm ve Hürmasonluğun ortaklığı Bektaşilik adında bir kardeşlikte çok belirgin hale geldi. Bektaşiliğin Hürmasonlukla yakınlığı diğer kardeşlik teşkilâtlarından fazlaydı⁽¹⁴⁾. Bektaşilik kısa zamanda Hürmasonlukla kıyaslandı ve çok sayıda Müslüman ve Bektaşî tekris edildi. Hatta 20. yüzyılın başlarında "*Tarikat-ı Salahiye*"⁽¹⁵⁾ adında bu iki nizamı birbirine en yüksek derecede kaynaştıran bir cemiyet kuruldu.

Burada bir parantez açarak, Sûfi tarikatlarına kabul / tekris merasimlerinin genelde iki çeşit olduğunu belirtelim. Sûfi tarikatların çoğunda uygulanan kabul merasimi basittir: üyelerin huzurunda şeyh tarafından el sıkılarak biat etme (*bi'at*, *musafaha*), *hırka* veya *türban* kuşatılarak is'ad, ve dua ile zikr'in öğretilmesi ile merasim yerine getirilir. Bektaşîlerin uyguladığı merasim ise gizlidir ve yalnızca dervişler bu merasime katılır. Masonik yazar Bernard E. Jones'un "Masonik rit" için yaptığı tanımlama Bektaşî ritüeline fevkalade uymaktadır: 'söy-

levsel bir ritüelle merasimsel hareketlerin belirli bir sırayla birlikte uygulanması'(16).

Bektaşiliğe kabul merasiminde, şeyh ve diğer ileri gelenler belli yerlerde otururlarken, yalın ayak olan aday (*tâlip*) bir rehberin (*bazen de dergâh başkanının*) refakatinde meydan odasının etrafında dolaştırılırken kendisine kutsal semboller ve hareketler, anlamları izah edilerek gösterilir. Önemli bir hareket mumların yakılması ritüelidir. Bu karmaşık tekris merasiminin ayrıntılarını anlatmak bu çalışmanın kapsamının dışına çıkar. Tekrisin en önemli anı, bir ritüel kemer olan *Tiyğ-bend'in* (17) adayın (*tâlibin*) boynuna bağlanmasıdır. Daha sonra bu kemer adayın beline bağlanacaktır (bu ritüel diğer Sûfi tarikatlarının çok azında ve bazı İslâmi loncalarda Fütüvvet etkisi ile uygulanırdı). Adaya sembol ve hareketlerin izah edilmesiyle Bektaşî tekrisinin sembolik hedefi olan 'mistik kurban' veya 'sembolik ölüm' ve onu takiben 'yeniden doğum' gerçekleştirilir, bu da Masonluktaki ritüelik ölüm ve yeniden doğma mitine uzak değildir⁽¹⁸⁾ (Peygamberin ünlü bir hadisinde 'ölmeden evvel ölmek' söylemi, sıklıkla Bektaşî şiirlerinde kullanılır). Bu açıklamalardan sonra Hürmasonluğu keşfettikleri zaman Bektaşîlerin nasıl bir şok yaşadıklarını ve neden aralarından çok kişinin heyecanla Masonluğa kabul edilmek istediğini anlıyoruz⁽¹⁹⁾. Bu konuda İngiltere Birleşik Büyük Locası Türkiye Bölge Büyük Locası'nın Büyük Üstadı John P. Brown 1868 yılında şöyle yazdı: "Bektaşî tarikatının Dervişleri kendilerini Hürmasonlarla eşit telâkki ediyorlar ve onlarla kardeşlik bağları kurmaya razılar"⁽²⁰⁾. Bundan yüz yıl önce, İstanbul'da İsveç Büyükelçiliğinde tercüman olarak çalışan, İsveç Hürmasonluğunun ve Rose-Croix cemiyetinin üyesi, İslâm konusunda bir çok eseri olan Ermeni yazar Mouradgea d'Ohsson (öl. 1817), Sûfizm'i, *Şarkî (Doğu) Hürmasonluğunun Misterleri* olarak kabul ediyordu.⁽²¹⁾

Bu noktada, Sûfizm'in homojen bir yapıya sahip olmaktan uzak olduğunu hatırlatmam gerekir. Sûfizm kelimesini dikkatle kullanmalıyız, zira Sûfizm'de, yüzyıllar boyunca çok kere birbirleriyle mücadele etmiş karşı hizipler mevcuttur. Bir çok Sûfi tarikatı için şeriata uygun davrandıkları belirtilerek "*Ortodoks*" tanımlanması yapılır. (Bu takdirde Sûfizm dinsel kuralların dışına hiç çıkmayan bir tarikatı tanımlar). Diğer taraftan, Türkiye'de Bektaşilik, Melâmetiyye; İran'da Khaksar gibi tarikatlar heterodoks diye tanımlanır, bunlarda kutsal metinlerin tefsiri resmî tefsirlere uymak zorunda değildir; bu tarikatlarda kutsal metinlerin yalnızca deruni, gizli anlamlı metinlerine uymak zorunludur.

Fütüvvet ve İslâmi loncalarda da bulunan, Bektaşî ritüelini Ortodoks Sûfi ritüellerden ayıran başlıca konu *Dört Kapı* ilkesidir. Bu kapılar bilginin kademelerini simgeler. İlk kapı *Şeriat'tır*, yani dinsel yasalardır. İkinci kapı tasavvuf yolu, kardeşliğin ilkeleri ile ritüeli, yani *Tarikat'tır*. Üçüncü kapı Tanrı'nın veya Hakikat'in saf bilgisi, yani *Marifet'tir*. Dördüncü kapı ise mutlak Hakikat'in uygulanması, yani *Hakikat'tır*⁽²²⁾. Dolayısıyla, Dört Kapı sembolünde Hakikatin Mutlak Bilgisinin inanç ve ritüelin üzerinde olduğunu görüyoruz. Oysa, Sûfi tarikatların büyük çoğunluğunda, örneğin çok Ortodoks olan Nakşibendi tarikatında, Dört Kapı hiyerarşisi tersinedir, şöyle ki Şeriat Kapısı diğer üç kapının üzerindedir⁽²³⁾. Dört Kapı doktrininin Bektaşîler tarafından kabul edilmesi, İslâmi şeriata hürmet kisvesi altında, üyelerine şeriatin gerektirdiği dinsel uygulamayı ihmal olanağını tanıdığından, radikal bir fiildir⁽²⁴⁾. Sonuç olarak, Bektaşîler tarafından Dört Kapı sembolünün kabul edildiği şekilde, ruhun kurtuluşu için Kuran'ın ve İslâm'ın deruni tefsiri 'mutlak bilgi' ye (*marifet*) mutlak olarak bağlıdır ve bu nedenle de "Gnostik" olduğu tefsir edilebilir.⁽²⁵⁾

Sûfizm ve İslâmi Loncalar Yoluyla Hürmasonluğu Anlamak

Hürmasonluğun Sûfizm'le kaynaşması üç yoldan oldu; bunların ilkinde masonik ritüeller (*özellikle Fransa Grand Orient'inin ritüelleri*) tercüme edildi. Muntazam mason cemiyetlerinin üyesi olan tercümanlar, zorunlu olarak ritüel metinlerini aynen tercüme etmeye mecbur kaldılar. Bir sonraki yolda, Müslüman Masonlar ritüelleri özgürce okuyarak ve masonik düşünce ve merasim tefsirlerini kâğıda dökerek, ama ritüellere resmen müdahale etmeden, çalışmalar yapmaya başladılar. Üçüncü yolda, Masonluğu İslâmlaştırmak isteyen bazı Hürmasonlar, masonik ritüel ve merasimleri Sûfi merasimlerle kaynaştırarak, para-masonik cemiyetler kurdular. Bu üçüncü yolun iki örneği vardır: ilkinde Bektaşîlik Masonlukla, ikincisinde, İran Sûfizmi ile Fütüvveti Masonlukla kaynaştırılmıştır.

Muntazam Mason Locaları

19. yüzyılın ortalarına doğru, Fransız ritüellerinin tercüme edilmiş olmasına rağmen, elimizde yalnızca 20. yüzyılın başında Osmanlı Grand Orient'inin Türkçe yayımladığı ritüeller vardır (*aynı husus İran için de geçerlidir*). Gene de, 19. yüzyılın sonlarında Hürmasonluk

hakkında yazılan kitaplardan, Sûfi ve Müslüman esnafın kullandığı terminolojinin ritüellere nasıl nüfuz etmiş olduğunu tahmin edebiliriz. Ritüelde geçen Fransız kelimelerin Sûfi terminolojiye göre çevrilmelerinin yukarıda bahsettiğimiz şoku yaratmış olduğundan şüphemiz yoktur. Her şeyden önce, Müslüman Hürmasonlar, Fransız ritüellerinde uygulanan derece sıralamasında 1. *apprenti*, 2. *Compagnon* ve 3. *Maître* olarak tanımlanan masonik derecelerin İslâm Loncaları ile Fütüvvet hiyerarşisine uyduğunu sevinerek gördüler. Böylece bu terimler loncalardan aynen alınmıştır: 1. *Şakird* veya *Çırak*, 2. *Kalfa* veya *Refik*, 3. *Üstat*.⁽²⁶⁾ Aslında, Sûfizm'de, Şeyh (mürşit) ve mürit dışında bir hiyerarşi yoktur. Daha çarpıcı bir örnek adayın beline bağlanan masonik önlüktür. Bu önlük Bektaşiler'in *tiyğbent*'i gibi Türk loncalarında adayın beline bağlanan kemere ve bazen önlüğe (*peştamal* / *peştamal-şed*)'e benzemektedir. Bunların her ikisi de, Fütüvvet'in, ruhu iç düşmanlara karşı koruyacak kılıcın sembolü olan şad'dan gelmektedir. Böylece, 19. yüzyılın sonlarında, Türkiye'de Mason Önlüğüne *peştamal* denmiştir.

Sûfizm'le Masonluğun kaynaştığı ikinci yol için, Fransa Grand Orient'ına bağlı "Réveil de l'Iran" Locası'nın üyesi Adib al-Mamalik Farâhâni (öl. 1917), 1907'de yazdığı Hürmasonluk merasimlerini yansıtan kafiyele mütalâa, bir kaynak oluşturmaktadır⁽²⁷⁾. Daha doğrusu, Farahani'nin başlıca merakı, İran ve İslâmî metinleri İran'ın proto-tarihine⁽²⁸⁾ taşıyarak Hürmasonluğu bir İran-İslâm çerçevesi içine yerleştirmekti⁽²⁹⁾. Farahani'nin alışılmamış soru - cevap didaktik eğitim üslubunda Fütüvvet edebiyatını örnek aldığı anlaşılıyor; örneğin ('eğer sorarsa, cevap olmalıdır' / *gar biguyid..... gû.....*). Aslında, Farahani, masonik ritüeli tamamlayan soru - cevap şeklindeki eğitimi (kateşizm) uygulamıştır⁽³⁰⁾. Bunların dışında, Farahani Fütüvvet'ten ilhamla birçok düşüncüyü ve hareketi benimsemiştir. Örneğin birçok Fütüvvet el-kitabında ruhanî şövalye gibi gösterilen 'Yedi Uyuyanlar'⁽³¹⁾ın mağarası (*Ashab al-Kahf*) Mason Locasına benzetilmektedir. Farahani, Masonluğun hâmlerinin (*patron*) adlarını da loncalardan almıştır: İlk mimar: Adem; ilk marangoz: Nuh; ilk inşaatçı: İbrahim. Farahani Sûfizm'den esinlenerek, Masonlara refik, yoldaş anlamına gelen "*salikan-ı tarik*", Üstad-ı Muhterem'e "*pir*", Kardeşlere de İhvan al Safa'dan esinlenerek, "*baradaran-i safa*" der. Son olarak Farahani'nin Türk Bektaşî tarikatının İran'daki karşılığı olan heterodoks Sûfi "Khaksar" tarikatından da etkilenmiş olduğunu söyleyebiliriz⁽³²⁾.

Para-masonik hareketler

Osmanlı İmparatorluğunda ve İran'da, masonik ve tarikat çerçevelerinin sınırları içinde kalarak, Sûfi sembolleri yoluyla Masonluk kavramcılığını (*conceptualism*) etkilemeye çalışan iki para-masonik cemiyet vardı. İran'da Kajar Şahlarının despotik rejimine karşı baş kaldıran ve Atatürk devrimlerine karşı gelen, biri devrimci, diğeri de karşı devrimci olan bu cemiyetlerin ikisi de politiktir. Bu sunumumda politik veçheyi nazarı itibara almayacağım⁽³³⁾.

İran'da Hürmasonlukla Sûfizm'i kaynaştırmanın ilk denemesi Malkum Khan (öl. 1908) tarafından yapıldı. İslâmî kabul etmiş bir Ermeni olan Malkum Khan, daha önce Paris'te Grand Orient'a bağlı bir Loca-da tekris oldu. Felsefe ve Sûfizm araştırmacısı olan Malkum Khan, aynı zamanda reformist bir politikacı idi. Paris'te Masonluğu ve siyasi liberalizmi gördükten sonra, H. Algar'ın deyimine göre, "Avrupa'nın siyasi basireti ile Asya'nın dinsel hikmetini birleştirecek bir plan" üzerinde çalışıyordu. 1858'de Malkum *Faramushkana* (House of Oblivion - Bağışlama Yurdu) adını verdiği bir para-masonik teşkilât kurdu⁽³⁴⁾.

Bağışlama Yurdu'nun merasimleri Masonluktan mülhemdi, ancak, Malkum Sûfi sembolizmini kullanarak İslâm'a önemli yollamalar ilâve etti. Onun bu Bağışlama Yurdu denemesi bir "İslâmî Hürmasonluk" kurmanın ilk adımı oldu. Masonik tekriste olduğu gibi, aday kabulünden önce bir vasiyetname doldurmalıydı. Tekris merasimi esnasında karşılaşacağı tehlikeler konusunda uyarılıyor, gözleri bağlanıyor, üzerine çıkması söylenen bir merdivenin (*nardiban-ı ta'biyya*, *Fransızca ritüellerde 'bascule'*) önüne getiriliyordu⁽³⁵⁾. İngiltere'de uygulanmayan ritüelin bu bölümü 19. yüzyıl ortalarında Fransa Grand Orient'ında uygulanıyordu. Bu noktadan sonra, Malkum'un ritüelde yaptığı en önemli değişiklikle masonik merasim Sûfizm yoluyla yeniden yorumlanmaktadır. Merdiven *falak-i tahkik* (the celestial sphere of spiritual realisation = spiritüel gerçeğin göksel küresi), merdivenin ortalarında bulunan sahanlığa da *makam-i kab-i kavsayn* (iki yay boyu mesafesindeki makam)⁽³⁶⁾. Kur'an'ın 9:53 suresinden alınan bu tanımlama⁽³⁷⁾, Peygamber Hz. Muhammed'in Kudüs'ten gece vakti göğe yükseldiğinde Tanrı ile arasındaki mesafeyi tanımlayan tabire atıf yapmaktadır. *Makam* sözcüğünün kullanılması, adayın kabul merasimi esnasında Tanrı'ya yakın olduğunu, mistik olarak, kendisine hissettirmek içindir. Buradan anlaşılmaktadır ki, Malkum, masonik dramının içine Sûfi felsefesinin başlıca öğelerini sokmaya çalış-

muştır. Sûfi mistik deneyiminin dayandığı kavram: Kuran'da anlatıldığı gibi, Peygamber'in Tanrı'ya ruhanî yükselişi (Miraç) olayıdır. Herhangi bir ruhanî gerçekleşmenin modeli Miraç idi. Nesiller boyunca İslâm dünyasında, Miraç Gnostik ve Sûfi'lerin yorumlarına konu olmuştur.⁽³⁸⁾

Kabul ritüelinde önemli yeri olan başka bir öge, adayın 'İlim Kenti'ne' (*medina-yi ilm*) girmek isteyen 'bir çöl gezgini' olarak nitelendirilmesidir; merasimin sonunda aday İlim Kenti'ne kabul edilecektir⁽³⁹⁾. Bu metin, Peygamberin ünlü bir hadisine atıf yapmaktadır: 'Ben bilimin kentiyim, Ali de kapısı'. Bu hadis Sûfi ve Şii mezheplerinin her ikisinde yoğun tartışmalara konu olmuştur. Sûfi edebiyatına göre, "bilim" ezoterik bilimdir ve ancak İmam Ali'nin vasıtasıyla dinin batınî anlamına vakıf olunabilir (İmam Ali'nin adı Sûfi, hatta Sünni spiritüel soy ağaçlarının çoğunda bulunur). Sûfizm'in tarihçisi Hamit Algar'a göre, hadiste bahsedilen ezoterik bilginin bulunduğu kent, locanın kendisidir⁽⁴⁰⁾. Bu hadis ayrıca, Bektaşî⁽⁴¹⁾ ve Fütüvvet kitaplarında da⁽⁴²⁾ yorumlanmaktadır.

Para-masonik cemiyetin ikinci örneği, 1920'de İstanbul'da kurulan ve üyelerinin 'gerçek Müslüman Hürmason' olduklarını iddia ettikleri *Tarikat-i Salâhiye*'dir. Aralarında Mason ve ileri gelen Bektaşî Sûfi Şeyhleri de vardı ve Tarikat-i Salâhiye, bu iki cemiyetin şaşırtıcı kaynaşmasından peydahlanmıştı⁽⁴³⁾. Tarikat-ı Salâhiye'nin başkanları üç sınıfa ayrılmıştı: "Üçler", "Yediler" ve "Kırklar"; bu rakamların tümü Bektaşî teolojisinden gelmektedir. Cemiyetin toplantı yerlerine, önemine göre, *zaviye*, *dergâh* veya *asitane* denirdi (bu tanımlamaların üçü de, değişik boyutlarda derviş tekkelerine verilen adlardı). Loca Görevlilerinin görev adları, Fransız Grand Orient'ından kopyalanmıştı. Ancak Üstadı Muhtereme, şeyh veya 'ruhanî üstat' anlamlarına gelen *mürşit* denirdi. Üyeler, Hürmasonlar gibi tanınmak için dokuşlar ve şifre kelimeler kullanırlardı. Masonluk ve Bektaşilikte olduğu gibi, 'tarikat sırrı' olarak adlandırılan (*sırr-ı tarikat*) özenle korunurdu. Toplantı sonunda, Sûfi toplantılarında olduğu gibi, mukabele ile okunan dualar okunur ve zikir uygulanırdı.

Tarikatın üyeleri üç ayrı seviyede teşkilâtlanmıştı, her seviye de kişinin ruhanî gelişmesini ifade eden üç dereceye ayrılmıştı: ilk derecede faziletli olanlar, ikinci derecede 'faziletli ruhlara' sahip olanlar, üçüncü derecede de 'tümünden faziletli olanlar' yer alırdı. Sınıflandırma Tarikat-ı Salâhiye'nin Mason Locasını andıran toplantı mekânlarına yansırıyordu. Mason Locasında oturma yerleri Çırak'la Kalfalar için ikiye

bölünmüşken, Tarikat-ı Salahiye'de üçe bölünmüştü. Tekris merasimi masonik ritüelin bir kopyasıydı: gözleri bağlı aday *zaviye*'nin kapısına vurur, sorulanları cevaplandırır, sonra Teşrifat Üstadı (*Director of Ceremonies*) tarafından içeri alınır. Locayı çepeçevre dolaştıktan sonra, adayın elleri sırasıyla toprak ve su içeren kaplara daldırılırdı. Ritüelin bu bölümü, Mason Localarında elemanların⁽⁴⁴⁾ arasında dolaşma ritüeline dayanırken, yorum Kuran ve İslâmi geleneklere göre yapılırdı. Merasimin sonunda, şeyh insanın topraktan geldiğine, hayat kaynağının su olduğuna dair Kuran'dan sureler okurdu, adayın göz bağı çözülür ve yemin metnini imzaya davet edilirdi.

Tarikat-ı Salahiye'deki üç seviyelik hiyerarşinin Neoplatonik emanasyon⁽⁴⁵⁾ ve transformasyon (değişim) düşüncesinden geldiğini belirtelim, zira, ritüelde izah edildiği gibi, cemiyetin üç derecesi bir *devr-i terakki* (terakki çemberi) oluşturur; böylece *salik* (yoldaş, refik) bir üst dereceye yükselerek insanlık durumuna varabilir. Bu inançta ünlü İbn Arabî Sûfî Okulu'nun *Vahdet-i Vücut* kuramını görüyoruz⁽⁴⁶⁾. Bu kuramın değişik yorumlamaları vardır; Bektaşiliğin vahdet-i vücut anlayışı inanca az, 'mutlak bilgiye' çok dayanır. Devr-i terakki bir Bektaşî şiir türü olan *devriye*' de görülür, burada Sûfî kişi mutlak ve cismani dünya, mutlak bilgi ve cehalet arasında gidip gelir. Bektaşî olan bazı Hürmasonlar (Rıza Tevfik gibi) bu türden şiirler yazmışlardır⁽⁴⁷⁾. Wouter Hanegraff bu şiirleri, 'Post-Gnostik' Gnostisizm üzerine yazdığı ve 'değişim' (transformation) diye adlandırdığı bir yazıda gnostik diye değerlendirmektedir. Hanegraff'a göre, değişim cehaletten kaynaklanan ve sonucunda tevhidin kaybedildiği negatif, 'aşağı doğru', bir emanasyon (fıskırma, aura, yayılma) sürecidir. Gene Hanegraff'a göre, gnoz sonucunda, tersine, pozitif 'yukarı doğru' tamamlayıcı bir hareket vuku bulur, bu da tevhidi yeniden gerçekleştirir. Ben, ikinci harekete 'transformation' (değişim) diyorum (ilkine de 'formation' (oluşum) diyebiliriz)⁽⁴⁸⁾.

İslâm'da 'Ezoterik' Hürmasonluk

Her ne kadar Türkiye ve İran'da Hürmasonlarla para-masonik hareketlerin üyeleri çoğunlukla özgür düşünce taraftarı, reformcu, ihtilâlcî ve politik kişiler olmuşsa da, aralarında tasavvuf ehli olanlar da vardı. Aslında, aynı zamanda sosyal düşünce sahibi olmakla ezoterik arayış içinde bulunmanın Hıristiyanlıkta olduğu gibi, İslâm'da çelişki oluşturmaz. Sihirbaz Eliphas Lévi (öl.1875) ve yayımcı Henri Chacornac (öl.1907) gibi bazı ünlü Fransız okültistler sosyalist fikirle-

re yakındılar⁽⁴⁹⁾. İki Türk Bektaşî ve Hürmason'un, Rıza Tevfik (öl.1949) ve Ahmet Rıfkı (öl.1935), entelektüel yolculuklarına göz atmak bu düşünceme açıklık getirecektir. İkisi de sosyalist ve ihtilâlcî, aynı zamanda Sûfizm üzerine velut yazar ve tanınmış tasavvuf şairleri idi.

1918-1920 arasında Osmanlı Grand Orient'inin Büyük Üstadı olan Rıza Tevfik⁽⁵⁰⁾, Fransa Grand Orient'inde olduğu gibi, Fransız Hürmasonluğunun ateizme yakın duruşu ile mutabık değildi. Her ne kadar Osmanlı Grand Orient'i bu Fransız masonik teşkilâtla ilişkide idiyse de, Evren'in Ulu Mimarı'na niyaz ritüellerde muhafaza edilmiş ve bir Yüce Varlığa inanç temel olmaya devam etmişti. Örneğin, Tevfik bir makalesinde, bir Mason'un bir 'Yaratıcı Güce' (*Kudret-i Halike*) inanmasının şart olduğunu yazıyordu - Tanrı dememişti⁽⁵¹⁾. Tevfik aynı zamanda Neoplatonist ve Hermetist Müslüman olarak düşünüyordu; örneğin, Bektaşîliği etkilemiş olan İsmailî hareket gibi, *ta'wil* (hermeneutics)⁽⁵²⁾ metodolojisini önerir, bu metodoloji ile kutsal metinlerin derunî anlamlarını kavrayabiliriz⁽⁵³⁾. (*Burada Zarcone R. Tevfik'in bir şiirinden bir bölümü İngilizce veriyor: 'Come believer! Throw the Quran out your pocket/ This book will never bring you to salvation'*)⁽⁵⁴⁾. Tevfik, kendini bilmenin- veya bir başka gnostik düşünce tarzı olan kendini idrak etmenin - önemini vurgulamaktadır; bu da, *'kendini bilen (ruhunu tanıyan) üstadını bilir'* Sûfî deyimine göre Tanrı bilgisine götürür. Bektaşîlik hakkında, Tevfik, *"bu tarikat üyeleri tüm batınî mezhepler içinde, en liberal olan dervişlerdir"* ve *"bunların tümü (Sünnî - Ortodoks) devlet dinine karşı muarızdırlar (non-conformist)"* demiştir⁽⁵⁵⁾. Tevfik'in makalelerinden, savunduğu liberalizmin hem sosyal, hem de tasavvufi olduğunu anlıyoruz.

Diğer yazar Ahmet Rıfkı'dır. Bektaşî şair⁽⁵⁶⁾ ve Bektaşîlik üzerine velut bir yazar olan Ahmet Rıfkı, Tarikat-ı Salâhiye'nin ileri gelenlerinden⁽⁵⁷⁾ ve ritüelini hazırlamış olanların başında olan kişidir. Rıfkı Hıristiyan mistisizmi ile Kabala hakkında makaleler yazmış, Budizm ve Brahmanizm'e ilgi göstermiş ve ülkesinde kıyaslamalı din öğretiminin öncüsü olmuş bir kişidir⁽⁵⁸⁾. Rıfkı Batı ve Doğu ruhaniyeti arasında birçok müşterek vasıf bulmuş - bunlardan biri panteizm'dir - ve sürekli fikir geliştirmiştir. Şüphesizdir ki Rıfkı, Hürmasonlukta Rönesans Hermetizm'ini keşfetmiş ve onu Bektaşîlikle diğer Sûfî akımlarda mevcut İslâm Hermetizm'i ile kıyaslamıştır. Rıfkı'ya göre İbn Arabî Sûfizm'i dinsel fanatizmle mücadele ederek, insanlığın ilerlemesi ile medeniyete hizmet etmiştir.

Fransız Hürmasonları gibi, Tevfik ve Rıfki dini yok etmeye çalışmaya-
rak, kutsal metinlerin zahiri anlamlarının gerisinde saklı bilgileri
araştıran sosyal reformcular olarak, Türk toplumuna ezoterizm, ya da
"post-Gnostisizm" ile reform getirmeye çalışmışlardır. Yazıları ve şiir-
leri başlıca post-Gnostik düşüncelere atıfta bulunmaktadır: kayıp tev-
hidin yeniden oluşturulması, mutlak bilginin (kalpten gelen bilginin)
inanca ve kutsal metinlere üstünlüğü, farkındalık ve mistik deneyim.
Her ne kadar sayıca azsalar da, Tevfik ve Rıfki gibi, "ezoterik" mason
ve "para-masonlar", siyasal liberalizmle ritüelik uygulamalardan çok
Hürmasonlukta, Ortaçağ İslâm'ı ile Rönesans Hristiyanlığının, Hele-
nistik Hermetizm ve Neoplatonizm'e dayandığı yeni bir Gnostik gele-
nek geliştirmişlerdir.

NOTLAR

- (1) TESVİYE, Aralık 2008, sayı 76, s.39.
- (2) Osmanlı Hürmasonluk tarihi için Orhan Koloğlu'nun **Abdülhamit ve Masonlar** (İstanbul:Gür Y., 1991) ve **İttihatçılar ve Masonlar** (İstanbul:Gür Y., 1991); Thierry Zarcone, **Mystiques, Philosophes et Francs-maçons en Islam** (Paris: Jean Maisonneuve, 1993). İran Hürmasonluğu için: İsmail Ra'in, **Faramushkhana va framasunri dar Iran** (Tahran: Amir Kabir, 1968, 3 cilt); Mahmud Katira'i, **Framasunri dar Iran** (Tahran: Iqbal, 1968); Abd al-Hadi Hayri, **Tarikh-i junbasha va tapakuha-yi faramasungari dar kashvarha-yi Islami** (Mashdad: Aştan-i Quda, 1989).
- (3) Zarcone, **Mystiques**, s.302 - 303
- (4) Zarcone, **Secret et Sociétés Secrètes en Islam** (Paris: Arché, 2002) s. 109.
- (5) Zarcone, **La Nation turque face à l'internatioonnalisme maçonnique au XXe siècle** J. Boulad-Ayoub ve G.M. Cazzaniga ve **Traces et mythes de l'Antiquité et Peuples du Livre dans la construction des nations méditerranéennes** (Paris-Pise: Jean Vrin, 2004), s. 200.
- (6) Elia Qoudsi, **Actes du Sixième Congrès international des orientalistes tenu en 1888 à Leide** de 'Şam Esnaf Loncaları üzerine sunu' (Leiden: Brill, 1884), bölüm 1, s. 3-34 (Arapça metin, Carlo Landberg tarafından Fransızca önsöz).
- (7) Fütüvvet, Futtüvva: al-elâde kullanılışı ile bu kelime, yiğit bir delikanlıda (**fatâ**) bulunan sitâyîşe lâyük vasıfların mecmûu ve husûsiyle cömertlik (**karam, sabâ**) mânasına delâlet eder.....Bu vasıf, cömertlik, menfaat endişesinden âzâdelik, kendi nefsinin unutmak, nefis ferâgati, husrân

karşısında sekînet, başkalarının kusurlarına müsamaha, v.b. ile tahakkuk eder.... (İslâm Ansiklopedisi (C.L.).

- (8) Seyyed Hossein Nasr'ın 'Spiritual Chivalry'sine bakınız, H.Nasr **Islamic Spirituality (New York: Crossroad, 1991) s. 304-315.)**
- (9) El-Şeyh Seyyid Mustafa İhtiyar el-Kadiri ibn Seyyid Sileyman Malatyalı'nın 'Guidelines of the guild of the tanners of the city of Elbasan' (MERKEZİ Arnavutluk), 1657, Arnavutluk Devlet Arşivi, Tirana, AQSh, F.129, D.9; Ebu-Hsafs Haddâdi ve Hüseyin Sıdkı Köker, 'Tefsiri Mevlâna Mustafa ve Vakıfları', **Vakıflar Dergisi** (Ankara) III (1956):s. 225-263
- (10) İhvan al-Safâ (Sâfiyet Kardeşliği): İsmâili (Şî'i) temâyüllü siyâsi-dini birlik. Merkezi Basra olan bu birliğin azaları birbirlerine 'İhvan al-Sâfa' derlerdi. Çünkü gayeleri, karşılıklı yardımlaşma sayesinde, bütün vasıtalar ve bilhassa musaffâ ameller ile, ölümsüz ruhlarının kurtuluşuna çalışmaktır.... İslâm Ansiklopedisi (C.L.)
- (11) Neoplatonizm: Platonizm ve doğu tasavvufuna dayanan, sonradan Hristiyanlıktan da etkilenen, M.S. 3. yüzyılda Plotinus tarafından oluşturulan düşünce sistemi. Bu felsefeye göre, varlık, ruhun ileride tekrar birleşebileceği Tanrı'dan kaynaklanır.(C.L.)
- (12) Hermetizm: Okült ilimler, ilm-i simya.(C.L.)
- (13) Bu cemiyetlerin tarihi için: Th. Zarcone'nin *Secret ve Ahmed Yaşar Ocak'ın Sufism and Sufis in Ottoman Society* (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2005) s.589-612
- (14) Bu Kardeşlik cemiyeti için John Kingsley Birge'nin **The Bektashi Order of Dervishes** (London: Luzac, 1965, 1. baskısı: 1937).
- (15) Hilafeti savunan masonik bir örgüt: **Tarikat-ı Salahiye. Kuruluşu Eylül 1921 (Sevr Antlaşmasından sonra).**

Tarık Zafer Tunaya gibi araştırmacılara göre, Tarikat-ı Salahiye, "politik İslam masonluğu" kurmayı hedefliyordu. Tarikatlar konusunda uzman Cemalettin Server Revnakoğlu'na göre, İsa Ruhi Paşa, Ahmed Refik (Altınay) gibi diğer üyeler de İslamcı masonlardı.

Tarikat-ı Salahiye'nin, hem idari örgütlenmesi, hem hiyerarşik yapısı, hem de tören usulleri hakkında ayrıntılı bir "nizamname"si vardı. Bu "nizamname"ye baktığınızda karşınızda İslami bir cemiyetten çok, mason obediyesi veya locası olduğunu düşünüyorsunuz!

Sözde Hilafeti korumak ve yeni bir şariat devleti kurmak için yola çıkan bu cemiyet, Masonluk adetleriyle, Bektaşilik geleneklerini kaynaştırıyordu.

Hiyerarşik bağlamda Tarikat-ı Salahiye Cemiyeti'nin başında, "Hadim ül-İslam" denen bir başkan /reis bulunuyordu. Onun hemen altında "Üç-

ler Meclisi", Yediler Meclisi" ve en sonunda "Kırklar Meclisi" vardı. Bu terminoloji - sayı simgeselliği Bektâşî kaynaklıdır." (C.L.)

- (16) Bernard E. Jones, **Freemasons' Guide and Compendium** (London: G.G. Harap, 1963) s.237.
- (17) Tiyg-bend : metinde 'tighbent'. Aday tarafından tekkeye getirilip o gün tıglanacak olan koyunun yününden örülmesi gereken iplik kemere verilen ad. Üzerindeki üç düğüm el, dil ve beli simgeler. Evlilerde üçüncü düğüm çözülecek şekilde yapılır, böylece tâlibin beli haramdan korunmuş, bağlanmış olur ve düğüm çözülünce helâlîne açılır. (C.L.)
- (18) Sûfî merasimlerinde "sembolik ölüm" için, G. Veinstein'in editörlüğünü yaptığı Leiden'de Brill tarafından 1996'da basılan **Les Ottomans et la Mort. Permanence et Mutations** kitabında yayımlanan 'Expérience de la mort et préparation à la mort dans l'Islam mystique. Le cas des Naqshibendi de Turquie' başlıklı makaleme bakınız.
- (19) Bazı Hürmasonların yayımladıkları kitaplarda bu iki teşkilatın yakınlığı belirtilmiştir; Cumhuriyetin ilk on yılında yayımlananlar en kıymetli olanlardır (1923 sonrası), zira müelliflerinin bu fenomenen birinci elden bilgileri vardı: Haydar Rıfat, **Farmasonluk** (İstanbul: Tefeyyüz Kit., 1934), s.244-257; Süleyman Külçe, **Türkiye'de Masonluk** (İzmir: Nefaret M., 1948), s. 6-55.
- (20) John P. Brown, **The Darvishes or Oriental Spiritualism** (London: F. Cass, 1868, yeni baskı, 1968) s. 64.
- (21) M.d'Ohsson'un , **Oriental Antiquities, and General View of the Ottoman Customs, Laws and Ceremonies: Exhibiting Many Curious Pieces of the Eastern Hemisphere, relative to the Christian and Jewish Dispensations; with various Rites and Mysteries of the Oriental Freemasons**, Philadelphia, Grand Lodge of Inquiry, 1788.
- (22) Birge'nin, **The Bektashi Order of Dervishes**, s. 102-109, ve Esat Korkmaz'ın **Hacı Bektaş Veli Öğretisi Dört Kapı Kırk Makam 'a bakınız - (1. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Sempozyumu Bildirileri**, Ankara Gazi Üniversitesi, 1999), s. 207-240. Dört Kapı doktrininin Bektâşî ritüelinde aldığı merasimsel şekil için, Ahmet Işık Doğan'ın (PhD) **Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları, Tekkeler, Zaviyeler ve Benzer Nitelikteki Fütüvvet Yapıları'** na bakınız (İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, 1977), s. 127.
- (23) Nathalie Depraz ve Jean François Marquet'in editörü oldukları "Ya-t-il une Gnose Sufi?" eserinde Thierry Zarcone'nin **La Gnose, une question philosophique** (Paris: Cerf, 2000), s. 111-120.
- (24) **Şeriat, tarikat, hakikat** hiyerarşisi İsmailizm'de görülmektedir (Farhad Daftary, 'İsmâîli-Sufi Relations in Early Post-Alamût and Safavid

Persia', L.Lewisohn ve D. Morgan'ın edite ettiği *The Heritage of Sufism, late Classical Persianate Sufism* (1501-1750) (Oxford: One-world 1999), s.286. Ancak, İran su taşımacıları loncasının ritüellerinde, '**şariat, tarikat, hakikat, marifet**' sıralamasını görüyoruz (A.M. Kasım, 'Etudes sur les Corporations Musulmanes Indo-Persanes', *Revue des études islamiques* 1(1927), s. 255, ve Mohamed Mojcri, 'Un traité persan relatif à la corporation prolétaire des porteurs d'esu musulman', *Revue des études islamiques* 45 (1977), s. 155).

- (25) Burada, W.J. Hanegraff, A. Faivre, R. Vand den Brock, ve J. P. Brach'ın edite ettikleri '*Gnosticism: I: Gnostic Religion*' adındaki eserde Roelof van Den rock'un *Dictionary of Gnosticism and Western Esoterism* (Leiden: Brill, 2005), s. 405'te vaz edilen kriterleri uyguluyorum.
- (26) Bu terimlerin daha teferruatlı tetkiki için, Zarcone, *Secret*, s. 111-114'e bakınız.
- (27) **Farahani**'nin şiiri Farsça'dan Fransızca'ya Paul Sabatiennes tarafından tercüme edildi. **Adib ol-Mamâlek Farâhâni. Poème maçonnique persan** (1908) (Brüksel: 1975, yayımlanmadı); bu şiir ayrıca Kati-ra'i'da yayınlanmıştır. **Framasunri dar Iran**, s. 233 - 255.
- (28) Proto-tarih: Tarih öncesi ile kayıtlı tarih arası geçiş dönemi.(C.L.).
- (29) 'An Introduction to the History of Freemasonry in Iran', *Middle Eastern Studies* (1970), s..288
- (30) Didaktik üslup Gnostisizm ve özellikle Stoik ile Neoplatonik okullarda olduğu gibi birçok felsefî harekette kullanılmıştır; Henri-Charles Puech'in '*Phénoménologie de la Gnose* (1952-53); Bu eser **En Quête de la Gnose adıyla** yeniden yayımlanmıştır (Paris: Gallimard, 1978), s.192.
- (31) **Yedi Uyurlar** ya da **Uyuyanlar**, '**Ashabıkehf**' de denir. Sığındıkları mağarada 300 yıl uyuyan 7 dindar kişi. Kuran'ın Kehf süresi'nde (XVIII, 8) anlatıldığına göre, Anadolu'da putperest hükümdarların baskısından bunalan ilk Hristiyanlardan 7 kişi (Yemliha, Mekselina, Mesliha, Mermuş, Debernuş, Sazınuş, Kefestateyuş) yanlarına Kitmîr adlı köpeklerini de alıp yaşadıkları kentten kaçar ve Efes'te (başka anlatımlarda Antalya ya da Urfa çevresinde) bir mağaraya sığınurlar. Yedisinin de gerçek inanmışlar olduğunu bilen Tanrı, onları köpekleriyle birlikte orada uyutur.. 309 yıl sonra Yedi Uyurlar uyanırlar ve içlerinden birini ekmek alması için kente gönderirler. Kuran'da Yedi Uyurlar hakkında bundan öte bilgi verilmez. Ancak bazı Hristiyan yazar ve yorumculara göre, putperest imparator Decius onların sığındıkları mağaranın girişine, açıklıktan ölmeleri için duvar ördürür ve Efesli 7 dindar kişi burada 200 yıl bo-yu mucizevi bir uykuya dalarak Hristiyanlığı kabul etmiş olan Theodosios II döneminde uyanırlar. Meydan Larousse (C.L.).

- (32) Hamid Algar, 'An Introduction to the History of Freemasonry in Iran' *Middle Eastern Studies* 6(1970), s. 289
- (33) Bu konu hakkında daha fazla bilgi için: Zarcone'nin 'Secret' ve 'Freemasonry Revisited by the Muslim Reformists and the Sufis'.
- (34) Hamid Algar, *Mirzâ Malkum Khân, A Study in the History of Iranian Modernism* (Berkeley-Los Angeles - London: University of California Pres, 1973), s. 36
- (35) Bu merdiven engeli için, T.-F. Bègue-Clavel *Histoire pittoresque de la Franc-Maçonnerie et des sociétés secrètes anciennes* (Paris: Pagnerre, 1844), s.16; André Doré 'De la maçonnerie opérative au Grand Orient de France. Essai sur les origines des grades et des rituels symboliques', *Grand Collège des Rites* (Paris) 92 (1979), s. 129.
- (36) Bağışlama Yurdu üyelerinden birinin tanıklığıyla, kabul merasimini anlatan ruhsatlı el yazması rapora göre 'Rapurt-i shakshi ki du daraja az Faramushkhana tayy karda ast' (Bağışlama Yurdunda iki dereceden geçen kişi hakkında rapor). Bu rapor Ra'in tarafından, *Faramushkhan*, Cilt 1, s. 534-545, ve Katira'i'nin *Framasunri* kitabında, s. 176-193. Katira'in kitabında merdivenle ilgili bahis s. 185-186'dadır. Algar'ın *Mirza Malkum Khân*, s. 42-45'e de bakınız.
- (37) İki yay boyu mesafesi Necm Suresi, 9:53'e gönderme yapmaktadır. *Kuran'ı Kerim Türkçe Meali*, Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır. "Onunla arasındaki mesafe, iki yay kadar, yahut daha az kaldı" (C.L.)
- (38) Josef van Ess, 'Le Mi'râj et la vision de Dieu dans les premières spéculations théologiques en islam', s. 27-56, ve Gerhard Böwering, *From the World of God to the Vision of God. Muhammad's Heavenly Journey in Classical Sûfi Qur'an Commentary*, in Mohammed Ali Amir-Moezzi, ed., *Le Voyage Initiatique en Terre d'Islam. Ascensions célestes et itinéraires spirituels* (Louvain-Paris: Peeters, 1996), s. 205 - 221.
- (39) Katira'i, *Framasunri*, s. 186.
- (40) Algar, *Mirzâ Malkum Khân*, s. 43.
- (41) Birge, *The Bektashi Order of Dervishes*, s. 106.
- (42) Abdülbâki Gökpinarlı, 'İslâm ve Türk İllerinde Fütüvvet Teşkilatı ve Kaynakları (Origins and Development of the Futuwwa in the Turkic and Muslim area). *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası* XI (1949-50): s.27.
- (43) Bu teşkilât için: Zarcone, *Secret*, s.131-155; Hülya Küçük, *The Role of the Bektashis in Turkey's National Struggle* (Leiden: Brill, 2002), s. 195-212'e bakınız.. Bu cemiyetin ritüeli hakkındaki tek kaynak Bülent

Çukurova ve Mete Tuncay tarafından, **Tarih ve Toplum** 73 (Ocak 1990), s. 40-42'de yayımlanan *Tarikat'ı Salâhiye Cemiyeti Ankara İstiklâl Mahkemesi'nce 1925'te Mahkûm Edilmesi ve Sonrası* başlıklı makale; bu raporun daha kapsamlı şekli için Küçük'ün **The Role of the Bektashis**, s.351-368'de yayımına bakınız.

- (44) Ateş, su, toprak (C.L.)
- (45) Emanasyon: aura, fışkıрма, yayılma (C.L.)
- (46) Vahdet-i Vücut teorisi hakkında tamamlayıcı bilgi için: William C. Chittick, 'The Circle of Spiritual Ascent According to Al-Qunawî', in Parviz Morewedge, ed., **Neoplatonism and Islamic Thought** (New York: State University of New York Pres, 1992), s.179-209.
- (47) 'Büyük Devriye' adlı şiirin Fransızca tercümesi: Zarcone, **Mystiques**, s.479-482.
- (48) 'A Dynamic Typological Approach to the Problem of 'Post-Gnostic' Gnosticism', **Aries** 16 (1992), s.25
- (49) Jean Pierre Laurant, **L'Esotérisme chrétien en France au XIXe siècle** (Paris: L'Age d'Homme, 1992), chapter IV-6 'Renouveau chrétien, Occultisme et socialisme...', s. 144-150.
- (50) Rıza Tevfik, Zarcone, **Mystiques**, Bölüm 2.
- (51) Zarcone, **Mystiques**, s. 319
- (52) Hermeneutics: izah edici, yorumcu ifade tarzı. (C.L.)
- (53) **Rıza Tevfik'in Tekke ve Halk Edebiyatı ile İlgili Makaleleri** A. Uçman (Ankara: Kültür ve Turizm Bak. Y., 1982), s.234.
- (54) Zarcone, **Mystiques**, s.319
- (55) Ernest Ramsaur, 'The Bektashi Dervishes and the Young Turks' **Moslem World** 32 (Jan. 1942), s. 114
- (56) Derviş Ruhullah takma adı ile **Bektaşî Nefesleri**'ni (Bektaşî şiirleri) yazmıştır (İstanbul: K. Sudi, 1921-22), s. 86-87
- (57) *Tarikatında Sakallı Tevfik olarak anılır.*
- (58) Hayatı ve eserleri hakkında, Hayriye Topçuoğlu, 'Bektaşî Ahmet Rıfki, Hayatı ve Eserleri' ne bakınız, **Hacı Bektaş Veli Araştırmaları Dergisi** 19 (2001 - yaz), s. 87 - 142; (2001 Kış), s. 135 - 220.

ALİ KOÇ LOCASI

***SIRBİSTAN'IN ÖZERKLİĞİ, OSMANLI'YA
DÖNÜŞÜ VE POLONYA'NIN RUS İŞGALİNDEN
KURTULUŞU İÇİN ÇALIŞAN,
MASONLUKLA BEKTAŞİLİĞİN KARIŞTIĞI LOCA***

Celil LAYİKTEZ

LODGE "ALİ KOÇ", ROLE OF FREEMASONRY IN THE LIBERATION OF SERBIA AND THE POLISH INDEPENDENCE MOVEMENT

In 1850 Serbia was an autonomous state within the boundaries of the Ottoman Empire, having Russia's protection. Austria as well as the Ottoman Empire wanted to absorb Serbia. A masonic lodge, called Ali Koç, with a Turkish master, had Serbian brothers aiming at a republican Serbia, while the Turkish brothers wanted a return to a full Ottoman rule. Although the aims were opposite, they had momentarily joined forces to destroy the status quo in Serbia, which had to be the first step of their plans. Poland was under Russia's occupation and revolutionary Polish brothers, in the same lodge, were organizing a Polish revolutionary group against Russia, in France and England, using their masonic connections. Austria sent a known Hungarian freemason to spy on the lodge, the Grand Vizier, although Freemasonry was banned at that time in the Ottoman Empire, was also trying to pull the ropes of the lodge.

This essay is based on the various reports of the spy freemason, and of the Austrian and Serbian security officers.

Bir araştırmanın hikâyesi:

Yavuz Selim Ağaoğlu Kardeşimiz Tesviye'nin 67. sayısında Derviş Masonlar başlığı ile yayımladığı yazıda Cassell's Illustrated Papers'den bahsediyordu. Yazıyı okuyan Prof. Thierry Zarcone tarafımıza yazarak bu yayımla ilgilendiğini bildirdi. Ali Koç Locasından bahseden bu yazının orijinali Y.S.Ağaoğlu'nun arşivinden Th. Zarcone'ye ulaştırıldı, o da bize Neneziç'in Sırpça yazılmış Yugoslavya'da Masonluk tarihi adlı kitabından Ali Koç Locası ile ilgili sayfalarının, marjlarında kendi Fransızca el yazılı notlarıyla, fotokopilerini yolladı. Büyük Sekreter Remzi Sanver'in dayısı Sn. Şakir İlyasoğulları Sırpça yazılı metni Türkçe'ye çevirdi, Celil Layik-tez de tercüme ile Fransızca notlardan yola çıkarak, yazıyı derledi.

(Yavuz Selim Ağaoğlu Kardeşin arşivinden)

CASELL'S ILLUSTRATED FAMILY PAPERS

Londra, 9 Haziran 1855 - Cumartesi

TÜRKİYE'DE HÜRMASONLUK

Son otuz yıl boyunca Hürmasonluğun Türkiye'de mevcut olduğu tahmin edilmekle beraber, ancak beş yıl önce bu konuda kesin bilgiler edinebildik. Kendi de Hürmason olan bir kişi iş seyahatinde Belgrad'da bulunurken, bir hristiyan profesör tarafından bir Türk Locasına davet edildi ve orada fevkalâde kardeşçe bir hüs-n-ü kabul gördü. Türk Hürmasonlar kendilerine Derviş diyorlar, müslüman olmaya devam etmelerine rağmen, Avrupa Hürmasonlarının merasim ve işaretlerine aynen itibar ediyorlar ve aynı insanlık ve yardımseverlik amaçlarını hedefliyorlar; İslâm'ın önyargılarından kurtulmuş gözüküyorlar, çok eşliliği reddediyorlar, loca ziyafetlerine peçesiz kadınlar katılıyor. Ali Koç adlı Belgrad Locasının yetmiş üyesi var. Locanın Üstadı Muhterem, Tzani-İsmail-Zcholak-Mehmet-Saede⁽¹⁾, aynı zamanda Avrupa Türkiyesi tüm localarının Büyük Üstadıdır ve İmparatorluğun diğer locaları, Arabistan ve İran Locaları ile de temastadır. Osmanlı İmparatorluğunda çok sayıda Loca mevcuttur. Yalnızca Konstantiniye'de (Constantinople) dokuz Loca vardır, bunların en ünlüsü Serekedschi Tecka⁽²⁾'daki Mevlevihanedir. İran'da Nizamın 50,000 üyesi vardır. Türk Hürmasonlar özel bir biju takıyorlar. Bu biju, değişik şekillerle süslü küçük kahverengi bir şala bağlanan, beyaz mermerden on iki köşeli (dodecahedron), yaklaşık iki inç çapında cilalı taş, taşın üzerinde de kanı simgeleyen kırmızı noktalar var. Bu kırmızı noktalar, Hürmasonluğu Türkiye'ye getiren ve bu nedenle idam edilen Ali⁽³⁾'nin anısmadır.

(1) Gani İsmail Çolak Mehmet Sait

(2) Sirkeci Tekkesi

(3) Ali Koç

"ALİ KOÇ" LOCASI, MASONLARIN SIRBİSTAN VE POLONYA'NIN ULUSAL ÖZGÜRLÜK POLİTİKALARINDAKİ ETKİLERİ

Notlar:

1 - Sırbistan tarihi hakkında hatırlatma -Sırbistan'ın Osmanlı İmparatorluğuna karşı özgürlük savaşı 1804 - 1817 yıllarındaki başkaldırımlarla başlamıştır, 1828 - 29 Osmanlı - Rus savaşından sonra, Sırbistan, Osmanlı İmparatorluğuna şeklen bağlı, Rusya himayesinde özerk bir prenslik hüviyetini kazanmıştır. 1875 yılında Bosna-Hersek isyanından sonra, isyancılara yardım etmek üzere 1876 - 78 yıllarında Sırbistan ve Karadağ, Rusya'dan gelen yardımla, Osmanlı İmparatorluğuna savaş açtı. Sonuçta Sırbistan 1878'de özgürlüğüne kavuşurken, Bosna-Hersek Avusturya yönetimine geçti.

2. II. Mahmut dönemi: 1826'da Vaka-i Hayriye'den sonra (Yeniçeri Ocaklarının lağvedilmesi) Masonluk kapatılmıştı. Ali Koç Locasının faaliyeti ile Sırbistan'ın politik geleceğini yönlendirmek isteyenlerin Masonluğu kullanmaları bu yasaklanmış döneme rastlar. Belgrad Locasının faaliyetinden Sadrazamın haberdar olduğu, hatta desteklediği anlaşılmaktadır.

(Zoran D. Nenezic'in 1984'de yayımladığı MASONI U JUGOSLAVIJI (1764 - 1980) (Yugoslavya'da Masonlar) eserinin 171 - 174 sayfaları:

Sırbistan'da Masonluğun durumu: Tarihçi Zoran D. Nenezic'in Ali Koç Locası ile ilgili konuya girmeden önceki sayfanın dökümü (s.171'in başı). Bu metnin Ali Koç Locası ile ilgisi yoktur, ancak tarihsel sürece ışık tutmaktadır:

.....ve Goethe'nin Weimar'daki misafiri, Masonluğu ile tanınan ünlü Alman, bir sonraki yıl Sırp Halk Şarkılarını (Şiirlerini) tercüme ederek Vuk'a yazmıştır. Goethe, Sırp larla ilgili sağlam bilgilere sahipti. Vuk'un Saraybosnalı olarak 1827'de Masonluğa kabul edildiğini ve eski isyancı öğretmen olan Karadağ Piskoposunun da Mason olduğunu biliyordu.

Otuzlu yıllarda Vuk Ruslara siyasal olarak yaklaşmaktadır, dostu Kopitar 1837 yılında Roma'ya gittikten sonra, Protestan olan Palackog ve Safarika tarafından dava edildi. Vuk'un Kopitar'la olan samimi dostluğu, Viyana'da 1839 yılında Rus liberal bilim adamları Bodanski, Holovac, Prays, Nadejdin ve Sreznjevski ile işbirliğine engel olmadı.

ALİ KOÇ LOCASI

1851 yılının bahar aylarında, Peşte'de görevde olan Üçüncü Ordu Komutanı General Apel, güvendiği kaynaklardan Belgrad'da bir Mason Locasının kurulduğunu öğrendi ve Peşte Endüstri Okulunda profesör ve tanınmış bir Mason olan Dr. Levis'e nazikçe davranarak ve güven vererek, Zemun⁽⁴⁾ başkumandanı General Krajtner'e götürmesi için elden bir mektup verdi. 9 Temmuz tarihinde Dr. Levis General Apel'in mektubunu General Krajtner'e teslim etti. General Apel Viyana ve kendi hesabına, Belgrad'da açılan Mason Locasının üyelerinin kimliklerini öğrenmek istiyor ve hümanist hedeflerin dışında Sırbistan ortamında bir amaçlarının var olup olmadığını, politika ile ilgilerini sorguluyordu.

Zemun'a vardığının ertesi günü (10 Temmuz), Dr. Levis Belgrad'a gitti. Kendi ifadesine göre, bir islâmi bayram nedeniyle hedefine varması kolay olmamıştı. Belgrad'da beş gün kalan Levis, kısa süreye rağmen bu Mason Locasının kuruluşu ve hedefleri hakkında beklenenden fazla bilgi elde edebildi; yazdığı raporu General Krajtner'e, suretlerini de Baron Apel'e, Viyana Savunma Bakanlığına ve Viyana Polis Güvenlik Bakanı Baron Kempen'e yolladı.

Dr. Levis'in raporu:

"....Belgrad'da Hürmasonluk adında gizli bir kuruluş vardır. Bu kuruluşun hedefleri gerçek Hürmasonluğun hümanist ilke ve kriterleri ile çelişmektedir. Statükoyu yıkmak isteyen Belgrad Locasının çalışmaları politik - demokratik yöndedir.

Locanın 204 üyesi vardır. Locanın üyeleri Türkler, Sırplar ve Macarlarla Belgrad'da bulunan tüm dünyadan maceracılarıdır. Loca üyesi Sırp ve Türkler arasında saygın kişiler ve üst düzey devlet görevlileri de vardır. Locanın bu durumunun Osmanlı Sadrazamı tarafından bilindiğine dair deliller vardır.

Belgrad Locası Balkanlardaki Hıristiyan ve Türklerin en büyük Locasıdır ve Vidin, Sviştov, Rusçuk, Varna, Niş ve Napoli (?) şubeleri ona bağlıdır. Önümüzdeki 5 Ağustos tarihinde bu Locanın Genel Kurulu Belgrad'da yapılacak ve tüm şubelerin temsilcileri bu toplantıya katılacaktır.

Loca toplantıları gece yapılmaktadır. Tüm üyeler Türk kıyafetlerini giyiyorlar. 40 kişinin katıldığı bir toplantıda ise üyeler Fransız usulü

(4) Zemun Belgrad'ın bir banliyösüdür (Şakir İlyasoğulları).

giyinmişler. Gariptir ki, bu toplantıya birkaç Türk kadın da katılmış. Locanın girişinde tepeden tırnağa silahlı 6 Türk muhafız bulunmaktaymış.

Belgrad Locasının başkanı Mehmet Sait İsmail adlı bir Türk'tür. Bu şahsın Belgrad halkı ve Belgrad Paşası nazarında büyük itibarı vardır. Muhtemelen Paşa, ya da tercümanı Ahmed Efendi de Locanın üyesidir. Ancak bu husus teyit edilmemiştir. Locanın biri Türk, biri de hristiyan iki sekreteri vardır. Hristiyan sekreter Profesör Shooltz'dur. Üyelerden Toma Vuçiç Perişić tehlikeli bir kişidir. Moro kod adlı üye Polonyalı bir zengindir. Sırp Askeri Okulunun müdürü Morava doğumlu bir yüzbaşıdır. Polonya Komitesinin başkanı Duşe adlı kişi de üyelerin arasındadır. Bunların hepsi Hürmasondur, Kont Tiskijeciç, Profesör Şarl Aren, Çek asıllı Vilhem Vof-Aren'in eşi ve Knez'in çocuklarının mürebbiyesi, v.s. de üyedir.

Locanın Türk üyelerinin hedefi Yeniçeri iktidarını geri getirmektir, hristiyan üyeler ise Cumhuriyet istemektedir. Burada şu husus gözlenmektedir: gerek geriye dönüş, gerekse aşırı ilerlemenin müşterek hedeflerine varmak için bu iki grup bir kardeşlik birliği kurmuştur. Ancak, bu hedeflerin gerçekleşmesi yalnızca devrim yoluyla mümkündür ve her iki taraf da, şimdilik de olsa, aynı yolda hareket etmektedir. Bu ayrılıkçı unsurlar, güçlerini birleştirerek devrim peşindedirler.

Belgrad Locası, bütün ülkelerdeki devrim cemiyetleri ile temas halinde. Yazışmalar kısmen posta, kısmen de özel kuryelerle yapılmaktadır. Bunun için, Belgrad'dan Avusturya ve diğer ülkelere giden güvenli Türklerden ve Macarlardan yararlanılmaktadır. Sınır bölgelerinde Macarlar seyahat eden dervişlere evrakları veriyorlar. Yazışmalar posta yoluyla da yapılmaktadır. Özellikle, yukarıda adı geçen Moro adına, Nikola Şopoviç veya Şlezinger adreslerine mektuplar yollanmaktadır. Viyana'dan Zemun yoluyla Belgrad'a posta yoluyla paketler gelmekte ve mühürleri açılmadan sahiplerine teslim edilmektedir. Zemun Posta idaresi bu paketleri kontrol etme imkânına sahip değildir."

General Krajnter Levis'in raporuna kendi istihbaratını ilâve etmiştir. Kendisine Belgrad Mason Locası üyeliğine kabul edildiğine dair, Türkçe yazılı bir üyelik kartı verilmiş. Böylece, General, Levis'in bu Locanın gizli planlarını öğrenebileceği ve zamanında sağlayabileceği bilgilerle hükümete büyük hizmetlerde bulunabileceği kanaatine varmıştı. Krajnter bu konuda Levis'le görüşünce, Levis istenilen hizmetleri yerine getirmeyi kabul ettiğini, ancak bu görevin tehlikeli olması

nedeniyle nakdi olarak kendisine ödeme yapılmasını ve daimi bir profesörlük görevinin sağlanmasını istemiştir. Bu şartlar yerine getirildiğinde, 5 Ağustos'ta tekrar Belgrad'a giderek yıllık Genel Kurul'a katılacağını, bu arada Belgrad Locası üyelerine kendisini yabancı diller profesörü olarak tanıtacağını ve Belgrad veya Zemun'da ikamet edeceğini söylemiştir.

15 Temmuz 1851 tarihinde Avusturya Dışişleri Bakanı Şvancerberg, Belgrad'daki Avusturya Konsolosu Radosavljeviç'e Levis'in Belgrad misyonunu bildirmiştir. Radosavljeviç ayrıca, Belgrad'da Mason Locasının açıldığını, başkanlığına Mehmet Sait İsmail adında bir Türk'ün seçildiğini ve bu şahsın Knez Miloş'a bağlı olduğunu, böylece Peşte'deki Hürmasonlarla irtibat kurulduğunu ve bu Locanın asıl hedefinin mevcut Belgrad iktidarının yıkılması olduğunu bildirmiştir.

Levis Peşte'ye dönünce General Apel'e detaylı bilgi verdi. Apel bu bilgilerle yetinmeyip başka kaynaklarla onları doğrulayarak 7 Eylül 1851 tarihli mektubu ile bakan Kempen'e rapor verdi.

Bu rapora göre Belgrad Locasının adı Ali Koç'tur. Locanın kendine has tanıtıcı gizli ve özel işaretleri vardır, başkanı Mehmet Sait İsmail'dir. Loca Paris'teki büyük milli Loca ile irtibatlıdır. Üye sayısı 204'tür, çoğunluk Türk küçük esnaftır, Locanın üç Fransız, iki Alman ve dört Sırp üyesi vardır. Almanca yazışmaları Shultz; Fransızca, Türkçe ve Macarca yazışmaları da Ahna⁽⁵⁾ Efendi yapmaktadır. (A. İviç, "İlk Belgrad Hürmason Locasının Kuruluşu ve Şekli", VREME, sayı 3196)

Belgrad Hürmasonlar Locası hakkında Viyana'ya sürekli bilgi gönderilmiştir. Yalnız, yukarıda yazdıklarımızın dışında başka bilgiler arşivde kalmamıştır.

Avusturya Polis Bakanı Kempen'in Belgrad Mason Locası hakkında elde edilen bilgilerden sonra konuya ilgisinin daha da arttığını 9 Şubat 1855 tarihinde Belgrad Avusturya konsolosundan tekrar detaylı bilgi istemesinden anlıyoruz. Konsolos, kendi ifadesine göre, elde ettiği ya da satın aldığı detaylı bilgileri 27 Şubat 1855 tarihinde Kempen'e rapor etmiştir. Rapor şöyledir:

"Buradaki Mason Locasının adı Ali Koç'tur. Başkanı Mehmet Sait İsmail'dir, Belgrad'da ikamet eder ve geçimini gayrimenkullerinden elde ettiği gelirle sağlar. Kendisi aynı zamanda Avrupa'daki bütün Türk Hürmasonların Büyük Üstadıdır.

(5) Herhalde Ahmet Efendi

Bu Loca 6-7 yıl önce Belgrad'da kuruldu ve şu anda yaklaşık 140 üyesi vardır. Üyelerin arasında Saksonya doğumlu Knez Lisesi profesörü olan bir kişi de vardır. Türkiye'deki Hürmasonluğun kurucusu Ali'dir. Belgrad Locasının sembolü, üzerine kırmızı benekler ve yirmi kadar oluk kazınmış bir mermer kaidedir. Kırmızı benekler katledilen Ali'nin kanının sembolüdür. Locanın toplumsal yardımlaşma faaliyetinin yanında politik hedefleri de vardır.

İstanbul tekkelerinde yaşayan neredeyse bütün din adamları Hürmasonlar Locasına üyedir. Hamileri Sultanın kardeşi olup Reşid ve Ali Paşalar Locanın üyesidir.

Mehmet Sait İsmail, 60 yaşlarında bir Türk'tür. Kendisi gibi düşünen kişilere yakında Belgrad Locası tarafından birçok büyük olayın gerçekleştirileceğini ve bu olaylara tüm dünyanın şaşıracağını söylemiştir. Yapmış olduğu seyahat Locanın politik hedefleri yönünde olmuştur.

Bu Locanın uluslararası Localar ve bilhassa Avusturya Locaları ile ilişkisinin şeklini öğrenemedim. Bu detayları bildiren kaynak, Mehmet Sait İsmail'in Leipzig Locasının "Onur Üstadı" olduğunu ve Peşte'de tanınmış bir hürmason olan Dr Levis'le iyi ilişkilerinin olduğunu teyit etmiştir.

Levis üç yıl önce birkaç günlüğüne geldiğinde, burada Locanın üstadı ile sürekli beraberdi. Levis o zaman birçok siyasi muhalif ve mültecinin Locaya kabul edildiğini söylemiştir.

İsmail geçtiğimiz yıl birkaç ay Viyana'da kalmıştır. Buradan Leipzig'e gitmek istiyordu. Ancak Türkçe ve Sırpça'dan başka dil bilmediğinden ve güvenebileceği bir tercüman da bulamadığından bu projeden vazgeçerek Belgrad'a dönmek zorunda kalmıştır.

Bu seyahat Loca işleri ile ilgiliydi. Mehmet Sait İsmail Mason olduğunu bildiği bay K.'nin dışında, Kont Westmorkland(6) ve Lord Redilajf'ın(7) de Mason olup olmadıklarını öğrenmek istiyordu.

Locanın sekreteri Jaşa Adjem'dir. Bu ismin paşanın tercümanı Ahmed Efendi ile aynı kişi olduğunun ve Ahmed Efendinin Mason olup olmadığının doğrulanması gerekir." (A. İviç..)

D. Stanjakoviç tarafından teyid edildiğine göre, Toma Vuçiç Perisiç 1840-41 yıllarında İstanbul'daki ilk sürgünü zamanında Masonluğa

(6) Westmoreland

(7) Radclif

kabul edilmiştir. Knez Adam Çartoriski'nin temsilcisi olan Mihail Çaykovski'nin baskısı ile Toma Vuçiç Perisiç sürgüne yollanmıştır.

Knez Adam Çartoriski (1770-1861) 1830 yılında Polonya'daki isyanın yöneticisiydi. İsyanın hedefi Polonya'ya bağımsızlığını yeniden kazandırmaktı ve Temmuz 1830 Fransız devriminden etkilenmişti. İsyan başarısız olmuştur. Polonyalı mülteciler Avrupa'ya sığınmış ve vatanlarının istiklâl davasına buradan devam etmişlerdir.

Sağcı Polonya siyasi mültecilerinin lideri Knez Çartoriski'dir. Kendisi Paris'e gidebilmek için önce Londra'ya kaçmış, oradan da Paris'e geleerek "Hotel Lambert"e yerleşmiş ve buradan otuz yılı aşkın bir süre boyunca, birçok ajan kullanarak, iyi örgütlenmiş bir gizli teşkilâtı yönetmiştir. Balkanlar büyük güçlerin menfaat çatışmalarının bir bölgesi olarak, özellikle 1840 yılından sonra Polonyalı mültecilerin planlarında özel bir yer almıştır.

Polonyalı mültecilerin Rus karşıtı ve Slav yanlısı planları ile yarattıkları mekanizma İngiltere ve Fransa'nın ideoloji ve gayeleriyle örtüştüğünden, bu iki ülke Knez Çartoriski'yi destekliyordu. Knez Çartoriski'nin başında bulunduğu örgütün üyelerinin tümü Hürmasondu. O tarihte, Fransa ve İngiltere'de Masonlar iktidardaydı.

Paris ve Londra'nın politikaları Avusturya ve Rusya'ya karşı odaklanmıştı. Bu ülkelerin politik ve stratejik menfaatlerinin dışında, masonik ilişkilerini de göz önüne almak gerekir. Avusturya ve Rus halkları genelde Katolik ya da Ortodokstur. Çarizm ve feodalite bu ülkelerde egemendir; bu nedenlerle de Hürmasonluğun antiklerikal baskısı bu politikanın yürütülmesine engel teşkil etmemiştir.

Mali yardım ve nüfuz kullanarak İngiltere ve Fransa Polonyalı mültecilerle sadık bir işbirliği içindedir ve böylece Balkanlarda milletlerin bağımsızlık savaşlarında doğrudan politik baskı yapabilmektedirler.

Çartoriski bir zamanlar Rus Çarı 1. Aleksandr'ın yakın dostluğu ve Masonluğa yakınlığıyla, kendi Mason kanallarını kullanarak Batılı güçlerin görüşlerinin bu bölgelerde etken olmalarını sağlarken, küçük Balkan milletlerinin amaçlarına destek sağlamıştır. (V. Çubriloviç)

Adam Çartoriski 1841 yılında Doğu sorunundan yararlanarak Avrupa Savaşını çıkarma kararını verdiği zaman, onun görüşüne göre Polonya siyasetinin yenilenmesi gerekliydi. Çaykovski İstanbul'a Polonya ajanlarının başı olarak gönderilmiştir. (V. Vučkoviç)

HÜRRİYET KAHRAMANI RESNELİ NİYAZİ BEY (1873 -1913)

Tamer AYAN

***Bizim amacımız adalet,
gücümüz haktır.***

Resneli Niyazi Bey

HERO OF FREEDOM: NIYAZI BEY OF RESNE

Ahmet Niyazi Bey was born in 1873 in the township of Resne near the province of Manastır which is now within the borders of the Republic of Macedonia. Therefore, he is known as Niyazi bey of Resne. He is the son of Abdullah Aga who is also a notable figure in Resne. After graduating from the Military College in Manastır, he attained the rank of Lieutenant in the army. Upon his graduation from the War Academy later in İstanbul, he became a leading activist of the Union and Progress Party and acted as the fore runner of the riot which led to the announcement of the Second Constitutional Monarchy . During this uprisal, Ahmet Niyazi bey and his companions were located in the mountains, the rural countryside away from reach of the formal army, and it was very interesting that a deer was accompanying them

everywhere they went. So, they named this charming animal "Guide of Freedom". After Sultan Abdülhamid was forced to proclaim the Second Constitutional Monarchy, Niyazi Bey of Resne was greeted as the "Hero of Freedom" in Thessaloniki upon his return. As a tribute to his heroism and services, a steamship was named after him. He is also known as the builder of Resneli Niyazi Palace in Resne and a leading figure in the establishment of the city construction plan of the town. This unforgettable Hero of Freedom was assassinated on 17 April 1913 by his bodyguard at the port of Avlonia in Albania on his way to Istanbul.

GİRİŞ

Resneli Niyazi Bey, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kadroları içinde sonuna kadar temiz kalan birkaç isimden biridir. "Kahramanı-ı Hürriyet", "Vatan Fedaisi" ve "Balkanlarda Bir Gerillacı, Resneli Niyazi Bey" adlarıyla da anılır. Tam adı Ahmet Niyazi'dir. Tarikat olarak Bektaşiliği seçmiştir. Kalkandelen (Tetova)'da, Sersem Ali Baba'nın yaptırdığı Harabat Baba dergâhında el almıştır. Üsküp (Skopje)'ün başkent olduğu Makedonya Cumhuriyeti'nin güneydoğusunda Manastır (Bitola)'a yakın Resne (Resen) denilen bir ilçede 1873'te doğmuştur. Resne ileri gelenlerinden Abdullah Ağa'nın oğludur. Manastır Askeri İdadisi⁽¹⁾'nden sonra 1896'da İstanbul'da Harbiye Mektebi'ni bitirmiş ve Piyade Teğmeni rütbesiyle Makedonya'daki Üçüncü Ordu'nun emrine verilmiştir. Resne'de bulunan 88. Alay, 3. Tabura, -komutanı gelmediğinden- Komutan Vekili olmuştu. Osmanlı-Yunan Savaşı'na katılmıştır. Gazi Ethem Paşa'nın komutası altında 17 Mayıs 1897 tarihindeki Dömeke Savaşı⁽²⁾ sırasında, harbin başlangıcında ordunun geri çekilişini durduran ve Beşpınar harbindeki savaşçı canlandıran kahramanlardan biridir.

Niyazi Bey'in evlenmesine gelince; Niyazi Bey'in eniştesi Manastır Kaymakamı İsmail Hakkı Bey'in evine ablasını görmek için hemşiresi Feriha Hanım İstanbul'dan ziyarete gelir. Enver Paşa'nın annesi Ayşe Hanım'ın da araya girmesiyle, Feriha Hanım'la Niyazi Bey evlenirler. Bu evlilikten Ahmet Mithat ve Süleyman Saim adında iki oğlu olmuştur. Evlendiklerinde Feriha (Resnelioğlu) Hanım onaltı yaşındadır,

(1) *Manastır Askeri İdadisi: Mustafa Kemal de bu okuldan mezundu, Niyazi Bey'den üç sınıf önce bitirdi.*

(2) *Dömeke Savaşı: 1897'de Gazi Ethem Paşa'nın komutasındaki Osmanlı Ordusu Yunanlıları bozguna uğratmıştı.*

Niyazi Beyin şehit olduğu günlerde ise yirmi bir yaşında... O sırada Ahmet Mithat henüz dokuz aylıktı, küçük oğlu Süleyman Saim, Niyazi Bey şehit olduğu sırada annesinin karnındaydı. Niyazi Bey küçük oğlunu görememiştir.

22 Mayıs 1913 tarihli Tanin Gazetesinde yayınlanmış Feriha Hanıma yazdığı son mektup:

Refikama,

Kader-i ilâhî böyle imiş, mütevekkil olmak şart.

Mithat'ın gözlerinden öperim.

Mithat evvelâ milletin, saniyen eniştenin ve kardeşlerimin nezaretine bırakılacaktır.

Hemşirelerimle güzel geçinmez ve onlara muavenet etmezseniz hakkımı haram ederim.

Cümlenin gözlerinden öperim, fakat fazla yazamadım. Zira yakında emanetimi teslim edeceğim. Mithat'ın terbiyesine dikkat...

Cümleniz sağ olunuz. Benim için yanacaksınız, lakin ileriye varmayın, ruhumu muazzep edersiniz. Emr-i ilâhî böyle imiş; ne çare.

Niyazi

Ölümden pek az evvel yazılmıştır. (Not: 17 Nisan 1913)

Harekâtınız hakkında Osman ve Nazım kardeşlerime tafsilat vermişimdir. O yolda hareket lazımdır.

Resneli Niyazi Beyin çok sağlam bir bünyesi vardı. Gecelerce göz kırpmadığı halde, şiddetli yağmur altında saatlerce, hatta sabaha kadar yürüdüğü olurdu. O günün şartlarında dağda, bütün besini meyveydi; ayrıca ayran içiyor veya yoğurt yiyordu; bunlardan başka da bir şey yemiyordu. Dağlarda o pek sevdiği bıyıklarına istediği derecede itina gösteremediğine üzgündü. Kendisine ait en sevdiği şey de bu uzun bıyıklarıydı. Bıyıklarını her gün yıkardı; gayet iyi bakardı, evde olduğu zamanlar geceleri özel yağıyla yağlardı.

Niyazi Bey'in vuruşmalarda şaşılacak derecede büyük bir şansı vardı. Kurşunların vızır vızır havada uçtuğu ve insanların devrilip öldüğü en kanlı, en tehlikeli şartlarda bile, sanki mucizevi bir el, onu daima koruyordu. Mesela, Soroviç'te, bembeyaz bir atın üzerinde dövüşüyor-

Üsteğmen Resneli Niyazi Bey

du. Bir aralık düşman tarafı Niyazi Bey'i ortadan kaldırmak istedi ve hep birden ona ateş ettiler. Beyaz at aynı dakikada birkaç yara aldı ve hemen devrildi. Önce üzerindeki süvariye düşürdü, sonra da kendi aynı tarafa yıkıldı. Yanındakiler Niyazi Bey'in mutlak ölüme gittiğini sanmışlardı. Fakat biraz sonra onun kalkıp tekrar tabancasına davrandığı görüldü. Mucize kabilinden kurtulmuştu. Nitekim bir kere de ona kadar uzanan bir kurşun tesirini kaybederek önüne düşmüştü. En son Avlonya'da ölümüne sebep olan kurşun istisna edilirse, bütün ömründe, dövüş meydanla-

rında, dağlarda, talihi yaver gitti. Tabii buna kendisinin büyük soğukkanlılığını da eklemek gerekmektedir. En tehlikeli zamanlarda bile, uzanır uzanmaz hemen uyurdu. İstedığı vakit en küçük bir gürültü ile uyanır, istemezse yanında silah atıldığı zaman bile katiyen uyanmazdı.

Niyazi Bey, Beşpınar savaşında gösterdiği yararlıklardan dolayı özel olarak Üsteğmenliğe yükseltildi. O günleri şöyle anlatır:

"Bir değerlendirme olarak da Beşpınar Harbi'nde bölüğümle esir ettiğim Yunanlıları İstanbul'a götürmekle vazifelendirilmiştim. Vazifemi bitirip İstanbul'dan avdet ettikten sonra memleketimin inkılâba olan ihtiyacını daha iyi anlamış oluyordum... Saray'da bana adımları ve rütbe mi sordular. Padişaha arz edildikten sonra üsteğmenliğe yükseltildiğim bildirilmiş ve on altın padişah mükâfatı almıştım... Hâlbuki Müşir Kâzım Paşa'nın benimle beraber gelen ve esirleri alıp orada kendini gösteren on üç yaşındaki oğlu, iki yüz lira mükâfat ve iki derece terfi suretiyle değerlendirildi ve yaverliğine alındı."

II. Abdülhamit'in verdiği yaverlik nişanını kabul etmediğinden, Redif (*ihhtiyat*) sınıfına alınarak, harpten sonra Ohri (Ohrid) taburunda askerî ambar memurluğu görevine atandı. Sırp ve Bulgar komitacıların 1903'te Osmanlı Devleti'ne karşı ayaklanmaları üzerine bu ayak-

lanmaları bastırmakla görevlendirildi. Gösterdiği başarılar üzerinde kolağası (*kıdemli yüzbaşı*) oldu.

İttihat ve Terakki Cemiyeti

Osmanlı İmparatorluğunun merkezi İstanbul'un dışında, Şam'daki, daha sonra Selanik'teki yeni yörelerde ve yeni katılımlarla yeniden oluşan ve giderek İttihat ve Terakki'nin oluşmasına yol açan bu örgütlerin kurulmasında 1905 Rus devriminin, İran'da kurulan Meşrutiyet yönetimlerinin, Makedonya bunalımı üzerine Avrupa müdahalelerinin etkileri olmuştur. Örgütlenmede 2. ve 3. Orduların subayları başrolü oynadılar ve örgütlenme de orduların subayları arasında hızla yayıldı. Manastır; Bursalı Mehmet Tahir, Binbaşı Süleyman Askeri, Binbaşı Vehip, Teğmen Atıfların önderliğinde Selanik'ten sonra önemli bir merkez olur. Önyüzbaşı Niyazi Resne'de, Önyüzbaşı Eyüp Sabri Ohri'de; Yarbay Galip Üsküp'te; Ömer Fevzi Mardin Gevgili'de; İsmet (İnönü), Kâzım Karabekir, Seyfi Paşa, Hüseyin Kadri Edirne'de; Yüzbaşı Ali, Serez'de ve ayrıca Drama gibi yerlerde önemli ölçüde örgütlenmeye gitmişlerdir. Bu yerler, İttihatçılığın önemli üsleri olurlar. İttihat ve Terakki Cemiyeti adını alan bu alt örgütlenmelerin kurucu ve önderlerinden çoğu ve üslenme merkezleriyle aktif görev yapanların önemli bir bölümünün derviş tekkeleriyle, özellikle Bektaşî tarikatı ile ilişkileri vardır. Talât Paşa, Resneli Niyazi, Dede Baba Bedri Noyan, Ömer Naci gibi birçoğunun Bektaşîliği; Mehmet Tahir'in ise Melamilîği açıkça bilinmektedir.

Resneli Niyazi Bey, İttihat ve Terakki Cemiyeti-Manastır Şubesi'ne kaydoldu. Cemiyet'in liderlerinden biri olana kadar faaliyetlerini sürdürdü. Cemiyet karşıtı olaylar, Yıldız Sarayı jurnalcisi Yarbay Nazım'ın İttihat ve Terakki'nin tetikçisi Piyade Teğmen Silahçı Tahsin tarafından ağır yaralanması ile başladı. Polis Müfettişi Sami'nin Fraşeri'ye gittiği zaman İttihatçılarca yok edilmesi olayı İttihat ve Terakki ile Yıldız Sarayı bağlarını biraz germiştir. İttihat ve Terakki yönetimi 9 Haziran 1908'de, Reval⁽³⁾ Antlaşması'nın koşullarına göre İngiltere ve Rusya'nın, Makedonya'ya müdahale hazırlıkları üzerine, bu müdahaleyi önleyecek reformları gerçekleştirmek amacıyla harekete geçti. Niyazi Bey, Resne'de, 3 Temmuz 1908'de Cemiyet'in de onayını alarak emrindeki 160 kadar sivil⁽⁴⁾ ve asker ile birlikte, II. Abdülha-

(3) *Reval Antlaşması (Tallinn-Estonya): İngiliz kralı Edward ile Rus çarı II. Nikola'nın Osmanlı İmparatorluğunu bölüşmek için anlaşmaya vardıkları görüşme.*

(4) *Siviller: Resne Belediye Reisi Hoca Cemal; Polis Komiseri Tahir, Vergi Kâtibi Tahsin, Resne'deki Sırp mektebi öğretmeni.*

mit'e karşı bir ayaklanma başlattı. Niyazi Bey'in evlilik hayatına girişinin dokuzuncu ayında eşinden ayrı kalmanın üzüntüsü içinde olmasına rağmen, bacanağı Manastır Kaymakamı İsmail Hakkı Bey'e bir mektup yazar:

Pek Muhterem Bacanağım,

Bir saate kadar Allah'a sığınarak hareket edeceğim. Hülasa olarak yazacağım arzularımın noksansız ve geciktirilmeden yerine getirilmesini sizden beklerim. Uzun yazmayı lüzumsuz buluyorum. Alçakça yaşamaktansa ölmeyi daha münasip buldum. Bu sebeple silahlandım. Şimdilik 160 kadar vatan çocuğu ile memleketim için ölüme gidiyorum. Gerek eşimi, gerekse kardeşimin çocuklarını sana emanet ediyorum. Eşimi, dün de bildirdiğim gibi, yarın, olmazsa Pazar günü her halde yeğenim Şevki ile İstanbul'a sevk ediniz.

Bundan böyle ya ölüm, ya da vatanın kurtuluşu!

9 Temmuz 1908

Kolağası Ahmet Niyazi

Resneli Niyazi Bey'in Dağa Çıkışı

Rumeli'ndeki ordunun dağa çıkışı İngiltere, Fransa, Rusya ve öteki Avrupa devletlerinde geniş yankılar uyandırdı. Padişaha çektiği telgrafla ayaklanmayı Meşrutiyet ilan edilinceye kadar sürdüreceğini bildirdi. Ohrili Kolağası Eyüp Sabri Efendi⁽⁵⁾ ile Kurmay Binbaşı Enver Bey, Tikveş⁽⁶⁾ dolaylarında askerleriyle birlikte dağa çıktığını bildirdi. Ohri-Resne-Manastır-Selanik-Kosova yörelerinde İttihat ve Terakki mensupları dağa çıkmış ve hükümete alınacak önlemler üzerine bildiriler yaymaya başlamıştı.

**Resneli Niyazi Bey'in
dağa çıkışı**

(5) Ohrili Kolağası Eyüp Sabri Algöl (1884 -1953): TBMM'de Eskişehir Milletvekili.

(6) Tikveş: Doğu Makedonya'da bir şehir; ayrarın içine konan acıbadem yağından yapılmış bir öz.

10 Temmuz 1908

Üçüncü Ordu Hümayun Müşiri İbrahim

Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti Manastır merkezinden mühürlenmiş olarak alınan tezkerede bugün (alaturka) saat üçte Ohri milli alayının birinci taburu kışlalar önüne geleceğinden merkezde oturan taburlardan birer bölükle mızıkla ve süvari alayı sancağının bir binbaşı kumandasında karşılama töreni yapılacaktır. Gönderilmiş bulunan 3. Ordu'ya mensup kıtaların Talimhane önünde merasim duruşunda durmaları ve sevinç belirten yalnız yirmi bir pare top atışı ile icrası yazı ile bildirilmiştir. İşbu tezkerenin bir örneği de Manastır mıntıkası kumandanlığıyla Kırmızı ve Beyaz kışlalar kumandanlarına yazı ile bildirilmiştir.

Merkez Kumandanı Mirliva Cemal⁽⁷⁾

10 Temmuz 1908

Serez mutasarrıfı Reşit Paşa ile 9. Fırka-i Hümayun Kumandanı Mirliva Hasan Paşa

Bugün saat dört buçuk sularında, Serez ileri gelenleri ve halkı, 3. Ordu'nun bütün subay ve erleri sancak çekerek ve silahlı olarak hükümetin önüne gelmeleri; hükümet meydanında namlularını gökyüzüne doğru çevirerek yemin etmeleri; arz olunan telgrafın padişaha gönderilmesi; hükümetle ve bütün asker ve halk arasında kesin cevabın "onay" olmayınca dağılmayacaklarını kesin olarak ifade eyledikleri maruzdur.

Fırka Kumandanı Hasan

Serez Mutasarrıfı Reşit

Abdülhamit, Ahmet Niyazi Bey adındaki bir kolağasının 160 kişilik birliğiyle Makedonya'da, Ohri yakınlarında dağa çıktığını bildiren telgrafi okuduktan sonra, başmabeyincisine "Canım telaşlanma" dedi, "Belki de eşkıya takibine çıkmıştır." Kolağası Niyazi Bey'in askerleriyle birlikte dağa çıktığı bölgede, Kaptan Yorgi, Toksa Fedaileri, Çirçiş Çetesi gibi hepsi de birbirinden azılı ve acımasız silahlı gruplar cirit atıyordu. Abdülhamit'in iyimserliği kısa sürdü. Niyazi Bey'in niyeti çok farklıydı: Padişah'ı "Meşrutiyet"i ilan etmeye zorlamak. Niyazi Bey, bu amaca baş koymuştu ve devlete de baş kaldırılmıştı.

(7) Mirliva Cemal: İttihat ve Terakki'nin üç ortak adı Cemal Paşa-Enver Paşa-Talat Paşa.

Resneli Niyazi Bey, telgrafın çekilmesinden birkaç saat önce, yanına birlik alarak, kışla cephaneliğinden aldığı adam başına iki tüfek ve cephane ile dağa çıkmıştı. Bir de zorunlu ihtiyaçlarının karşılanması için kışla sandığından 550 lira almıştı. Ama bunun hırsızlık olmadığını, ödeyeceğini belirtmek için imzalı bir makbuz bırakmıştı. Niyazi Bey ve küçük grubunun isyanını bastırmak için önce bölgedeki askeri güçler üstüne gönderildi. Hepsini püskürttü. Onun bu başarıları destekçi sayısını artırdı. Kısa süre sonra emrindeki insan sayısı bini geçti. Saray'a gönderdiği telgraflar da ultimatoma dönüşmeye başladı.

Dağda, Resneli Niyazi beyin birliğine henüz iki yaşını doldurmamış bir geyik de katılmıştı. Birliktekilerin okşamalarından ve yiyecek vermesinden ötürü geyik birliğin etrafından ayrılmıyor, onları izliyordu. Cana yakın davranışları ile geyik birliktekilerin gönlünü fethetmiş, sanki maskotları olmuştu. Birliktekiler onu maskotları gibi kabul ediyor, ilahi bir müjdenin habercisi gibi görüyordu. Her zaman önde giden ve askerin önünde sıçrayan geyik, sanki birliğe kılavuzluk ediyor, bir içgüdüyle onları amaçlarına doğru götürüyordu. Niyazi Bey, "Onu bana Allah gönderdi" diyordu. Geyik artık onun yanından hiç ayrılmıyordu. Geyik'in asker arasındaki adı "Rehber-i Hürriyet" oldu ve o adı tüm Osmanlı ülkesi duydu.

Daha sonra geyiğe ne oldu? 31 Mart olayından sonra onu, Şişli'de bir

Resneli Niyazi Bey ve Geyiği

apartmanın bodrum katına kapattılar. Hürriyet uğruna dağlardan inen geyik böylece hürriyetini kaybetmiş oldu. Bir süre sonra geyiğin öldüğü haberi duyuldu. Onun Abide-i Hürriyet tepesine gömüldüğü de rivayetler arasındadır! Önce biçare geyik ölüyor, ardından da Resneli Niyazi Bey...

II. Abdülhamit, kendini "Vatan Fedaisi" ve "Ohri Milli Taburu Kumandanı" ilan eden Niyazi Bey'in üstüne gönderdiği kuvvetlerin çatışmak yerine onun emrine girdiklerini görünce, Anado-

lu'dan askerî birlik sevk edilmesini istedi. İzmir ve Tire'den Redif Fırkaları sevk edildi; ancak onlar da harekete katıldılar. II. Abdülhamit'in uykuları kaçmaya başlamıştı. Meydanın, Manastır'daki gruba, yani Resneli Niyazi Bey'e kalmasından korkan İttihat ve Terakki'nin Selanik Şubesi can havliyle Kurmay Binbaşı Enver Bey ile daha küçük rütbeli bir subayı emirlerindeki askerlerle birlikte Tikeveş'teki dağlarına gönderdi. Çünkü İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Manastır Şubesi'ndekiler (Cavit, Niyazi, Eyüp Sabri vb) İngiliz yanlısıydı, Selanik Şubesi'ndeki (Enver, Talat, Cemal vb) ise Alman taraftarıydılar.

II. Abdülhamit, baş gösteren huzursuzluğu bastırmak için başyaveri ve Manastır fevkalade kumandanı Ferik Şemsi Paşa'yı bölgeye yolladı. Alaylı subay olan Şemsi Paşa'nın Arnavutluk'taki şiddeti ve zalimliği ünlü olduğundan onun Manastır'a gelişi İttihat ve Terakki'nin üzerinde korku yaratmıştı. Paşa, 7 Temmuz'da Saray'a günlük telgrafını çektikten sonra Manastır Postanesi'nden çıkarken Teğmen Atıf (Kamçıl)⁽⁸⁾ tarafından vuruldu. Teğmen Atıf da, Arnavut koruyucuların açtıkları ateşle topuğundan hafif yaralandı. Dağdakilerin isyanı artık halk hareketine dönüşmüştü. Abdülhamit son bir denemede daha bulundu, Şemsi Paşa'nın yerine Müşir Tatar Osman Paşa'yı görevlendirdi. Ancak, Osman Paşa'da, artık sayıları iyice artmış olan gruplardan birisi, Kolağası Ohrili Eyüp Sabri Bey ve Kolağası Resneli Niyazi Bey adamları tarafından dağa kaçırıldı.

Mukaddes Padişahımızın Âli Makamına
Sadrazamlık Âli Makamına

Bu gece Kolağası Eyüp ve Niyazi beylerin kumandasında halk ve erlerden müteşekkil iki bin kadar silahlı Manastır'a kadar gelerek beni ve diğer büyükleri kuşattığı gibi, sekiz yüz kadarı da Müşir Osman Paşa'nın kaldığı yeri sararak kendisinin muhafaza birliğinin silahlarını alıp, Paşa'yı kaldırıp götürmüşlerdir.

Manastır'da bulunan askerin hepsi ve halktan da üç bin beş yüz kişinin kendilerine katılmış olduğunun bilinmesini arz ederim.

23 Temmuz 1908
Vali Hıfzı

(8) Teğmen Atıf (Kamçıl): *Bigalı Yüzbaşı Atıf Kamçıl: İttihat ve Terakki döneminde Çanakkale-Biga (Kale-i Sultaniye) Milletvekili; Ziya-i Şark Locası üyesi.*

Saray'da panik başladı. Resneli Niyazi Bey'i yanına çekmek için, 23 Temmuz 1908'de Alman yanlısı Avlonyalı Ferit Paşa'nın yerine İngilizci diye bilinen Küçük Mehmet Sait Paşa (1838 -1913) Sadrazamlığa getirildi. Ama işe yaramadı. İpler artık hızla o güne kadar yeraltında olan yönetim kadrosunun eline geçmeye başlıyordu. Resne nahiye müdürüne Niyazi Bey tarafından mektuplar gönderiliyordu:

Resne Nahiye Müdürüne
Hamiyetsiz yalancı herif!

Beni ortadan kaldırmayı temin edeceğine vali paşaya bildirdiğin, İttihat ve Terakki Cemiyeti tarafından bana yazıldı. Benim ortadan kaldırılmam yüzünden mutasarrıf değil, vali bile olsan, memuriyetinin devamı ve hayatının, tehlikede bulunan vatanın selâmetine bağlı olduğunu unutma. Âlem ne olursa olsun ben geleceğimi temin edeyim diyerek rütbelere, servete, devlete ulaşmış olan melun insanların ne vaziyete düştüğünü gördüm. Bir ibret aynası olan tarihi okumadın mı? Dünyada iyilikten başka yaşayacak bir şey yoktur. Allah seni doğru yola ulaştırsın.

Kolağası Resneli Niyazi

23 Temmuz 1908'de, İttihat ve Terakki'nin başkanlığındaki Manastır Şubesi top atışlarıyla Meşrutiyet'i ilan etti; öncülüğü ve liderliği kaptırma korkuları depreşen Cemiyet'in Selanik Şubesi de Enver Bey'in aracılığıyla Meşrutiyet topları attırdı. II. Abdülhamit, İttihat ve Terakki Cemiyetine boyun eğerek 23 Temmuz 1908'de II. Meşrutiyet'i ilan etti. Abdülhamit idarenin ve yetkilerinin çok önemli bir bölümünü parlamento ve hükümete devretmeyi kabullendi. Osmanlı topraklarında artık halk tarafından söylenen "Yaşasın Meşrutiyet, Hürriyet, Uhuvvet ve Müsavat" sloganları yankılanıyordu.

MEŞRUTİYET İLANI

Enver ve Niyazi Beyler, daha önce buluşup "güç birliğine" karar vermişler ve birlikte olmasa da aynı günlerde dağlardan inip İstanbul'a gelmişlerdi. O günün şakşakçıları kendisini "Kahraman-ı Hürriyet Niyazi Bey" olarak karşılar, hatta fesinin alın kısmına eski harflerle "vatan fedaisi" yazdırarak ortalıkla dolaşmasını sağlarlar. Osmanlı'nın hayatına girmiş olan foto muhabirleri de kokuyu almışlardı. On

binlerce kartpostal basılıp piyasaya sürüldü; ortada Padişah II. Abdülhamit, solunda Niyazi Bey, sağında ise Enver Bey. Kartpostalda bir resim daha vardı: Niyazi Bey'in evcilleştirdiği ve yanında İstanbul'a getirdiği geyiği.... "Geyikli Kartpostal"lar Osmanlı Devleti'nde satış rekorları kıracaktı. Niyazi Bey'in ismi bir savaş gemisine verildi. Ama Niyazi Bey kazandığı bu üne karşın, İttihat ve Terakki içinde önemli bir yere gelemedi. İttihatçılar arasında büyük bir yarış başlıyordu, herkes devlet değirmeninin bir ucundan tutmak istedi. Tutanların çoğu Niyazi Bey dağlarda iken sıcak yataklarında uyuyanlardı. Niyazi Bey buna çok üzüldü, askerlikten istifa ederek politikaya atıldı. Hemen arkasından da yurt içinde bir dizi geziye çıktı, bütün amacı gerçekleri halka açıklamaktı.

Resneli Niyazi Bey

Mudanya'ya gittiğinde şair kaymakamlardan Faik Ali Bey başta olmak üzere çok büyük bir kalabalık kendisini karşıladı. Halk büyük bir coşkuyla Niyazi Bey'i omuzlarına aldı ve Bursa'ya götürecek trene kadar taşıdı. Zamanın Bursa Valisi Prevezeli Azmi Bey, büyük bir karşılama töreni düzenletti. O gece sabaha kadar süren parlak bir tören yapıldı; ne kendileri uyudu, ne de Niyazi Bey. Dahası, coşkulu kalabalığa hitap etmek için ikide bir balkona çıkan Niyazi Bey'in sesi kısıldı. Konuşmak için her nefes alışında "yaşa, var ol" seslerinden dolayı kendi söylediğini bile duyamaz durumdaydı. Halkın bu desteğini gören Niyazi Bey, İttihat ve Terakki'den görmediği böyle bir iltifat karşısında coşkuya kapılır.

Ertesi akşam verilen yemekte memleketin bütün ileri gelenleri, hükümet erkânı, komutanlar, hahamlar, patrikhane mensupları ve halk da bulunuyordu. Her meslek ve mezhep mensubu birer nutuk verir, Niyazi Bey'e kalbi bağlılıklarını arz ederler. Konuşmalar "ol de olalım, öl de ölelim" diye özetlenecek türdendir. En son vali beyin çektiği nutuk, tatlı üzerine konan kaymak gibi olur. Sıra Niyazi Bey'e gelmiştir. Niyazi Bey sürekli elinde taşıdığı koca kamçısını masaya vura vura konuşmaya başlar. Her cümlesinin arasına giren tezahüratlar sebebiyle coştukça coşar:

"Hürriyetin yalnız ve yalnız Resne dağlarına çıkan bir avuç kahramanın sayesinde kazanıldığını, kahramanlığın da 3. Ordu'ya ait olduğu, şimdilerde ortalıkta dolaşanların cemaziyel evvellerini iyi bildiğini, günü gelince bunlardan hesap soracağını"

ifade eder. Ancak bu sözler vali ve kumandanı kaygılandırır.

Gece yarısından sonra yatmak için odasına çekildiğinde Hareket Ordusu kumandanı Mahmut Şevket Paşa'dan şifreli bir mesaj gelir. "Anadolu'ya yapılacak gezinin iptal edilerek İstanbul'a dönülmesi" emredilmektedir.

Niyazi Bey emri yerine getirerek İstanbul'a döner. Ancak ne Paşa'dan ne de herhangi bir yerden Anadolu gezisinin neden durdurulduğu konusunda bir şey öğrenemez. Kendi araştırmak ister, ısrarı karşısında "mırıldanma" kabilinden bir şeyler söylenir. Bütün bunlara inanır; hâlâ iş başında duran İttihatçıların, İttihatçılığı Resne dağlarından bütün Avrupa'ya duyuran birine gerekli vefayı göstereceğini bekler. Bu tavrı bile, Niyazi'nin neden delleniş kendini dağlara vurduğunu anlatmaktadır. İttihatçıların gözünde Niyazi Bey sadece bir araçtır; kullanılıp bırakılmıştır. Niyazi Bey, üzerinden aylar geçmesine rağmen gezinin iptal gerekçesini tam olarak öğrenemeyince durumu anlar. Bütün arkadaşlarına kırılmıştır. Eski dostlarından kim varsa hepsinin geçmişlerine söve söve istifa eder. Resneli Niyazi Bey, yeni rejimle beraber ortaya çıkan korkunç boyutlardaki ihtiras, mal, makam ve mevki yarışını geride bırakarak yeniden Makedonya'ya, yani sessiz sedasız bir biçimde Rumeli'ne döner.

31 Mart Olayı, Trablusgarp ve Balkan Savaşları

Ama aradan bir yıl bile geçmeden bir kez daha İstanbul'a gelir. 13 Nisan 1909 tarihinde Kurmay Başkanlığını Mustafa Kemal'in yaptığı Mahmut Şevket Paşa komutası altındaki Hareket Ordusu'yla 31 Mart

Ayaklanması'nı bastırmak üzere Resne'den topladığı gönüllüler ve geyiği ile birlikte Hareket Ordusu'na katılır. 27 Nisan 1909'da, Abdülhamit'in tahttan indirilip Sultan V. Mehmet Reşat'ın padişah yapıldığı o müdahaleden sonra yine onbinlerce kartpostal kapış kapış satılacaktır: ortada Padişah V. Mehmet, solunda Niyazi Bey, sağında Enver Bey, bir köşede ise Rehber-i Hürriyet diye adlandırılan o geyik! Geyik olayı, dönemin gazetelerinde de tefrika edildi. Bir de Refik Halit Karay, Ahmet Rasim ve Fazıl Ahmet Aykaç gibi yazarlar kitaplarında Niyazi Bey'in geyiği ilgili olarak marş bestelendiğini, bu marşın Meclis-i Mebusan'da tartışma konusu olduğunu yazdılar. İttihat ve Terakki'nin bu geyiğinin, dilimize bir deyim kazandırdığını da öğrenmiş olmaktan dolayı mutluyuz: "Geyik muhabbeti!"

Enver Paşa'nın hızla kolağalığından paşalığa sonra mareşalliğe terfi ettiği o baş döndürücü günlerde Niyazi Bey, ikbal kavgalarından biraz da içi bulanmış ve kararmış olarak sessiz sedasız tekrar Makedonya'ya gitti. Niyazi Bey, 31 Mart olayı sona erdikten sonra, kafasına koyduğu imar ve eğitim işleriyle uğraşmak, vatan görevini yerine getirdikten sonra bir köşeye çekilmek hakkındaki kararını yerine getirmek amacıyla emekliliğini istemişti. Bunun üzerine kendisine vatan hizmeti tertibinden bir maaş da bağlamak istediler. Niyazi Bey, "Millet sayesinde ben emekli maaşımı alıyorum, maaşımdan gayri ödeme filan alamam !.." diyerek bu teklifi reddetmişti; tekrar teklif edildi, tekrar reddetti. Manastır Valisi Halil Bey, eve kadar gelip kendisine: "Niyazi, sen ne yapıyorsun? Bu milletin sana hediyesidir, millet hediyesi de reddedilmez. Ayıp ediyorsun." dedi. Niyazi Bey 40 altın lira olan bu tahsisatı Halil Bey'in bu sözü üzerine kabul etmişti; fakat bu sefer de "Millet hazinesinden iki maaş birden alınmaz!" diyerek emekli maaşını hazineye hibe etmiş; yalnız vatan hizmeti maaşı ile yetinmişti. Niyazi Bey, 1911 yılındaki Trablusgarp Savaşı çıkınca Trablus'a koşmuş, orada İtalyanlara karşı savaşmış; 1912'de Balkan Savaşı çıkınca yine yanına topladığı gönüllü birliklerle Cavit Paşa'nın ordusuna katılarak ön saflarda dövüşmüştü. Kahramanlıkları bir kez daha İstanbul'da yankılanmıştı.

Ölümü

Niyazi Bey, Resne'nin Sırpların eline geçmesi üzerine, tarafsız bölge olarak ilan edilen ve Arnavutluk hükümetinin denetiminde olan Firei (İtalya)'ye geçti ve Avlonya (Arnavutluk-Vlore-Draç)'ya gitti. 1913'te, Birinci Dünya Savaşı'nın ayak seslerinin duyulmaya başladığı

günlerde İstanbul'daki havayı koklamak istedi. İstanbul'da tüm köşe başlarını tutmuş ve Osmanlı Devleti'ni Almanya'ya bağlamış İttihat ve Terakki'nin önde gelenleri (Talât Paşa, Enver Paşa, Cemal Paşa) bu ziyaret fikrinden hiç de hoşnut olmadı. Niyazi Beyi ve kardeşi Eczacı Osman Beyi İstanbul'a götürecek gemiyi limanda kardeşiyle beklerken, koruma olarak kendisine verilen Arnavut milliyetçileri tarafından⁽⁹⁾ 17 Nisan 1913 tarihinde başının arkasından vurularak şehit edildi. O sırada 40 yaşındaydı. Son nefesini verirken tek sözcük çıktı ağzından: "**Niçin bre?**"

Evet niçin? Bu alçaklık niçin yapılmıştı? Sorunun yanıtı İstanbul'daki iktidar kavgasında gizliydi. Tetiği çektirenlerin Draçlı Esat Paşa ve Arnavut İsmail Kemâl olduğu iddia ediliyordu; acaba Enver Paşa yok muydu? İttihat ve Terakki'nin -belki de tertemiz üyesi- mademki, satın alınamıyor, o halde, ölmeliydi! O sırada limanda bulunanlar arasında Kurmay Yüzbaşı Kâzım Bey ve Binbaşı Selahattin Adil Bey⁽¹⁰⁾ de vardı. Halk arasında söylene söylene meşhur olmuş bir özdeyiş vardır: "Ne şehittir ne gazi, hiç uğruna gitti Niyazi!". Bu özdeyiş 1913 tarihinden kalmıştır.

3 Mayıs 1913 tarihli Sabah gazetesi bu elim olay hakkında şu haberi veriyordu:

Niyazi Bey'in şahadetine dair ajanslar tarafından verilen ve dünkü nüshamızda kısaca derc-i sahife-i teessür olunan haber diğer taraftan varit olan malumat ile de maatteessüf teyyüt eylemektedir. Meşrutiyetin ilanına sebkeden vatanperverane hizmetleri ve mücahedeleri hiçbir zaman Osmanlıların hafızasından silinmeyecek olan şehid-i mağfur Niyazi Bey'in böyle feci bir surette, bir hainin dane-i cinayetine hedef olarak terk-i hayat-ı müstear etmiş olması bütün Osmanlıların kalbini veridinden cerihadar etmiştir.

Niyazi Bey'in Resne'ye damgasını vurduran şey nedir? Niyazi Bey dünyada eşi benzeri bulunmayan tarihi eserlerden biri olan Resne "Niyazi Bey Sarayını" inşa ettirmiştir, ayrıca bugünkü Resne şehrinin imar plânının yapılmasında büyük bir rol oynamıştır. Sarayın mima-

(9) Arnavut milliyetçileri: İstanbul'da yaşayan Arnavutların kurduğu gizli cemiyet "Başkım".

(10) Orgeneral Kâzım Orbay ve Tümgeneral Selahattin Adil.

Resneli Niyazi Beyin Sarayı

risi kendi elinden çıkmıştır. Paris'e giden bir kartpostalın saray resmi üzerine, kendi sarayını çizmiştir. Sarayın inşaatına 1904 yılında başlanmış, 1912 yılında tamamlanmıştır. Bu yapı hiçbir Avrupa veya Osmanlı mimarî tarzına göre inşa edilmemiştir. Bina iki katlı olup bir de bodrum katı bulunmaktadır. 5600 m alanı kaplayan gerekli malzemeler

Türkiye'den, Yunanistan'dan ve İtalya'dan getirilmiştir. Saray, Prespe Gölü kıyısındadır. Büyük bir giriş kapısı vardır; kapı üstünde ise balkon bulunmaktadır. Niyazi Bey, her gün bu balkona çıkar, Prespe gölünü ve Galiçiça dağı seyredermiş. Niyazi Bey'in evi olan Saray bu gün Resne Kültür Sarayı ve Niyazi Bey Müzesi şeklini almıştır.

Anıları 1910'da *Hatırat-ı Niyazi* yahut *Tarihçe-i İnkılâb-ı Kebîr-i Osmani'den Bir Sayfa* adıyla yayımlanmıştır. Bu anılar 1975'te dilce sadeleştirilerek *Balkanlarda Bir Gerillacı Hürriyet Kahramanı Resneli Niyazi Bey'in Anıları* (yay. İhsan Ilgar) adıyla yeniden basılmıştır.

Resneli Niyazi Beyin akrabaları kimlerdir? Küçük oğlu Ressam Süleyman Saim, Niyazi Bey şehit olduğu sırada annesinin karnındaydı... Torunları olan Ahmet Resnelioğlu ve Niyazi Resnelioğlu... Niyazi Beyin ahfadından Üsküdar'lı ünlü Neyzen Niyazi Sayın'da hatırladıklarımızdan biridir...

Feroz Ahmat, "İttihat ve Terakki" kitabında Resneli Niyazi'yi de anlatıyor:⁽¹¹⁾

"Meşrutiyet'in geri getirilmesine yol açan ayaklanmanın lideri olarak ün yapmıştır. Bir süre hayli reklâmı yapıldı. Kendisinden Kahraman-ı Hürriyet olarak söz edildi. Adı bir savaş gemisine verildi. İttihatçılar, onun hatıralarını kendi hareketleri yararına propaganda yapmak için kullandılar. Niyazi ise askeri görevine geri döndü."

Şevket Süreyya Aydemir "Enver Paşa" kitabında ⁽¹²⁾, idealist bir Osmanlı subayı: Resneli Niyazi Bey'den söz ediyor. Hani şu 1879 Türk-

(11) Feroz Ahmat, *İttihat ve Terakki 1908 -1914*

(12) Şevket Süreyya Aydemir, *Enver Paşa*

Yunan harbi sırasında ve henüz dokuz ay önce mektepten çıkmış genç bir teğmenken harp sahasında olağanüstü kahramanlık gösteren, bir rütbe yükselterek üsteğmen olan, kendi takımı ile esir ettiği bir Yunan bölüğünü kumandanlarının karşısına getiren, Harbiye Nezareti tarafından İstanbul'a gönderilen, nihayet oradan da padişahın sarayına davet edilen Üsteğmen Niyazi Bey! "Niyazi Bey Türk değil, Arnavut'tur; ama o kendini Arnavut değil, Osmanlı sayar. Onun gayesi Osmanlı devletini kurtarmaktır. Ama memleketin felakete gittiğini görür, rejim değişmeli, Osmanlı milleti Meşrutiyet'e kavuşmalı, iç savaşlar bitmeli ve yabancıların memleketteki müdahaleleri kesilmelidir."

Resneli Kolağası Niyazi Bey merhumun Avlonya'daki bir camide gömülü olan kemiklerinin getirtilip Hürriyet-i Ebediye tepesinde son uykularını uyumakta olan inkılâp arkadaşlarının yanında açılacak bir kabre kavuşturulması arzusu gerçekleştirilmesi gereken bir görevdir.

Resneli Niyazi Beyin Masonluğu;

Resne Locasının Türk Masonluğundaki önemi:

Resneli Niyazi Beyin kardeşi Eczacı Osman Fehmi bey Resne Locası üyesiydi; ayrıca 1909 yılında kurulan Türkiye Büyük Locası'nın 1 Ağustos 1909 günü yapılan Büyük Görevliler Kurulu seçimlerine Resne Locası delegesi olarak katılmış ve Büyük II. Nazır seçilmişti. Bununla birlikte bugüne kadar, Resneli Niyazi Beyin Resne Locasında veya başka bir Locada tekris olduğuna dair herhangi bir belge bulunamamıştır. Diğer taraftan Resne Locası Türkiye Büyük Locası için öylesine büyük önem taşımaktadır ki, Resne Locası'nın adı daima Türkiye Büyük Locası ile birlikte anılacaktır. Şimdi bu önemin nereden kaynaklandığını inceleyelim.

3 Mart 1909 tarihinde kurulmuş olan Türkiye Yüksek Şûrası, kurulmakta olan Türkiye Büyük Locasının tabanını oluşturmak üzere: No.1 Vatan, No.2 Muhibban-ı Hürriyet, No.3 Vefa, No.4 Şafak olmak üzere 4 Loca kurmuştur. Takiben Mısır obediyanına bağlı No.5 Resne, Fransız obediyanına bağlı No.6 Terakki ve İttihat Hakikî Muhipleri, Mısır obediyanına bağlı No.7 Uhuvvet-i Osmaniye Localarının Türkiye obediyanına bağlantısının sağlanması neticesinde 7 adet Sembolik Loca kurulmuş oluyordu. Yüksek Şûra'nın bildirisi üzerine 13 Temmuz 1909 günü toplantıya Fransız, İtalyan ve İspanyol

Obediyanslarına bağılı Localarda çalışan 14 Kardeş katılmıştı. Bu Kardeşler: 1-Prens Aziz Hasan Paşa (TYŞ HBA), 2-Av. Osman Talât (İspanya Obediyansına bağılı La Constitution Locası), 3-Bohur Kamhi (İtalya Obediyansına bağılı Makedonya Rizorta Locası), 4-Raphaello Ricci (İtalya Obediyansına bağılı İtalya Rizorta Locası) ve İtalya obediyansına bağılı Bizansiyo Rizorta Locası'ndan 5-Victor Algranti, 6-Edouard de Rai, 7-Fevzi Menahem, 8-Jak Suhami, 9-André Antipas, 10-Viktor Mordo ile Fransa obediyansına bağılı Rönesans Locası'ndan 11- Michel Noradunghian, 12-David J. Kohen, 13-Jorj Chassatis, 14-Jean Siatis'ten oluşuyordu. Bu şekilde, Türkiye Büyük Locasını ve Milli Masonluk kurumunu kurmak için 14 Kardeş ayrı ayrı obediyanslardan bir araya geldiler. Bu 14 Kardeş, 13 Temmuz 1909 gününde yapılan ilk toplantıda, Türkiye Büyük Locası'nın derhal kurulmasını amaçlamakla beraber, ileride her hangi bir itiraz ve tenkide mahal vermemek için, daha da fazla katılım sağlamak amacıyla 1 Ağustos 1909'da ikinci bir toplantı yapılmasını kabul ettiler.

1 Ağustos 1909 tarihinde Türkiye Büyük Locası'nı kurmak için yapılan Türkiye Yüksek Şûrası toplantısında, birinci seferdeki toplantıdan ders alan yetkililer, obediyansın yerine Locaları tercih ettiler. Toplantıya 21 tanesi kendi localarının temsilcisi olmak üzere 29 Kardeş geldi. No. 5 Resne Locası'ndan: Eczacı Osman Fehmi, Mutasarrıflardan Hilmi ve Uhuvvet-i Osmaniye Locası'ndan Nadra Moutan Kardeş gelmişti. Bu toplantı sonunda görevliler seçildi ve 9 Ağustos 1909 tarihinde de görevlilerin is'adı yapıldı. Seçim sonucunda, Hürriyet Kahramanı Resneli Niyazi Beyin kardeşi Eczacı Osman Fehmi Bey II. Büyük Nazırlığa getirilmişti.

No. 5 Resne Locası, II. Meşrutiyet'in ilanı sıralarında Mısır obediyansına bağılı olarak kurulmuş ve sonradan 1909'da Türkiye Büyük Locası'nın kurulacağı günlerde Türk obediyansına geçerek Türkiye Yüksek Şûrası'ndan beratını almıştır. Resne Locası'nın ilk Üstadı Muhterem Eczacı Osman Fehmi; daha sonraki Üstadı Muhteremleri arasında Necmettin Tahsin Erol, Profesör Zühtü İnhan, Kenan Ömer, Nedim Nazmi, Amiral Mehmet Ali ve Nehri Kardeşler bulunduğu gibi; son yıllardaki Üstadı Muhteremler Dr. Celal Tahsin, Dr. İhsan İsmail ve son olarak 1935 yılında da Cemil İpekçi Kardeşlerdi. Resne Locasının üyeleri arasında: Şükrü Kaya (1924), Mustafa Necati (Vefa niyabeten Resne -1925), Cevat Abbas Gürer (1918), Mustafa Şefik Tunç (1924), Neşet Ömer İrdelp (1911), Vasfi Raşit Sevig (1927), Mümtaz Faik Fenik (1929), Mithat Cemal Kuntay (1910), Nazmi Ziya Boran (1910), Namık İsmail (Vefa niyabeten Resne -1910), Behzat Budak (1930) sa-

ylabilir. Resne Locası, 1935 Uyku Dönemine kadar faaliyetini sürdürmüş; bir daha açılmamak üzere uykuya girmiştir.

Türkiye Büyük Locası uykuya girdikten sonra 13 yıl uyumuş ve 1948 yılında yeniden uyanmıştır. Zamanla, Türk Masonları arasında muntazam veya gayri muntazam olma tartışmaları başlamıştır. Muntazam olmak, bir muntazam Büyük Locanın Türkiye Büyük Locasını tanzim etmesi ve İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın tanınması ile mümkündür. Türkiye Büyük Locası, İskoçya Büyük Locası tarafından 29 Nisan 1965 tarihinde tanzim edilmiştir. İngiltere Birleşik Büyük Locası ile yapılan müzakereler de sonuca bağlanarak mesele çözülmüştür. İngiltere Birleşik Büyük Locasından berat alarak kurulmuş olan, Mısır Büyük Locasına bağlı iken oradan ayrılarak 1909 tarihinde Türkiye Büyük Locası'na katılan Resne Locasıyla, Arapçaya tercüme edilmiş bir İngiliz Ritüeli ile çalışmış olan sözü geçen Loca üyelerinin "18 Loca" arasında mevcut olması; İngiltere Birleşik Büyük Locası'nca menşe intizamımızın kabulü için esas sayılmıştır. Muntazam sayılma ve Tanışma 9 Eylül 1970'de olmuştur.⁽¹³⁾

Türkiye Büyük Locası

Senelerce evvel Türkiye Büyük Locası tanınmak maksadı ile En Muh. Büyük Üstadımıza müracaatta bulunmuştu.

Bir müddet uykuda kalan ve 1948 yılında tekrar uyanan, faaliyetinin ilk zamanlarında tanınmamış bulunan bu Büyük Loca'nın menşei hakkında Dış Temaslar Komitesi, gayet uzun süren tafsilatlı bir araştırma yapmıştır. İlk nazarda gözüken bu Büyük Locanın tamamıyla gayri muntazam olan Fransa Grand Orient'dan neşet ettiği idi, ancak son aylarda bu Büyük Loca'nın Mısır Büyük Locası tarafından desteklenerek kurulduğu ve o zamanlar Mısır Büyük Locası'nın İngiltere Büyük Locası tarafından tanınmakta olduğu hususunda bazı deliller ortaya çıkmıştır.

Komite bu iddianın doğruluğu hususunda ikna olmuş ve 1935 yılında veya o civarda uykuya dalan Büyük Loca ile 1948 de uyanan Büyük Loca arasında sıkı bir bağ olduğu hususunu da kabul etmiştir.

1935 yılında Türkiye Büyük Locası'na bağlı Locaların, Mısır Büyük Locası tarafından Arapçaya tercüme edilen ve Türkçeye çevrilen bir İngiliz ritüeli kullanmakta olduklarını belirtmek ilgi çekicidir.

(13) Nafiz Ekemen, *Arşivlerimiz İçinde 1965 Olayları*, HKEMBL, İstanbul, 1978.

Bu çalışma programının sekizinci maddesinde Türkiye Büyük Locası'nın tanınması için bir teklif mevcuttur.

Freemasons' Hall, Londra
21 Temmuz 1970

(imza) A. S. Frere
Başkan (14)

Londra, 11 Eylül 1970

Saygıdeğer Nafiz Ekemen Kardeş,
Büyük Sekreter
Türkiye Büyük Locası

9 Mart ve 2 Haziran 1970 günlü mektuplarınız ve Büyük Locanız hakkındaki ek bilgileri ve özellikle kaynağını kapsayan destekleyici belgeler, bu sırada Dış İlişkiler Komitemize ve Genel Amaçlar Konseyine sunulmuştur. Bu kuruluşlar tarafından dikkatle incelendi, söz konusu inceleme sonunda da tanımayı destekleyen bir önerinin Büyük Locaya sunulması mümkün görüldü. Bu öneri üzerine İngiltere Birleşik Büyük Locasının 9 Eylül 1970 günü toplanan Üç Aylık Konvanında Türkiye Büyük Locasının tanınmasına oybirliği ile karar vermiş olduğunu size bildirmekten sevinç duymaktayım. Bu münasebetle iki Jürisdiksiyonumuz arasında bu suretle kurulmuş olan kardeşçe işbirliğinin uzun müddet süreceği umudunu belirtmek isterim.

İçten kardeşçe duygularımla
J.W. Stubbs, Büyük Sekreter⁽¹⁵⁾

Ey gidi Resne Locası ey! 1909 yılında o zamanki Türkiye Büyük Locasının kurulması için Mısır Büyük Locasından ayrılarak yedinci loca olarak katılı; daha sonra 1970 yılında İngiltere'nin yaptığı muntazamlık toplantılarında Resne Locası olarak İngiliz arşivlerinde boy göster; Resne locası sayesinde Türkiye Büyük Locası artık "Muntazamdır" ve Eylül 1970'de kayda geçmiştir.

(14) BELGE NO. 20: İngiltere Büyük Locasının Türkiye Büyük Locasını tanıması hakkında rapor

(15) BELGE NO. 22: İngiltere Büyük Locasının Türkiye Büyük Locası ile tanışma mektubu

Hürriyet Kahramanı Resneli Niyazi Bey ve Resne Locası Üstadı Muh-
teremi Eczacı Osman Fehmi Bey tarihin mümtaz sahifelerinde yerle-
rini almışlardır.

*Benim küçücük hizmetlerimin olduğundan çok büyütüldüğünü
görüyorum. Şahsiyetimin, yaptığım işin bu kadar büyük alkışla-
ra değer olmadığını anlatmak, ispatlamak için hatıralarımı yaz-
mak zorunda kaldığımı söylemek istiyorum... Kişiliğim o kadar
büyütülüyor ki, bundan üzüntü duyuyorum.*

Resneli Niyazi Bey

KAYNAKLAR

- Ahmet Cemalettin Saraçoğlu, **Resneli Niyazi**, Şema Yayınları, 2006
- Feroz Ahmat, **İttihat ve Terakki 1908 -1914**, Kaynak Yayınları,
- Hürriyet Kahramanı Resneli Niyazi Hatıratı** (Hatırat-ı Niyazi), Örgün Yayınla-
rı, 2003
- İhsan Ilgar, **Balkanlarda Bir Gerillacı Hürriyet Kahramanı Resneli Niyazi
Bey'in Anıları**, Çağdaş Yayınları, 1975
- Kemalettin Apak, **Türkiye'de Masonluk Tarihi**, İstanbul, 1958
- Nafiz Ekemen, **Arşivlerimiz İçinde 1965 Olayları**, HKEMBL, İstanbul, 1978
- Resneli Niyazi'nin Geyiği**, Tarih ve Toplum, Cilt 38, Sayı 225, Eylül 2002a
- Sunay Akın, **Onlar Hep Oradaydılar: Zaman Pek Naziktir!** Çınar Yayınları,
2002
- Şevket Süreyya Aydemir, **Enver Paşa**, Remzi Kitapevi, 1970
- Tamer Ayan, **Atatürk ve Masonluk**, İstanbul, II. Basım, 2003
- <http://www.sabah.com.tr/2005/05/30/cp101-20050529-102.html>
(Niyazi Bey ve geyiği - Erdal Şafak)
- http://www.neksad.org.mk/resneli_niyazi.htm
- <http://arşiv.hurriyetim.com.tr/tatilpazar/turk/01/06/03/eklhab/06ekl.htm>
(Bir geyik hikâyesi - Gülden Aydın)
- <http://www.blogcu.com/serhendi/435414/> (Ne şehittir ne gazi)

EMULASYON LOCASI

Ahmet ŞENKUT

EMULATION LODGE OF IMPROVEMENT

"Emulation Lodge of Improvement" meets every Friday evening at six fifteen at Freemasons' Hall on Great Queen Street, London from October to June inclusive. It was founded in 1823 to work the precise form of Ritual settled by the Lodge of Reconciliation, as approved, sanctioned and confirmed by the United Grand Lodge of England on June 5, 1816.

The fundamental principle of "Emulation", its absolute 'raison d'être', is the conviction that no one has any right to alter one word of that Ritual, or to tamper with it in any way. Its claim is that it works now, always has worked, and always will work that Ritual and that alone.

This article gives an account of the history, principles, working, traditions, weekly meetings, visiting and membership procedures of the "Emulation Lodge of Improvement".

1823 yılında kurulmuş olan Emulasyon Locası, Uyum Locası tarafından hazırlanan ve İngiltere Birleşik Büyük Locası tarafından kabul edilerek, tasdik ve teyit edilen Ritüeli her Cuma akşamı saat altı onbeşte Lon-

dra'daki Hür Masonlar Binasında uygulamaktadır.

Emulasyon Locasının temel prensibi yani varoluş sebebi bu Ritüelin üstünde oynama ve değişiklik yapmaya kimsenin yet-

kili olmadığı ve Locanın bu Ritüeli kabul edildiği zamandan beri aynı şekilde çalıştığı ve çalışacağıdır.

Bu araştırmamız Emulasyon Locasının kuruluşu, prensipleri, çalışma şekli, haftalık toplantıları, ziyaret ve üyelik prosedürleri konularında okuyuculara bilgi vermek amacıyla derlenmiştir.

GİRİŞ

Ritüel konusu İngiltere'deki Masonlukta çok ciddiye alınmıştır. İngiltere'de rakip iki Büyük Locanın 07 Aralık 1813 te birleşmesinden sonra yapılan ilk iş "ritüel" konusunu bir seferde ve ebediyen (*once and for all*) çözmek üzere bir "özel" loca kurmak olmuştur. Kurulan "**Lodge of Reconciliation**" (Uyum Locası)'na her iki taraftan eşit sayıda ritüel konusunda uzman ve tecrübeli temsilciler alınmıştır. Bu özel loca, iki sene durmaksızın ritüel konusunda çalışmış ve görevini 20 Mayıs 1816 tarihinde bitirmiştir. O gün, her üç derecenin merasimleri Büyük Loca'nın onayı için gösterilmiş, iki noktada düzeltme yapıldıktan sonra "ritüel" 05 Haziran 1816 tarihinde İngiltere Birleşik Büyük Locası tarafından kabul ve teyid edilerek, yürürlüğe konmuştur.

Emulasyon Locası'nın Kuruluşu

1823 yılında bu "ritüelin" doğru uygulanışını göstermek ve öğretmek üzere bir "özel" loca daha kurulmuştur. Bu "özel" locanın adı "**Emulation Lodge of Improvement**" dır. (*Emulation* = gıpta etmek, örnek almak, benze-meye çalışmak; *Improvement* = gelişme, geliştirme olduğundan dolayı locanın adı "**gelişme için örnek alınacak loca**" anlamına gelmektedir).

Emulasyon Locası ilk defa 1823 yılının 2 Ekim günü 7 matrikül no.lu Lodge of Hope (Ümit Locası)'nın hamiliğinde toplanmıştır. Bu hamilik 1830 yılında Lodge of Unions (Birlik Locası) tarafından üstlenilmiş ve bugüne kadar öyle gelmiştir. Locanın ilk yıllarına ait tersimatlar mevcut olmadığı için kuruluşuna ait bilgileri aşağıdaki belgelerden elde edebilmekteyiz.

1830 yılında Büyük Üstada verilen bir memorandumdan :

".....çalışma daima 3. derecenin uzun hitaplarıyla (lectures) başlamakta, diğer derecelerin hitapları zaman kaldıkça tekrarlanmakta ve çalışmalar Büyük Tören Üstatları Locası (Grand Stewards Lodge)'nın geleneklerine uygun olarak yapılmaktadır."

1836 yılında Freemasons Quarterly Review dergisinde yayınlanan bir yazıdan :

"1823 yılında bazı kardeşler ritüeldeki uzun hitapların (lectures) localarda düzenli bir sistem içinde layıkıyla yapılamadığını görerek bunları çok iyi yaptığı bilinen kardeşlerin bir araya gelerek göstermeleri halinde localardaki uygulamaların da gelişeceğini düşünmüşlerdir. Gerekli hazırlıkları yaptıktan sonra Wardour Caddesinde yapacakları ilk çalışmayı günlük gazetelere verdikleri bir ilanla duyurmuşlardır. Bu ilan masonik camiada büyük bir sansasyon yaratmış, sistemin tanınan tek otoritesi olan Büyük Tören Üstatları Locası'ndan (Grand Stewards Lodge) bazı kardeşler Büyük Sekreter ile birlikte bu çalışmayı izlemeye gitmişlerdir. Seyredenler merasimlerin bu derece kusursuz bir şekilde uygulanması karşısında hayran kalmışlar ve memnuniyetlerini bildirmişlerdir. İzleyiciler arasında bulunan ve çok etkilenen o günün en ünlü ritüalisti Peter Wilkes K. bir süre sonra locaya katılmış ve ölünceye kadar yöneticisi olarak kalmıştır."

"Başlangıçta amaç sadece uzun hitapların doğru şekilde ve tonlamalarda verilmesi iken daha sonra merasimlerin de ilavesi herkesi memnun etmiştir. Bu locanın değeri ve önemi hakkında-

ki övgüler, diğer locaların çalışma kalitesine yaptığı katkılar Emulasyon Locası görevlilerinin uygulamadaki disipline çok daha fazla önem vermelerine yol açmıştır. Bu da sebepsiz değildir. **Eğer bir locanın görevlileri merasimlerde yapılan yanlışlara kayıtsız kalıp onları düzeltmezlerse, yanlışlar zamanla uygulamalar haline gelir.** Genç kardeşler ritüelin seslendirilmesi sırasında kelimeleri telaffuz edişlerine çok dikkat etmeli ve zaten mükemmel olan ritüelin dilini en ufak bir şekilde değiştirmeye kalkmamalıdır."

Yönetim ve Ritüel

Emulasyon Locası her yıl seçilen bir Komite tarafından yönetilmektedir. Bu Emulasyon Komitesi geçmişte herhangi bir ritüel kitabını kabul etmekten kaçınmışsa da günümüzde direktörlerin ve görevlilerin ritüeli öğrenecekleri bir kitap olması gerektiğini kabul ederek 1969 yılında Emulasyon sistemini repik ve hareketleriyle tarif eden şifreli "**Emulasyon Ritüeli**" kitabını kabul etmiş ve yayınlanmasına izin vermiştir. Bu kitap şu ana kadar 10 baskı yapmıştır. 1971 yılında uzun hitapları (lectures) içeren bir kitabın yayınlanmasına da izin verilmiştir.

Haftalık Toplantılar

Emulasyon Locası kurulduğundan beri Londra'da her Cuma akşamı 1816 yılında yürürlüğe giren ritüelin doğru uygulanışını göstermekte ve öğretmektedir. İngiltere'nin ve dünyanın her tarafından gelen kardeşler ritüelin en ufak detayına kadar dikkat ve itina edilerek nasıl uygulanması gerektiğini burada seyretmekte ve öğrenmektedirler. İşte bu loca yüzünden ritüelin adı da **"Emulasyon Ritüeli"** olmuştur. Emulasyon Locasının temel prensibi ve varoluş sebebi (raison d'etre) hiç kimsenin (Büyük Loca dışında) bu onaylanmış ritüelin bir kelimesini hatta **bir virgülünü dahi değiştirmeye hakkı ve yetkisi olmadığıdır.**

Cuma akşamları çalışma iki bölümde yapılmaktadır. İlk bölümde Tekris, Geçiş, Yükseliş ve İs'ad Törenleri her hafta sırayla uygulanmakta; ikinci bölümde ise uzun hitapların bazı bölümleri seslendirilmektedir. Gösteriyi gerçekleştiren gönüllü kardeşlerin amacı seremonilerin diğer localarda standart ve devamlı bir şekilde uygulanabilmesi için ritüeli Emulasyon Locasının kurulduğu yıllardan bu yana uygulanmakta olan en doğru şekliyle göstermektir.

Yılda iki defa normal programın dışına çıkılmaktadır. Şubat ayının son Cuma akşamı yıllık festi-

valde yüksek görevdeki bir kardeş (*genelde Bölge Büyük Üstadı*) locaya başkanlık yapmakta, önemli görevler Emulasyon Komitesi üyesi kardeşler tarafından üstlenilmektedir. Muhakkik ve Dahili Muhafız görevleri ise İngiltere Birleşik Büyük Locasında geleneklerinin koruyuculuğunu yapmakta olan Büyük Tören Üstatları Locasının (*Grand Stewards Lodge*) üyeleri tarafından yapılmaktadır. Hazi-
ran ayının son Cuma akşamı ise taşrada bulunan Tanınmış Eğitim Localarından tavsiye edilen kardeşler görev almaktadırlar. Her iki festivalde kardeşler çalışma sonrası bir şölen sofrasının etrafında buluşmaktadırlar.

Tanınmış Eğitim Locaları (*Recognized Lodge of Instructions*)

Emulasyon sistemini örnek alarak çalışan diğer Eğitim Locaları 19. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmaya başlamışlardır. Ancak bunların belli bir düzen içinde izlenip resmi olarak tanınmaları ise 1903 yılında başlamıştır. Geçtiğimiz yüzyıl içinde Emulasyon Komitesi tarafından çalışma şekli uygun bulunarak tanınan Eğitim Localarının sayısı bugün Londra ve taşrada 100 ü bulmuştur.

Tanınmak isteyen bir Eğitim Locası önce iç tüzüğünün gerekli

şartları ihtiva etmesini sağladıktan sonra görevdeki direktörünü (*preceptor*) kabul işlemi için Londra'ya gönderir. Emulasyon komitesi, direktörü çeşitli sınamalardan geçirerek onun Emulasyon Ritüelini uygulama ve öğretme yeteneğini saptar. Bir Eğitim Locasının tanınması ancak ve ancak direktörün kabulünden sonra mümkün olabilir. Bundan anlaşılacağı gibi "tanınma" locadan ziyade direktöre bağlıdır. Tanınma alındıktan sonra Eğitim Locası direktörünün halefini seçip yetiştirmesi gerekli olmaktadır. Elbette bütün bu prosedürler bir zaman almaktadır ama tanınmış Eğitim Localarındaki çalışmaların standart ve kusursuz bir şekilde sürmesi böylelikle sağlanmaktadır.

Denizaşırı ülkelerdeki Eğitim Localarına bu tip sınama ve tefişler yapılması çok zor olduğu için onların Emulasyon Locasıyla olan ilişkileri "tanınma" değil "bağlı" (*affiliated*) deyimiyle tanımlanmaktadır.

Ziyaret ve Üyelik

Toplantılara ziyaretçilerin gelmesi hoş karşılanmaktadır. Ziyaretçilerin muntazam localara mensup ve Üstat derecesinde olmaları şarttır. Çırak ve kalfalar çalışmalara katılamazlar. Koyu renk elbise giyilmesine gerek yoktur, işe giyilen ceket ve kra-

vatla gelinebilir. Üstat (MM) ve Önceki Üstadı Muhterem (PM) önlükleri parvide sağlanmaktadır. Regalyalar sadece Emulasyon Komitesi ve görevlileri tarafından kuşanılmaktadır.

İlk defa ziyaret eden bir kardeş toplantıdan en az 10 dakika önce parvide bulunmalı, kendisine kefalet verecek bir üye yoksa Mason olduğunu belirten belgeleri ibraz edebilmeli ve yapılacak imtihana hazır olmalıdır.

Ziyaretçiler imza çizelgesini imzaladıktan sonra toplantıya giriş bağıışı olarak 50 pence öderler. Bunun karşılığında verilen beyaz fiş toplantının sonunda muhakkak tarafından toplanır. Locanın üyesi olmak isteyen bir kardeş üye giriş formunu doldurduktan sonra katılma bağıışı olarak 50 pence öder. Hayat boyu olan üyelik süresince haftalık toplantı katılma bağıışı 10 pound'dur.

Her üyeye senelik toplantı programını veya haftalık toplantı davetiyesini göndermek imkânsız olduğundan üyeler senede 5 pound karşılığında locanın e-posta listesine dahil olup bunları e-posta ile alabilmektedirler.

Sonuç

Londra'ya gelmiş olan bir Mason sadece nasıl çalışıldığını görmek için bile olsa Emulasyon Locasını ziyaret etmelidir; çünkü, bu ça-

lışmayı izlemeden anlamak mümkün değildir.

Çalışmanın güzelliği, kusursuzluğu, sistemin değişmezliği ve detaylara gösterilen dikkat onu izleyen bir Masonun muhteşem bir örnek seyrettiğini derhal anlamasına ve takdir etmesine yetecektir. Bu takdire, çalışılan ritüelin onaylanmış tek sistem olduğu bilgisi de eklenince o kardeş öğrenmesi gereken ritüel ve çalışma sisteminin bu olduğunu kolayca anlayacaktır.

Ancak Emulasyon Locası genel tanım içindeki bir Eğitim Locası değildir. Bu loca dünyanın her tarafından gelen kardeşlerin merasimlerin nasıl yapılması gerektiğini gördükleri bir gösteri locasıdır.

İngiltere'de locasında görev almayı bekleyen bir kardeş Emulasyon Locasının çalışmalarını izler veya onun tanıdığı bir Eğitim Locasına katılarak kendini yetiştirir. Bu sayede görev sırası geldiğinde doğru şeyleri doğru zamanda ve doğru yerde yapacağına dair özgüveni gelişmiş olur. Ayrıca kendisinden sonra gelen genç kardeşlerini yetiştirme imtiyazını elde eder ve bu görevi yerine getirme hazzını tadar.

Emulasyon Locasındaki toleranssızlık için de birkaç söz söylemek gerekir. Akademik olarak Emulasyon Locası çalıştığı kabul edilmiş Ritüelin uygulamasında

bilerek yapılan hatalara veya sapmalara asla tolerans göstermemiştir ve de göstermeyecektir. Bunun yanında, öğretim veya gösteri sırasında istemeyerek veya kazayla yapılan hatalara da müsamaha gösterilmez. Bir Önceki Üstadı Muhterem koltuğunda oturmakta olan Komite üyesi ilk duraklamada yapılan hatayı gösterir ve düzeltir. Bu müsamahasızlık 1816 yılında kabul edilen ritüelin kusursuz bir şekilde nesilden nesile, ağızdan kulağa aktarılarak bugüne kadar gelmesini ve diğer localarda çalışan kardeşlere iletilmesini sağlamıştır.

Emulasyon Locasının temel amacı bu ritüelin localarda doğru ve uniform bir şekilde çalışılmasına katkıda bulunmaktır. Emulasyon Locası yetki ve otoritesinin asla bir locanın kapısından içeri girmeyeceğini, Üstadı Muhteremin yetkilerini gölgeleyemeyeceğini çok iyi bilmektedir. Bir locada Üstadı Muhterem tek ve egemen yönetici, aday da merasimin etkilemesi gereken kişidir. Bütün yöntemler, seremoniler ve ritüel kesintiye uğramaksızın bu amaca hizmet ederler.

Emulasyon Locası görevlileri ritüelin Hür Masonluğun ne kendisi, ne de özü olduğunun bilincindedirler. Ritüel sadece iyi bir şarabın servis edildiği güzel bir sürahidir. Adaya sunulan şarap ka-

litesiz olsaydı, sürahinin güzelliği hiç bir şey ifade etmeyecekti. Hür Masonluğun güzel öğretileri, misterleri ve imtiyazları daha ziyade ritüelde bulunmayan cümlelerle anlatılır. Onu bir yaşam biçimi haline getirmiş olan kardeşler bu yüce prensipleri kalplerinde taşırlar ve diğer in-

sanlara örnek olurlar. Gönye gibi güven vermek ve davranmak elbette ki ritüeli yanlıssız uygulamaktan daha önemlidir. Emulasyoncular her ikisinin beraber var olmasının mümkün olduğunu ve amaçlarının bu olduğunu söylemektedirler.

KAYNAKLAR

Emulation Lodge of Improvement, Booklet for the Year 2005

Freemasonry and Its Etiquette, William Preston Campbell-Everden, 1955

Emulation Ritual, Tenth and Revised Edition, 1996

HASENAT

Mehmet BURAL

CHARITY

The word Charity is "Hasenat" in Turkish. In fact, the word is from Arabic, which is the plural form of the word Hasene, meaning "good deeds". The meaning of Hasenat also incorporates with "sadaka". However, Hasenat here has a richer meaning than just giving money to the poor. In this sense, "hasenat" are the things you do for God's sake, like visiting an ailing person, or even saying a kind word to a person in need. Most of the time, it serves a better purpose than giving a coin or a piece of bread to that person in need.

In simple terms, our early brethren, the operatives understood "hasenat-charity" to mean the alleviating of the suffering of a brother, or the dependents of a deceased brother, by giving money or food until their conditions improve. This is the reason why circulation of the almoner's bag starts from East. This symbolises that the Master of the Lodge, the Master Masons and the Fellow Crafts fill the bag and the Entered Apprentices empty it. In speculative terms, we see Relief in its wider context of Charity, is not simply providing money to relieve distress but actually is caring and giving our time and talents not just to our brethren and their dependents but to all the members of our communities.

Hasenat kelimesi, sözlüklerde "İyilikler, iyi haller, iyi işler, hayırlı işler" olarak açıklanmaktadır. Bu sözcük olduğu gibi Arapça'dan alınmadır. **Hasen** veya **Hasene** kökünden türeyen **Hasenat** çoğul bir ifadedir. **Hasen** Türkçede **Hasan** olarak kullanılır ve anlamı "iyi ve güzel olandır." **Hasene** ise "İyi, güzel ve doğru olana sadaka ve yardım" anlamına gelir. Hasenat ise bunların çoğuludur. Yani, iyilikle ve iyiliği amaçlayan, doğru ve güzel bir biçimde yapılan yardımları ifade eder.

Hasenat sadece para vermek değildir. Masonik bakış açısına göre, gereksinimi olan insanların istifadesine sunulmak amacıyla yapılan her şey hayır ve hasenattır. Bir hastayı ziyaret etmek Hasenat'tır. Selam vermek Hasenat'tır. Hal hatır sormak ve zaman harcayarak samimiyetle yapılan yardımlar, birer Hasenat'tır. Hasenat, Evrenin Ulu Mimari'nin rızasını almak için yapılan bir harekettir. Bu yolda yapılan yardım hem iyi, hem doğru, hem de güzel olmalıdır ki, Hasenat sözcüğünün anlamına uygun düşsün.

Masonluk yalnız kendisi için değil, *"bütün insanlar ve insanlık için mutluluk yuvası olacak bir Ülkü Mabedi yapmak maksadı ile çalışmakta"* ve *"bu amaca varmak için; düşünce, söz ve işlerini Evrenin Ulu Mimari'nin en büyük lûtfu olan aklın ve edinilen tecrübelerin ışığı altında gözden geçirerek, iyiyi, doğruyu ve güzeli aramaktadır"*.

Evrensel olan cemiyetimiz bir yardım kurumu olmamakla beraber, insanlığın mutluluğunu amaçlamakta ve bu yolda iyiyi, doğruyu ve güzeli aramakta olduğundan; yardım konusu temel ilkelerimiz arasında bulunmaktadır.

Masonik Hasenatı 5 ayrı grupta toplayabiliriz;

- 1- Bütün insanlar arasında sevgi ve kardeşlik bağlarının kurulmasına, insanlığın hürriyet ve ahenk içinde gelişmesine çalışmak;
- 2- İnsanların, insan kişiliğine saygı duymasını ve bütün insanların iyiliğine çalışmasını sağlamak;
- 3- İnsanların bencillik duygularını körelterek, bu duygunun cömertliğe yönltilmesini temin etmek;
- 4- İnsanların içtenlikle, arzu ile, sevgi ile ve karşılık beklemeden yardım etmesine imkan sağlamak;
- 5- Okumak ve kendini yetiştirmek isteyen her insana maddî ve manevî destekte bulunmak.

Masonluk, bu amaçlara ulaşabilmek için yardımsever kişiler yaratır. Yardımseverlik hizmetle eş anlamlı tutulduğu gibi, hizmet de insan sevgisiyle eş anlamlıdır. Dolayısı ile yardım, hizmet ve insan sevgisi kelimelerinin birbiriyle eşit olduğu söylenebilir.

Biliyoruz ki, Hasenat Kesenin bir ismi de "Dul Kesesi"dir. Bu konuda yapılan birçok araştırmalar, Üstad Hiram'ın dul bir kadının oğlu olduğu yolunda birleşmiştir. Bu nedenle Masonların, yani bizlerin, bir adı da "Dul Kadının Çocukları", kesenin diğer adı da "Dul Kesesi"dir.

Operatif Masonlukta, Sadaka, yalnızca dinsel bir yükümlülük olarak kalmamış, çırakların, az ücret aldıkları ve geçim sıkıntısı çektikleri göz önünde bulundurularak gizlice yapılan bir yardıma dönüştürülmüştür. Bu nedenle, bugün dahi Dul Kesesi, önce Doğudan başlayarak **Doldurmak** için Üstat ve Kalfalardan geçirilir, sonrada **Boşaltmak** için Çıraklara doğru dolaştırılır.

Spekülatif Masonlukta ise bu olgu, Masonlukla ilgili olan veya olmayan direkt hayır ve yardım işlerine yönelmiştir. Bugün Dul Kesesine attığımız paranın yardımseverliğin sembolizması olduğunu hepimiz biliyoruz. Gerçek hayatta hastalara bakmalı, sefalette olanların yardımına koşmalı, işsizlere iş bulmalı, insanları iyiye, güzele sevk etmek için yol göstermeliyiz. Sevginin temelinde **Verme**'nin bulunduğunu her zaman hatırlamalıyız. **Verme** şekli, verilenden daha önemlidir. Mason, almamak üzere **Veren**, ödenmemek için **Yapan**'dır. Bir deyişi aktarmak isterim, "**Alan el, veren elden iyidir. Veren el, alan elden üstündür.**"

Kutsal Kitap'ta (Tesniye 15:7) Rab şöyle der;

"Fakir bir adam senin yanında, kapılarının birinde olursa yüreğini katılaştırmayacaksın ve fakir kardeşine, komşuna, yaşadığın bölgedeki muhtaca, nihayet sınırlarında bulunan ülkelere elini kapamayacak ve onlara mutlaka elini açacaksın. Onları zengin etmek için değil, sadece ihtiyaçları kadar ver ve eğer Sadaka'dır diye kabul etmek istemiyorlarsa ödünç olarak ver. Yeter ki eksikliklerini tamamlayabilsinler."

Hız. Muhammed;

"İhtiyaç sahibine yardım edin. Ancak neden dolayı muhtaç olduğunu sormayın." demiştir.

Masonik öğretinin temel taşlarından olan **Hayırseverlik**'i her mason, Sevginin ta kendisi diye tarif eder ve bu da karşılıksız vermek anlamındadır. Başkalarının mutsuzluklarını hafifletip teskin etmek, talihsizliklerini engellemeğe çalışmak, dertlerine çözüm bulmak, sıkıntılarını gidermeğe yardım etmek, en büyük gayemizdir. Goethe "Kendi acımız bize başkalarınınkini de paylaşmayı öğretir" diye yazmıştır. Görüldüğü gibi, bu cümlede para lafı geçmemekle beraber, arzu edilen bütün değerleri içermektedir. Hayırseverlikte en mükemmel ve asil hareketlerimiz, genellikle, hatırlanmayacak küçük şeylerdir. Ama bunlar öyle küçük şeylerdir ki vicdanımızı rahatlatır ve bizi mutlu kılar.

Bizler buraya Kardeşlik Zinciri kurarak geldik. O halde zincirimizin her halkası ile ilgilenmek zorundayız. Nasıl mı? Yaşlı Kardeş, dul hemşire ve yetim Kardeş çocuğunun yardımlarımıza ihtiyacı olabilir. İşte size hayırseverliğin, sevginin ve şefkatin en güzel sunum şekli...

Tolstoy bir yazısında ne diyor, "Sevgi Tanrı'dır, ben de onun ufacak bir parçasıyım" der. Bu ne anlama gelmektedir? Kutsal Kitap'tan cevabını alıyoruz.

"Tanrıyı taklit edin. O, iyiliksever ise; siz de iyilik dağıtın. O dürüst ise; siz de dürüst olun. Onun yolu doğruluk ise; siz de aynı yolu seçin. O, verici ise; siz de verici olun. Bu dünyada alıcı da, verici de olabilirsiniz. Seçim sizin ama kendimizi eğitebilir ve verici olabiliriz. Tanrı, nitelik olarak hep vericidir. Onun her hangi bir şeye ihtiyacı yoktur. Verici oldukça bunun Tanrı'ya bağlanmanın, gerçeğe ulaşmanın bir yolu olduğunu da keşfeder ve böylece maneviyat yolunda ilerleriz. Tanrı kendisini inkâr edenin dahi rızkını kesmez. Hayır ve Hasenat insana ve insanda var olan Yüce Yaratan'adır. Veriniz, veriniz karşılık beklemeden..."

Dul Kesesi Masonluğun en değerli ilkesi olan Şefkatin, Sevginin, sembolüdür. Masonik yardımın bir kese ile yapılmasındaki amaç, yardımın gizli yapılması, Masonun vicdanı ile baş başa bırakılması, çok yardım yapana bir gösteriş, az yardım yapana veya ihtiyacı olup keseden para alana ise, bir üzüntü vesilesi olmaması içindir. Yardım hiçbir zaman vereni mağrur, alanı mahcup etmemelidir.

Hasenatta bulunan Kardeşlerin cömertliği insanlığın mutluluğuna bir adım daha atmak anlamını taşımaktadır. Cömertlik, yardımı gerçekleştiren bir kavramdır. Cömertlik, istemeden vermek ve verilenin karşılığında hiçbir menfaat beklememektir.

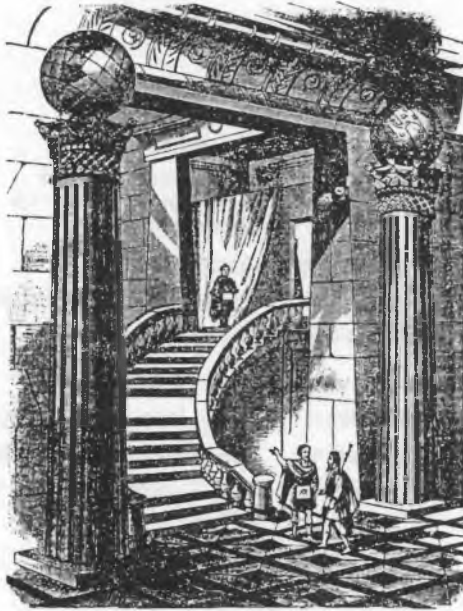
Cömertlik ayrıca, Kardeşlerin yardım ile nefislerine karşı bir görevi yerine getirmeleri anlamını da taşır.

Gösterişle yapılan bir yardım, asla cömertlik değildir.. Bu nedenle Hasenatta bulunurken çok dikkatli ve titiz olmak, iyiye, doğruya ve güzele cevap verecek bir davranış içinde hareket etmek gerekir.

Dileriz ki, Hasenatımız iyiye, güzele ve doğruya ulaşsın.

KAYNAKLAR

Masonlukta Yardımseverlik	<i>Raşit Temel (Mimar Sinan, Sayı: 93, S: 64)</i>
Hasenat	<i>Vitali Saporta (Mimar Sinan, Sayı: 131, S: 76)</i>
Mason Sözlüğü	<i>Murat Özgen Ayfer</i>

Localarda Yapılan Konuşmalar

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
<u>İSTANBUL</u>			
İDEAL	Nusret Elgin, Atilla Erdemli	İdeal Muh. L.'sı Tarihi	14.01.2008
	Ahmet K. Han	Evrin Kuramı ve Nesli Tükenmekte Olan Bir Tür Aydınlanma İnsanı	11.02.2008
	Bozkurt Güvenç	Mason Kültürü	25.02.2008
	Ergun Zoga	Mason Kimliğinin Geliştirilmesi	24.03.2008
	Atilla Erdemli	Neden Aydınlanma?	07.04.2008
KÜLTÜR	İlker İnal	Sevimli Yanlışlar	11.01.2008
	Sedat Korkmaz	Tarihte İdeal Toplum Arayışları	25.01.2008
	Yavuz Tezcan	De Profundis (Derinliklerden)	07.03.2008
	Bingür Sönmez	1914 Sarıkamış Harekatı ve Sonrası	21.03.2008
	Kemal Ceyhan	Müzik ve Mason	18.04.2008
ÜLKÜ	Önder Öztürel	Akıcılık ve Descartes	02.05.2008
	İlker Kurtlutepe	Ezoterizm	10.01.2008
	Naci Endem	Masonik Disiplin	24.01.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Suha T. Aksoy	Masonik Sohbet	07.02.2008
	Haluk Sanver	İnanç ve Masonluk	21.02.2008
	Namık Kemal Aras	Taş Mabeadden Ülkü Mabe'di'ne	20.03.2008
	Yüksel Öcal	Masonluğumuz ve Ülkü'nün 60 Yılı	01.05.2008
KARDEŞLİK	Tunç Timurkan	Masonluk ve Organizasyonu	17.01.2008
	İlker İnal	Sevimli Yanlışlar	31.01.2008
	Cengiz Or, Mustafa Çetinkol, Sabri Ozan, Üstün Gürtuna	Coşkun Akan Nehrin Gizemi	27.03.2008
HÜRRİYET	Kuthan Savaşçın	Gerçek Zamandaki İnançlar ve Ezoterizmdeki İfadeleri	15.01.2008
	Korkut Keskiner	Akhenaton ile Ezber Bozmak	29.01.2008
SEVGİ	Alp Öyken	Bir Sanat ve Çalışmak	07.01.2008
	Andon Parizyanos	Sevgi	23.01.2008
	Mete Akyol	Hilafet Kaldırılalı 84 Yıl Oldu	03.03.2008
	Hasan Ataşoğlu	Da Vinci Şifresi, Templiye Şövalyeleri, Rosslyn Şapel	31.03.2008
	Somay Baykan	Kader ve Kazalar (Slaytlı Sunum)	14.04.2008
	Nazım Doğan, Jan Klod Kayuka, Cevat Murat Uytun	M.'luğun 1717 Sonrası Tarihsel Gelişimi ve Türkiye'de M.'luk	28.04.2008
ATLAS	Eliya Benbiçaro	Çocuk İstismarı	16.01.2008
	Ferit Ojalvo	Winston Churchill	30.01.2008
	İliya Behar	İnsanın Yanlış Ölçülmesi	13.02.2008
	Musa Albükrek	Hobiler	09.04.2008
MÜSAVAT	Ergün Toğrol	Güzel ve Çirkin	18.01.2008
	Sinan Gürmen	Bilginin Resmi	01.02.2008
	Gürkan Aktoluğ	Kızılderililer, Bilge Bir Toplum	15.02.2008
	Celil Layiktez	Muntazam ve Gayrimuntazam Masonluk	29.02.2008
	Fazlı Erol Güler	Aç - Kapa Masonluk	11.04.2008
	Moiz Varon	Masonik Eğitim	25.04.2008
LİBERTAS	Ali Kızılay	Türk Masonluk Tarihine Bir Bakış	09.01.2008
	Burak Özcan	Şövalyelik	23.01.2008
	Ender Önöz	Masonlukta Sesler ve Renkler	06.02.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Halim Anıçoğlu, Özgür Sencer, Evren Açikel	Gotik Mimari Sembolizması Hakkında Tefekkür ve Kıbrıs	20.02.2008
	Atilla Bilge	Saraydan Kız Kaçırma	19.03.2008
	Turan Kirişgil, Cengiz Şencan	Ernst ve Falk	02.04.2008
	Rauf Dinmen	Sümer ve Mezopotamya	16.04.2008
	Serdar Sarıçiftçi	Bilim ve Güç	30.04.2008
HAKİKAT	Yani Kalamaris	İnsan Zihni	05.03.2008
	Yanni Skarlatos	Aristoteles	19.03.2008
	Stati Leanas	Masonluk	02.04.2008
	Yani Paisios	Temple Şövalyeleri Tarihinden Kesintiler	16.04.2008
	Koço Teodoridis	İktisat ve Verginin Hayatımızdaki Yeri	30.04.2008
AHENK	Akman Gökçakan	Sır Saklama	06.02.2008
	Bahattin Akbağ	Landmarklar ve Eski Yükümlülükler	20.02.2008
	İlker İnal	Masonluk'ta İcat Olmaz	02.04.2008
	Cahit Üren	Ezoterizm ve İnisiyasyon	16.04.2008
	Zeyyat Parman	Dünya Mirası Listesi ve Geziler	30.04.2008
FAZİLET	Nurettin Kılıçoğlu, Murat Göçe, Zafer Doğan	Nemrut'un Gizemi- Sarmoung Kardeşliği ve M.'luğa Etkileri	22.01.2008
	Süreyya Sezgin	Farkındalık	05.02.2008
	Aras Şenvar	Masonluk ve Çağdaşlık	01.04.2008
	Ulvi Altekin	Üs. M.'un Görev, Hak ve Sorumlulukları	15.04.2008
	Ulvi Altekin	Kal. M.'un Görev, Hak ve Sorumlulukları	15.04.2008
	Ulvi Altekin	Ç. M.'un Görev, Hak ve Sorumlulukları	15.04.2008
	Günay Sezer, Tuncay Değiş	Altın Oran	29.04.2008
ERENLER	Yılmaz Suner	Masonlukta Ana Kavramlar	29.02.2008
	Timuçin Gökdamar, Veysel Dikmen, Emre Acar	Aydınlanma ve M.'luk	14.03.2008
	Remzi Sanver	Muntazam Masonluğun Dünü, Bugünü, Yarını	28.03.2008
	Zafer Kural	Gelenek - Landmarklar ve Yorum	11.04.2008
	Erol Değerli	Her Şeye Rağmen Yaşamak Güzel	25.04.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
DELTA	Yalçın Oğuzülgen	Masonlukta Ketumiyet	07.01.2008
	Ömer Köker	Localarımızda Yapılacak Konuşmalar Hakkında	17.03.2008
	Mustafa Doğrusoy	Masonlukta Görev Anlayışı	31.03.2008
	Kasım Eren	Galat-ı Meşhur ya da Sözün Gittiği Yer	14.04.2008
SADIK DOSTLAR	Bedros Boyacıyan	Çizgilerle Masonik Düşünceler	03.01.2008
	Umur Çolgar	Einstein	14.02.2008
	Levent Özgür, Emre Özel, İsmail Boy, Mehmet Feyzi Oldaç	Dört Sütun	28.02.2008
	Behçet Kurdoğlu	Dante'nin Komedyasının Düşündürdükleri	13.03.2008
	Eren Erbabacan	Ezoterizm ve İnisiyasyon	27.03.2008
	Viktor Sidi	Masonik Yöntemin Anlamı	10.04.2008
	Ediz Hun	İnsanın Evrimi ve Masonluk	24.04.2008
	İlhan Or	Resim ve Çizgilerle Süleyman Mabedi	08.05.2008
ÜLKE	Yılmaz Suner	Masonlukta Ana Kavramlar ve Düşündürdükleri	15.01.2008
	Kuthan Savaşçın	Gerçek Zamandaki İnançlar ve Ezoterizmdeki İfadeleri	29.01.2008
	Emrah Yurtçu, Çağatay Egemen	Kuantum Yolculuğunda Bir Mason	26.02.2008
	Erol Keskin	Küptaş	11.03.2008
	Ahmet Günay	Regius	25.03.2008
ŞEFKAT	Asım Akin	Ezoterizm	28.01.2008
	Kimon Mingiuri	Mevlevilik	12.03.2008
	Aydın Ortabaşı	Sözcükler, Terimler ve Kavramlar Üzerine Düşünceler	24.03.2008
	Konstantin Huvarda	Pisagor Ezoterizmi	26.03.2008
	Kimon Mingiuri	Şamanizm	26.03.2008
	Yüksel İnel	Masonik Boyutsal Sembolizma	21.04.2008
HUMANİTAS	Hüseyin Alantar	Ming Tang ve Mabedin Plânı	22.01.2008
	Mehmet Akif Akev	Matematiklerin Menşei	05.02.2008
	Sami Aji	Vadim O Kadar Yeşildi ki	18.03.2008
	Ferit Ojalvo	Winston Churchill	01.04.2008

LOCASI	KONUŐMACHI	KONU	TARİH
	Jak Alguadiő	Zenon Paradoksları Hakkında	15.04.2008
	İzak Abudaram	Saadi Gaon	29.04.2008
HULUS	Kimon Mingiuri	Mevzu Hasenat	16.01.2008
	Kosta Huvarda	Pisagor ve Ezoterizmi	13.02.2008
	Konstantin Huvarda	Akıl ve Düşünce	09.04.2008
FREEDOM	Ahmet Evin	17 ve 18. Yüzyıllarda Masonluk ve Aydınlanma	21.02.2008
	Selim Güven, Ali Maço	Mozart ve Masonik Müzik	20.03.2008
	Batuhan Erdem, Emre Tütüncü	Antik Yunan Sırları	03.04.2008
	Milko Özbahar	The Shrindom	17.04.2008
DEVİRİM	Hazer Akın	Spekülatif Masonlukta Önemli Olaylar	02.01.2008
	Ufuk Özvardar	BUDDHA Yaşamı Sırasındaki Öğretisi ve Sonrası...	27.02.2008
	Kemal Bulut	Hinduizm ve Kökleri	26.03.2008
PINAR	Hazer Akın	M.'lukta Eski Yükümlölükler, Landmarklar, Yazılı Olan ve Olmayan Kurallar	12.02.2008
	Ali Ethem Keskin	Doruklardan Derinlere, Toroslardan Akdenize	26.02.2008
	Fahrettin Ocan	Türk Masonluk Tarihinden Notlar	08.04.2008
SEVENLER	Ahmet Erman	Tekris ve Ezoterik Yorumu	11.01.2008
		M.'luğun Formülü "Ön. Bü. Üs. En Muh. Enver Nedet EGERAN K.'in 28 Mart 2003 Tarihinde Sevenler Muh. L.'sında Verdiği Konferansın Görüntülü Sunumu"	25.01.2008
	Ahmet Örs	İlluminati	07.03.2008
	Remzi Sanver	M.'luğun Geleneği ve Geleceği Üzerine Düşünceler	21.03.2008
	Ahmet Han	Nesli Tükenmekte Olan Bir Tür - Aydınlanma İnsanı	04.04.2008
	Volkan Karsan	Ahilik	18.04.2008
	Ata Anıl	Mesleğimizde Başarı ve M.'luk	02.05.2008
HİSAR	Demir Savaşçın	M.'ik Düşünce	08.01.2008
	Kemal Görkey	Taş Yontmanın Felsefesi ya da Özgürlük Kültürü	22.01.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Ergun Zoga	Bir Mason İçin Düşünme Eyleminin Stratejik Gerçek Boyutu ne Olmalıdır?	04.03.2008
	Harun Kuzgun	Tarih Boyunca Toplumlari Etkileyen Boş İnançlar	18.03.2008
	Murat Öktem	Doğudan Sütunlara Kalfa Derecesi Sembolizması	15.04.2008
ÜÇGEN	Remzi Sanver	Muntazam M.'luğun Dünü, Bugünü ve Yarını	18.01.2008
	Mehmet Kerem Doksat	İnanç Sistemleri	14.03.2008
	Bülent Akkan	Ritüellerimizden Alıntılar	28.03.2008
	Kemal Gönenç	Öykülerin Anlattıkları	11.04.2008
	Kemal Görkey	Geleneksel M.'luğumuza 21. yy.'dan Bakış	25.04.2008
	Naif Timur, Süreyya Sezgin	İşin Doğrusu	09.05.2008
ÜÇİŞİK	Oktay Gündoğdu	Dil Düşüncenin, Yazı da Dilin Aracıdır	07.01.2008
	Güner Koçel	İnanç Aydınlanma ve M.'luk	04.02.2008
	Özdemir Süer	L. Çalışma, Gelenek ve Görenekleri	31.03.2008
GÜN	Danyal Maraş	Kardeş Sofrası	07.02.2008
	Cengiz Or, Mustafa Çetinkol, Sabri Ozan, Üstün Gürtuna	Coşkun Akan Nehrin Gizemi	21.02.2008
	Mehmet Atasalihi	Türk ve Amerikan Masonluğu	06.03.2008
	İlker İnal	Sevimli Yanlışlar	20.03.2008
	Ergun Zoga	Yemin Kavramının İçerik Yapısını İrdeleme	17.04.2008
	Mehmet Hacıhanefioğlu	İskenderiye Kütüphanesini Kim Yaktı?	01.05.2008
ÖZLEM	Vedat Oyuryüz	Harf Devriminin Maarif Bakanı, Mustafa NECATİ	14.01.2008
	İlhami Kulen	Rehberlik	25.02.2008
	Cengiz Or, Mustafa Çetinkol, Sabri Ozan, Üstün Gürtuna,	Coşkun Akan Nehrin Gizemi	10.03.2008
	Hasan Ataşoğlu	Türk Masonluğunda Demografik Hareketlerin Analizi	24.03.2008
	Ruhcan Akil	Bilgi, Sevgi ve Bilgelik	07.04.2008
	İlhami Kulen	Masonik Bilgiler	21.04.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	R. Tartıcı, B. Uğuzbalaban, V. Üst, B. Sürensoy, B. Sürensoy, S. Soysal, U. Görkem	Yankılar	21.04.2008
BAŞAK	M. Bahadır, N. Hamamcı	Masonluk ve Kuyumculuk	10.01.2008
	Cengiz Or, Mustafa Çetinkol, Sabri Ozan, Üstün Gürtuna,	Coşkun Akan Nehrin Gizemi	24.01.2008
	Mete Ilgar	Dul Kesesinin Anlamı	07.02.2008
	Mehmet Saim İzli	Etkilemek	21.02.2008
	Kemal Gönenç	Öykülerin Anlattıkları	06.03.2008
	Ömer Köker	Sokrates'in Direnişi	20.03.2008
	Mesut Ilgım	Afrodisiyan Antik Kenti ve Bize Verdiği Mesajlar	03.04.2008
	Can Kapyalı	Masonluğun Kökenleri, Varlığının Sosyal ve Evrensel Nedenleri	17.04.2008
	Yılmaz Bahadır	Kendini Bilmek	01.05.2008
İREM	Ata Anıl	Bilimsel Düşünce ve Mesleğimiz	11.01.2008
	Ufuk Berk	Teklif, Tahkikat ve Skrüten ile İlgili Sorumluluklarımız ve Görevlerimiz	04.04.2008
	Vedat Öztürk	Evren, İzafiyet ve Mesleğimiz Masonluk	18.04.2008
	Üstün Dökmen	Uzlaşma ve Kardeşlik	02.05.2008
EVREN	Ali Rıza Anakök	Anadolu Ezoterizmi Örnekleri: "Ahilik"	17.01.2008
	Remzi Sanver	Ritüellerimiz	31.01.2008
	Jeki Mizrahi, Serhan Demirel, Cenk Erözer, Civan Babaloğlu	Yemin Kürsüsü ve 3 Nur Sembolizması	14.02.2008
	Celil Layikteş	Türkiye'de Masonluk Tarihi	13.03.2008
	Ahmet Kurtaran	Tekrisin Anlamı	24.04.2008
PİRAMİT	Mete Sarper	Masonluğa Yönelik Eleştiriler ve Saldırıları	11.01.2008
	İlker İnal	Sevimli Yanlışlar	25.01.2008
	Murat Kürüz	Bir Mason Dünya'ya Nasıl Bakmalı?	08.02.2008
	Tayfun Çalkavur	Talât Paşa'nın Hayatı ve Masonik Yaşamı	22.02.2008
	Bingür Sönmez	Sarıkamış Dramı	07.03.2008
	Adnan Sayar	Orta Hücre	21.03.2008
	Ferit Eroğlu, Fatih Sakaoğlu	Masonluk ve Aydınlanma	18.04.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
NİLÜFER	Aydın Akovalıgil	Kutsal Kitaplar	25.03.2008
	Kemal Sulaoğlu	Siyonizm, Kabbala ve Masonluk	25.03.2008
	Selçuk Unutur	İdeoloji	22.04.2008
BURÇ	O. Özdemir, M. Gücüyener, N. Orkon, H. Öney	Süleyman Mabedi	21.01.2008
	Ersan Sarıdal	Aydınlanma Felsefesi	04.02.2008
	Hüseyin Alantar	Mintang, Mandala ve Mabet Planları	03.03.2008
	Hayati Mitrani, Bülent Uygur	Kabala	17.03.2008
	C. Or, Vedat Erol, H. S. Sezer, H. H. Çokar	Güncel Yorumlarla Kalfalık	31.03.2008
SEMBOL	Kemal Gönenç	Öykülerin Anlattıkları	28.01.2008
	Ömer Köker	Bir Değerler Yıkımının Anatomisi, Haçlı Seferlerinin Taraflar Üzerindeki Etkisi	11.02.2008
	Hasan Ataşoğlu, Ahmet Hikmet Turan	Da Vinci Şifresi, Tampliye Şövalyeleri ve Rosslyn Şapel ve Gizemi	25.02.2008
	Ahmet Erman, Cenk Korkmaz	Dante ve İlahi Komedi'nin Ezoterik Yorumu	10.03.2008
	Cevad Gürer	Simyacılık	24.03.2008
	Murat Bakış	1717 Yılından Bir Su Ezgisi G. F. Händel	07.04.2008
GÜVEN	Tanol Türkoğlu	Birbirimizi Anlamak	10.01.2008
	Arif Davran	Gölgeler Yok Oldu	21.02.2008
	Ali Nejat Eğilmez	Doğmalara Karşı Masonluk	06.03.2008
	Kerem Doksat	İnisiyasyonun Psikolojisi	20.03.2008
	Zeki Alasya	Ziya Gökalp	03.04.2008
	Ömer Köker	Sokrat'ın Direnişi	17.04.2008
MEŞALE	Osman Balcıgil	1908 - 2008 Yüzüncü Yılında Hürriyet, Eşitlik, Kardeşlik Yeniden	09.01.2008
	İlker İnal	Masonlukta İcad Yoktur	23.01.2008
	Hayri Uzel	Masonluk ve İnsanlık Realitesi	20.02.2008
	Remzi Sanver	Ritüellerimiz Üzerine	02.04.2008
ANADOLU	S. Ulutaş, E. Işıksal, M. Berk, Ü. Diyarbakırlı	Son Bir Senede Nereden Nereye	15.01.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Aras Şenvar	Kalfa Derecesinin Düşündürdükleri	29.01.2008
	Reha Sezgin	Mevlana - Mevlevilik - Masonluk	12.02.2008
	Tekin Özertem	Siyah & Beyaz Aklın Oyunları Ya da Akıl Oyunları	25.03.2008
SEZGİ	C. Or, M. Çetinkol, Ü. Gürtuna, S. Ozan	Coşkun Akan Nehrin Gizemi	22.01.2008
	Zafer Kural	Landmark, Geleneksel Yorum	24.01.2008
	Süreyya Öney	İnsanın Gelişim Safhaları	05.02.2008
	Beysan Altınır	Sevgi ve Erdem Üzerine	18.03.2008
	Nubar Kazanç	Masonluk, Teklif, Tahkikat ve Rehberlik	01.04.2008
	Yılmaz Bahadır	Kendini Bilmek	29.04.2008
AKIL VE HİKMET	Cüneyt Çeçen	Hareketin Hareket Halindeki Yöntem Bilimi	03.01.2008
	Zihni Bengüer	Tekrisim ve Hatırlattıkları	13.03.2008
	Faruk Tezer	Ham Taşın Oluşmasından Küp Taşa Kadar	27.03.2008
	Mehmet Tansal, Gürkan Vehbi Sayan	Tarih Penceresinden Avrupa ve Avrupa Birliği	10.04.2008
BOĞAZIÇI	Barlas Tolan	Şövalyelikten M.'luğa Tarihsel Bir Bakış	09.01.2008
	Mehmet Ali Uğur	Mevlana	23.01.2008
	Taner Gültekin	Biz Doğudakiler	06.02.2008
	Nadir Sarışeker	Maslov'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi	20.02.2008
	Mehmet Beyazyürek	M.'luğun Geçmişi ve Bugünü	19.03.2008
	Tugan Bükümcü	Hız. Süleyman	02.04.2008
	Oğuz Atabek	Suda Seken Taş	16.04.2008
YEDİTEPE	Zafer Kural	Landmark, Gelenek, Yorum	24.01.2008
	Alp Öyken	Bir Sanat ve Çalışma	03.04.2008
	Ali Ethem Keskin	Gizemli Boşluklar Mağaralar (Diya Eşliğinde)	01.05.2008
GÖNYE	Serdar Öztürk	Mevlana, Müzik ve Felsefe	07.01.2008
	Demir Tiryaki	Big Bang'den Günümüze Bilginin Yolculuğu	21.01.2008
	Mehmet Hacı Hanefioğlu	İskenderiye Kütüphanesini Kim Yaktı?	04.02.2008
	Serdar Öztürk	Yahya Kemal Beyatlı	17.03.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Vitali Güzelbahar	Spinoza	14.04.2008
	Mehmet Oral, Taner Yönet, Yasef Barokas	Osmanlı Coğrafyasında Masonluk	28.04.2008
GÜZEL İSTANBUL	A. Kulaksız, Mehmet Çakmak, R. Süha Dede	Mutluluk	04.01.2008
	Tüm Loca Kardeşleri	Erdem Açısından Hukuka Uygunluk mu, Yasaya Uygunluk mu, Adaletle Uygunluk mu?	15.02.2008
	H. Yener Gür'eş	Neleri Yapamayız?	28.03.2008
	Ahmet Madenci	Masonik Etiket	11.04.2008
GÜNİŞİĞİ	Mehmet Hacıhanefioğlu	İskenderiye Kütüphanesini Kim Yaktı?	28.01.2008
	A. C. Büyükcelen, V. Terzioğlu, V. Uzun, K. H. Akan	Ne Biliyoruz ki?	25.02.2008
	Ahmet Ergin	Mason Gözüyle Ayasofya	24.03.2008
	Hayrettin Kartal Tolga	Duygular, Düşünceler ve Davranışlara Yakamozlar	07.04.2008
TANYERİ	Fikret Azov	Landmarklar	11.01.2008
	Erdoğan Alkin	Yeni Yılda Dünya ve Türkiye Ekonomisi	25.01.2008
	Oktay Gürsel	Ezoterik İnişiyasyon ve İnanç Sistemleriyle Bunların M.'luğa Yansımaları	08.02.2008
	Can Kapyalı	Lozan Barış Antlaşması, Çağdaş Değerler Mimarı Atatürk	22.02.2008
	Tarık Kantemir	Mesleğimizden Paragraflar	04.04.2008
SADAKAT	Remzi Sanver	Masonluğun Dünü, Bugünü, Yarını	15.01.2008
	Gürkan Aktoluğ	Bilge Bir Toplum: Kızıldere'li	12.02.2008
MARMARA	Mehmet Feyzi Oldaç, İsmail Boy, Murat Pençe, Levent Özgür	4 Sütun	07.01.2008
	Eyüp Altaylı	Düşüncenin Evrimi	17.03.2008
	Hakan Kaplan, İlya Ayvatoğlu, Arman Draduryan	Akılçılar: Hobbs, Descartes, Spinoza	31.03.2008
	Özgür Altınyay	Odağında Bir Bakış	28.04.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
SABAĞ GÜNEŞİ	Ahmet Rasim Öztürk	İçtenlikli Olmak	28.01.2008
	Ertan Görün	Profanlaşmamak İçin Çekicimizi Boşa Değil, Taşa Vuralım	11.02.2008
	Kemal Sulaoğlu	Anadolu Aydınlanması ve Ahilik	25.02.2008
	Necmettin Turan	Eski Mükellefiyetler	24.03.2008
	Mustafa Doğrusoy	Masonlukta Görev Anlayışı	28.04.2008
DOSTLUK	Taner Gültekin	Biz Doğudakiler	07.01.2008
	İlkan Örs	Tekliften Rehberliğe	21.01.2008
	Şant Manukyan, Utku Eke	Geometri Düzen ve Finans Dünyasına Yansıması	04.02.2008
	Runa Sontaş	G Harfini Gördün mü?	31.03.2008
	Şafak Levi	Geometrik Düşünce	28.04.2008
	Remzi Sanver	Muntazam Masonluk ve İnanç	12.05.2008
GELİŞİM	Semir Abbasoğlu	Hindistan Anıları (Dialı Sunum)	08.01.2008
	Emin Şaylan	Ömer Hayyam	22.01.2008
	Veysel Dikmen	İttihat Terakki ve Masonlar	05.02.2008
	Mehmet Saim İzli	Etkilemek	19.02.2008
	Ömer Köker	Sokrates ve Direnişi	03.03.2008
	Zafer Kural	Gelenek, Landmark'lar ve Yorum	04.03.2008
	Haluk Sanver	İnanç ve Masonluk	17.03.2008
	İlker İnal	Masonlukta İcat Olmaz	18.03.2008
	Remzi Sanver	Masonlukta İntizam	01.04.2008
	Süreyya Sezgin	Farkındalık	29.04.2008
ONUR	Neş'et Akdağ	Bir Mason'un Görevi	08.01.2008
	S. Sakman, E. Çapan, M. Kaya	Çırak Avadanlıkları	22.01.2008
	Bartu Özalp	Reşat Nuri Güntekin K.	19.02.2008
	Celalettin Durak, Tamer Erener, Sacit Akdemir, Sinan Müezzinoğlu	Kalfa Derecesinin Öğretisi	04.03.2008
	Şerif Güneş ve Çırak K.'ler	18 Mart'ın Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyetine Etkileri	18.03.2008
	Necmi Karakullukçu	Büyük Loca Kavramı ve Masonlukta Önemi	01.04.2008
	Yavuz Çekirge	1. D. Sembolizması	15.04.2008
	İzak Kohen	Kendini Bilmek	29.04.2008
UMUT	Feridun Şengör	Mason ve Kaliteli Yaşamın Temeli Sağlık	14.01.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Asım Akin	Ezoterizm	28.01.2008
	Remzi Sanver	Masonluk'ta İnanç	25.02.2008
	Fazıl Hortaçsu	Niçin Buradayız, Sesimizi Nasıl Duyurmalıyız?	10.03.2008
	Kemal Görkey	Taş Yontmanın Felsefesi Üzerine	21.04.2008
YAKACIK	Naci Başerdem	Masonik Görevlerimiz Aydınlanmak, Aydınlatmak	16.01.2008
	Murat Bilgili	Bir Üçleme "Varlık-Masonluk-Varoluş"	30.01.2008
	Önder Öztürel	Akılcılık ve Descartes	12.03.2008
	Haluk Sanver	Hiram Efsanesi ve Üstat Derecesi	26.03.2008
	Cemil Soğukçelik	Yirmisekiz Çelebizade Sait Mehmet Paşa	26.03.2008
	Cihangir Urganlı	Bir Kültür Mozaiği Ortadoğu'da İnançlar Tarihi - 1	09.04.2008
KADIKÖY	Onur Öztarhan	Müzikte Değişim ve Gelişim	14.01.2008
	Serdar Türkoğlu	Değişim, Gelişim, Dönüşüm ve Başkalaşma	14.01.2008
	Metin Bener	Nasıl Bir Üs. Muh.?	28.01.2008
	Ergun Zoga	Masonik Düşünme Sisteminin İnsan Kişiliğine Etkisi	11.02.2008
	Hüsnü Erkmen	Etkin Sunum	25.02.2008
	Tüm Loca K.'leri	Neden Aydınlanma?	10.03.2008
	Emre Doğu	Şeyh Bedrettin	24.03.2008
	Kemal Görkey	Değişen Dünyanın Değişmeyen İhtiyacı, Masonluk	07.04.2008
	Ali Nahit Babaoğlu, Kenan Cantaş, Bekir Altındış, H. Gürmen Türkan	Mevlana, Hacı Bektaş-ı Veli ve Yunus	21.04.2008
	Siddik Binboğa Yarman	Bilimsel Bulguların Işığında Yaşam Yasaları	05.05.2008
GEOMETRİ	Ahmet Kalın	Masonluk Üzerine Sohbet	02.01.2008
	Celil Layikteş	Ritlerin Gelişimi ve Türk Riti	13.02.2008
	Tunç Tiryaki	Erdem - Etik	26.03.2008
DOĞU	Demir Tiryaki	Genetik Yolculuğun Serüveni	04.01.2008
	Orhan Çekiç	Atatürk'ün Son Yılı	18.01.2008
	Umur Çolgar	Kardeşim Talât	29.02.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Can Kapyalı	Lozan Barış Antlaşması Çağdaş Değerlerin Mimarı: Atatürk	14.03.2008
	Rıdvan Tuğsuz	23 Nisan 1920	11.04.2008
	Mesut Ilgım	1933 Atatürk Üniversitesi Reformu ve Ülkemize Gelen Yabancı Bilim Adamları	25.04.2008
ÜLKÜM	Galip Niya	Muh. Nusret Semi K. Anma	15.01.2008
	Yalçın Oğuzülgen	Masonlukta Ketumiyet ve Uyulması Gereken Kurallar	26.02.2008
	Zafer Kural	Deist ve Teist Açından Masonluk	25.03.2008
	Barlas Tolan	Şövalyelikten Masonluğa	22.04.2008
UFUK	Serdar Çiloğlu	Yaşantımızda Masonluk	03.01.2008
	Levent Kıransal	Masonluğun Dört Temel Erdemi	31.01.2008
	Koray Bayraktaroğlu	Tasavvuf ve Masonluk	28.02.2008
	Nuri Büyükmirza	Lider Olarak Mason	10.04.2008
DORUK	Halit Yıldırım	Yaşam, Ölüm, Ruhun Ölümsüzlüğü ve Masonluk	08.01.2008
	Cevat Gürer	Masonik Ritüeller	19.02.2008
	İlker İnal	Mason ve Nitelikleri	01.04.2008
ÖRS	Süreyya Sezgin	Farkındalık	17.01.2008
	Bingür Sönmez	Sarıkamış Dramı	31.01.2008
	Galip Erdal, Ziya Kürküt, Oktay Korunan, Volkan Severcan, Ferdî Merter	Sokrates Savunuyor	14.02.2008
	Ahmet Dinççağ	Cansuyu	27.03.2008
GRANİT	Remzi Sanver	Muntazam Masonluk	04.01.2008
	Ahmet Erman	Dante-İlahi Komedyanın Ezoterik Yorumu	18.01.2008
	Zafer Kural	Deist ve Teist Açından Masonluk	29.02.2008
	Can Kapyalı	Masonluğun Kökenleri, Varlığının Sosyal ve Evrensel Nedenleri	28.03.2008
	Ersin Alok	Tarihteki Zamanın Ardından (Görsel Sunumla)	11.04.2008
TESVİYE	Sedat Dağtekin	Hür Masonluğun Temeli; Geometri	03.01.2008
	Özkan Tetik	M. Eğitiminden Edindiklerimiz	17.01.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Moris Fransez	Loca Çalışmasında Mükemmellik Arayışı ve Yaşama Sanatı	31.01.2008
	İlker İnal	Mason ve Nitelikleri	28.02.2008
	Önder Öztürel	Akıcılık ve Descartes	10.04.2008
SABAH YILDIZI	Ali Rıza Karabulut	Dul Kesesi (Hasenat Kesesi)	21.01.2008
	Özgür Çengel	Konuşmak ve Dinlemek	04.02.2008
GÜNEY	Mehmet Eken	Zerdüştlük	21.02.2008
	Can Kapyalı	M.'luğun Kökenleri, Varlığının Sosyal ve Evrensel Nedenleri	06.03.2008
	Atilla Demiral, Serdar Şahinkaya, Kerim Akyüz	Gerçek Güçlünün Tekelinde midir? (Sokrates'in Bakış Açısından)	20.03.2008
	Umur Çolgar	Kardeşim Talât	03.04.2008
	Tunç Timurkan	Masonluk ve Organizasyonu	17.04.2008
	Hoşcan Tura	Atatürk, Bir Yalnız Kurt	01.05.2008
	Önder Öztürel	Lâiklik	15.05.2008
ATAYOLU	Süha Aksoy	Masonluk Anlayışı	14.01.2008
	Y. Barut, T. S. Sönmez, M. M. Erman, H. Gülşar, D. Bahadınlı, S. Ordulu	Erdemlerimiz	28.01.2008
	Mustafa Doğrusoy	Masonlukta Görev Anlayışı	11.02.2008
	Y. Atabay, M. Aksüt, K. Bilgeman, M. Uyar, B. A. Aydil	Kalfa Derecesinin Yorumu	25.02.2008
	İlker İnal	Masonlukta İcat Olmaz	10.03.2008
	Çetin Yıldırımakin	İnsan Yönüyle Atatürk	07.04.2008
ALTAR	Ferudun Kandemir	Şartlanmışlık ve Önyargılardan Kurtulmak	15.01.2008
	M. Üstün, E. Giritti, İ. User	Sevmeyi Öğrenmek	29.01.2008
	Nail Öztaş	Türk Aydınlanması: Tevfik Fikret	26.02.2008
	Kuthan Savaşçın	Ezoterizm ile Tekamülde Tanrı İnancının Nedeni	25.03.2008
	Zeki Alasya	Kültür ve Masonluk	08.04.2008
	Manuel Akcanbazyan	Tarihte Masonluk	22.04.2008
NAR	Süleyman Girit	Yurtiçi ve Yurtdışındaki Localara Ziyaret	04.02.2008
	Mustafa Çetinel, Sabri Ozan	Locanın Çırac Derecesi Açılışının Ezoterik Yorumu	17.03.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Serdar Öztürk	Yahya Kemal Beyatlı, Şiirleri ve Felsefesi	31.03.2008
	Kaan Baturay	İlluminati	14.04.2008
YÜCEL	Erol Değerli	Her Şeye Rağmen Yaşamak Güzel	10.01.2008
	Fuat Altınsoy	Mevlâna	24.01.2008
	Bülent Eray	Ketumiyet	07.02.2008
	Naci Endem	Masonik Disiplin	21.02.2008
	H. Kuzgun, A. Erman, H. Erman	Muh. Sahir Erman K.	06.03.2008
GÜZELLİK	Mehmet Uçan	İnsan Yetiştirme Yolu Olarak Masonluk	10.01.2008
	İlker İnal	Sevimli Yanlıklar	24.01.2008
	Ahmet Erman	İlahi Komedyâ ve Ezoterik Yorumu	07.02.2008
	Süha Tuğrul Aksoy	1965 Olayları	21.02.2008
	Mehmet Akif Akev	Mistisizm ve Kuantum Fiziği	20.03.2008
	Mete Akyol	Bir Onur Simgesi; Mustafa Kemal ATATÜRK	03.04.2008
KÜRE	Ata Anıl	Mesleki Başarı ve İletişim	14.01.2008
	Emre Aral	Pitagoros Kardeşliği	28.01.2008
	Tanju Erkoç	Bahailik	11.02.2008
	Ekin Öyken, Turgut Akmenek	Felsefe Tarihi-1: Antikçağ ve Ortaçağ'da Felsefi Akımlar	10.03.2008
	Serdar Erkan	Felsefe Tarihi-Aydınlanma Çağı	24.03.2008
	Pamir Sezener	Felsefe Tarihi III Yakın Çağ Felsefesi	07.04.2008
	Ekin Öyken, Turgut Akmenek, Serdar Erkan, Pamir Sezener	Felsefe ve Masonluk	21.04.2008
ÇEKİÇ	Yılmaz Suner	Masonlukta Ana Kavramlar ve Düşündürdükleri	08.01.2008
	M. Bilgen, O. Tangüler, N. Örgü, C. Yılga, N. Kılıçoğlu, M. Göçe, Z. Doğan	Nemrut'un Gizemi-Sarmoung Kardeşliği ve M.'luğa Etkileri	22.01.2008
	Emrah Yurtçu	Quantum Yolculuğunda Bir Mason	05.02.2008
	Mustafa Süreyya Sezgin	Buluşma	04.03.2008
	Ergun Topsever, Murat Büyükerhun	Zor Bir Meslek: Kalfalık	18.03.2008
	Atilla Büyükerhun	Masonluk ve Harici Teklifi	01.04.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Yaşar Onay	Teorizm ve Düşündürdükleri	15.04.2008
	Cengiz Or, Mustafa Çetinkol, Sabri Ozan, Üstün Gürtuna	Coşkun Akan Nehrin Gizemi	29.04.2008
KOZA	Cem Heper	Sevgi O	14.02.2008
	İbrahim Afif Karakılıç	Düşünce Odasında Yeniden Doğuş	27.03.2008
TAŞOCAĞI	Bülent Gülcü	M.'luğun Anayasası	02.01.2008
	Selçuk Onart	Çırac Avadanlıkları	30.01.2008
	Alicandan Büyükçelen	Algı	13.02.2008
	Halit Yıldırım	Değişim, Gelişim, Evrim Kavramları ve M.'luk	27.02.2008
	Nezih Öрге	Siyah - Beyaz Kareler	26.03.2008
	Berhan Oransal	M. Olmak	09.04.2008
	İlker İnal	Görev Bilinci	07.05.2008
MİMAR HİRAM	Bülent Eskinazi	Süleyman Mabedi	23.01.2008
	Yorgi Petridis	Sokratesten Alıntılar	20.02.2008
	Ara Pekmezoğlu	Herşeyi Gören Göz	06.02.2008
	Arman Fikri	Masonlukta Semboller	20.02.2008
	Arman Fikri	Masonlukta Semboller -2-	05.03.2008
	Bedros Boyacıyan	Çizgilerimle M.'ik Düşünceler	19.03.2008
	Nubar Kazanç	M.'lukta Teklif, Tahkikat ve Rehberlik	02.04.2008
	Ali Oktay Cever	Masonik Karma Yorumlar	16.04.2008
	Berç Menzilioğlu	Masonik Sır, Ketumiyet, Yemin	30.04.2008
ANIT	Ali Nezihi Bilge	Bilimsel Yolla Hakikatin Araştırılması	03.03.2008
	Vitali Saporta	II. Na. ve Sütunlar	17.03.2008
	Cem Ayhan	Akıl Gözüyle İnanc	28.04.2008
KÖRFEZ	Arif Akgün	Sembollerimiz ve Kökenleri	22.02.2008
	Derviş Uslu, Emin Şaylan, Edip Saner	Farklı Pencereleden Vahdet-i Vücut	07.03.2008
	Cahit Üren	Ezoterizm ve İnisiyasyon	21.03.2008
	Cengiz Or, Mustafa Çetinkol, Sabri Ozan, Üstün Gürtuna	Coşkun Akan Nehrin Gizemi	02.05.2008
ZEYTİNDALİ	Turhan Şenocak, Şafak Gürsoy, Burak Gökhan	Alev Sağan Yıldız	04.01.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Hitay Güner	Mabed	18.01.2008
	Remzi Sanver	Muntazam Masonluk	01.02.2008
	Cumhur Mumcu	Bilim Üzerine Notlar	15.02.2008
	Macit Gökyıldız	Ferhan Dinçer K.'in "Şiirlerde Masonluk"	29.02.2008
	Cengiz Or, Mustafa Çetinkol, Sabri Ozan, Üstün Gürtuna	Coşkun Akan Nehrin Gizemi	28.03.2008
IRMAK	Sinan Mert Şener	Göstergebilim / Dilbilim Bağlamında Sembolizmaya Bakış	04.03.2008
	Faruk Ilıkan	1909 Öncesi Osmanlı İmparatorluğunda M.'luk	29.04.2008
SEBAT	C. Akyol, C. Ulu, C. Çivicioğlu, M. Sezer	Hamtaş	26.02.2008
	Cengiz Or, Mustafa Çetinkol, Sabri Ozan, Üstün Gürtuna	Coşkun Akan Nehrin Gizemi	08.04.2008
SEVGİ YOLU	Akın Candan, Ömer Ayan, Hüseyin Suda	Pek Muh. Abdurrahman Erginsoy K.	11.02.2008
	Cengiz Or, Mustafa Çetinkol, Sabri Ozan, Üstün Gürtuna	Coşkun Akan Nehrin Gizemi	25.02.2008
	F. Özgel, A. Muharremoğlu, A. T. Cimilli, E. Evren	Kalfa Avadanlıkları, G Sembolizması, 7 Temel Bilim	10.03.2008
	Mustafa Uzun	Dante ve İlahi Komedyası	24.03.2008
RÖNESANS	İbrahim Cemil Ortaç, Yusuf Besalel	Masonluktaki Sembolizmaların Orijini	11.03.2008
	Boğaç Ali Ündüz, Asena Çatal, Tolga Acarlı,	Yazılı Olmayan Kurallar Taşçı Kalemi Çekiç ve Cetvel, Beyaz Önlük ve Eldiven	25.03.2008
	Ahmet Özgen	Masonik Açından Ağaçlar ve Sütunlar	08.04.2008
VEFA	Kaya Kerim Ekinci	Sembolik Koruyucu Kimdir, Neyi Kimden Korur?	11.01.2008
	Remzi Sanver	Masonluğun Dünü, Bugünü, Yarını	25.01.2008
	Okan Işın	Masonlukta Metroloji veya Ölçüm Sanatı	22.02.2008
	Somer Özkök	Varolmak	07.03.2008
	Enver Yalçın	Masonik Ahlâk Üzerine Düşünceler	21.03.2008
	Güngör Önal	Tesviye'de Buluşalım Kardeşlerimiz	05.04.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
SUR	Nural Denker	Demokrasi, Cumhuriyet ve Lâiklik	18.04.2008
	Zihni Bengüer	Tekrisim ve Hatırlattıkları	10.01.2008
	Tayfun Yiğit	Fisagor / Pisagor	24.01.2008
	Remzi Sanver	Muntazam Masonluk	07.02.2008
	Harun Kuzgun	Tarih Boyunca Toplulukları Etkileyen Boş İnançlar	21.02.2008
	Bülent Akkan	Ritüellerimizden Alıntılar	20.03.2008
	Ahmet Dinççağ	Can Suyu	01.05.2008
AYDINLANMA	Remzi Sanver	Muntazam Masonluk ve İnanç	16.01.2008
	Selçuk Erez	Kalabalıkların Bilgeliği	13.02.2008
AKASYA	Bingür Sönmez	1914 Sarıkamış Olayları ve Sonrası	17.01.2008
	Oral Tangüner	Sevgi Üzerine Sohbet	28.02.2008
	Onur Tetik	Tıp Bayramı	13.03.2008
	Atilla Gönenli	Hermetizm	24.04.2008
ATAİZİ	Şinasi Afacan	Yeminlerimiz	11.01.2008
	İlker İnal	Sevimli Yanlışlar	17.01.2008
	Bülent Saldamlı	Yeminlerimiz	31.01.2008
	Kemal Horasan	Sevgi Üzerine	14.02.2008
	Ali Ethem Keskin	Doruklardan Derinlere - Toroslardan Akdenize	28.02.2008
SÖZ	C. Or, M. Çetinkol, S. Ozan, Ü. Gürtuna	Coşkun Akan Nehrin Gizemi	08.01.2008
	Celil Layiktez	Atatürk ve M.'luk - Yeni Arşiv Dökümanları	05.02.2008
	Ahmet Örs	Taşın Sembolizması	04.03.2008
	Murat Gülerşen	Katarlar ve Sırları	18.03.2008
	Erden Tuğcu	Mısır ve Hermes Okulu	01.04.2008
	İsmet Boratav	İnisiyasyon Tarihi	15.04.2008
	Murat Toygar	Çok Tanrı'dan Tek Tanrı'ya Geçiş	29.04.2008
AKEV	N. Aydınoğlu, Ç. Böke	Nazım Diye Biri	25.01.2008
	Mesut Ilgım	Mesleğimizin Yazılı Olan ve Olmayan Kuralları	08.02.2008
	Hamdi İpekoğlu	Hamtaş ve Çıracık M. Avadanlıkları	07.03.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Erol Aydın	Sevgi	21.03.2008
	Süleyman Karaca	Anderson Nizamâtı ve Landmarklar	04.04.2008
	İ. Metcan, E. Topsakal, A. Çoruk	Çırak Derecesi Felsefesi	18.04.2008
	Süleyman Karaca	Landmarklar	02.05.2008
CUMHURİYET YILDIZI	Mehmet Saim İzli	Etkilemek	02.01.2008
	Mustafa Çetinkol	Loca Açılmasının Ezoterik Yorumu	16.01.2008
	İlker İnal	Masonlukta İcat Olmaz	30.01.2008
	Mesut Ilgım	1933 Atatürk Üniversitesi Reformu ve Ülkemize Gelen Yabancı Bilim Adamları	13.02.2008
	Umur Çolgar	Kardeşim Talât	12.03.2008
	Remzi Sanver	Muntazam Masonluk	09.04.2008
İSTANBUL	Remzi Sanver	M.'luğun Geleneği ve Geleceği Üzerine Düşünceler	11.01.2008
	M. Bilgili, K. Çıtak	Yaşamın Anahtarı M.'luk	25.01.2008
	Ahmet Dinççağ	Cansuyu	08.02.2008
	Yüksel Kazmirci	Ezoterik Öğretinin Doğuşuna Ait Bir Efsane Ne Olmalıdır?	22.02.2008
	Ergun Zoga	Bir Mason İçin Düşünme Eyleminin Stratejik Gerçek Boyutu Ne Olmalıdır?	07.03.2008
	Önder Kayhan	Anadolu'nun Bitmeyen Öyküsü	21.03.2008
	Gürkan Aktoluğ	Hamtaş, Çekiç ve Kalem	04.04.2008
	Kerem Doksat	İnisiyasyonun Psikolojisi	18.04.2008
PETEK	Ahmet Girgin	Mason Gözü ile Ayasofya	17.01.2008
	Güçlü Örer	Kişisel Mabetler Evlerimiz	14.02.2008
	Fahrettin Ocan	Masonluk Tarihimizden Notlar	27.03.2008
	İbrahim Rasim Düzceer	Avrupa'da Masonluk	10.04.2008
	Ulvi Kadakal	İstanbul'un Taş Sütunları (Dikilitaşları), Tarih ve Tılsımları	24.04.2008
ZAFER	Tarkan Güyük	İs'ad Töreni İzlenimleri	10.01.2008
	Zafer Monkul	Hasenat	10.01.2008
	Yüksel Umuter	Ritüel ve Sembolizma	07.02.2008
	Refik Birand	Tekris Sembolizması	21.02.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Doğan Süer	Hür Masonlukta Etiket, Devam ve Mazeret	06.03.2008
	İlker İnal	Masonlukta İcat Yoktur	03.04.2008
	Bora Canay, Tayfun Çalkavur	Masonlukta Tolerans ve Özeleştir	17.04.2008
BİLGE	A. Gürkan Aktoluğ	Niçin Buradayız?	02.01.2008
	Can Kapyalı	Masonluğun Kökenleri, Meslekler ve İnançlar	13.02.2008
	Bülent Mestçi	Gönül Gözüyle	12.03.2008
	Cengiz Or, Mustafa Çetinkol, Sabri Ozan, Üstün Gürtuna	Coşkun Akan Nehrin Gizemi	09.04.2008
KALKEDON	Erol Dolunay	Tolerans	25.01.2008
	Nedim Bölen	Kalfa Yemini	08.02.2008
	Erdal Acar	Ayna Sembolizmasının Düşündürdükleri	22.02.2008
	İlhan Üttü	Hitabet Sanatı	07.03.2008
	Ahmet Arol	Masonik Kavram ve Terimler	21.03.2008
	Haluk Arı	Hak Üzerine	18.04.2008
VATAN	C.Kozacı, B. Akbağ, Z. Memiş, Z. İmer	Masonik Öğretide Konuşmanın Yaklaşım ve Üslup Yönünden Önemi	30.01.2008
	Mehmet İvriz, Osman Telci, M. Ali Ak, Tan Say	Türk Masonluğunun Toplumumuza Karşı Görevleri	13.02.2008
	Okan Işın	Sütun Sembolizması ve İnsanların Yaşamları Üzerindeki Etkileri	12.03.2008
	Cevad Gürer	Masonik Ritüel	09.04.2008
ERMAN	Suha Tuğrul Aksoy	Tarih İçinde Masonluk	06.02.2008
	Ahmet Erman, E. Cenk Korkmaz	Muh. Sahir ERMAN K.'in Ebedi Maşrık'a İntikalinin 12. Yılında (8 Şubat 1996) Kendi Çalışması İle Anılması: Hür Masonlukta Yazılı Olmayan Kurallar Hakkında	20.02.2008
	Ömer Akyüz	Açıklama	05.03.2008
	Yüksel Kazırmırcı	Masonluğun Ezoterizmi	02.04.2008
	Erol Değerli	Herşeye Rağmen Yaşamak Güzel	30.04.2008
SİMGE	Emre Birkan	Masonluk ve Toplum İlişkisi	14.01.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Mete Ataman	Sayıların Sembolizması	28.01.2008
	Mustafa Süreyya Sezgin	Farkındalık	24.03.2008
	Hasan Ataşoğlu	Türk Masonluğunda Matrikül Hareketleri	21.04.2008
LOTUS	Fahrettin Ocan	Masonluk Tarihimizden Notlar	09.01.2008
	Ahmet Kurtaran	Tekris ve Ezoterik Yorumu	06.02.2008
	Aykut Eriş	Şövalyeliğin Masonluktaki İzleri	20.02.2008
	Zafer Kural	Gelenek, Landmark ve Yorum	19.03.2008
	Timuçin Altındal	Masonluk Tarihinde Operatif Dönem	02.04.2008
	Yalkın Gencer	Masonlukta Tanrı İnancı	16.04.2008
	Murat Bilgili	Primus İnter Pares (Eşitlerin İçinde Birinci)	30.04.2008
KOŞUYOLU	İlker İnal	Sevimli Yanlışlar	04.01.2008
	Demir Tiryaki	İhtiyarlamadan Yaşlanmak	01.02.2008
	Ahmet Kurtaran	Tekris ve Ezoterik Yorumu	06.02.2008
	Bülent Turunç	Masonluk ve Demokrasi	14.03.2008
HUZUR	Kemal Cidik	Leonardo Da Vinci	06.02.2008
	Enis Basım	Yeniden Doğmak	05.03.2008
	Mesut Ilgım	Köy Enstitüleri	19.03.2008
	İsmail Hakkı Demirci	Masonluğun Dört Temel Erdemi	02.04.2008
	Şinasi Afacan	Masonlukta Düzen ve Tanınma	30.04.2008
KRİSTAL	Kerem Erböke	İrlanda'da M.'luk	15.01.2008
	Fahrettin Ocan	M.'luk Tarihinden Bazı Kısa Notlar	11.03.2008
	Mete Üstünsöz	Ubuntu Felsefesi ve Mevlana; Masonik Çözümler	25.03.2008
	Cengiz Or, Mustafa Çetinkol, Sabri Ozan, Üstün Gürtuna	Coşkun Akan Nehrin Gizemi	08.04.2008
VİTRİOL	Bingür Sönmez	1914 Sarıkamış Harekatı ve Sonrası	15.01.2008
	Sinan Evman	Vitriol ve Küçük Prens	12.02.2008
	Yılmaz Suner	Masonlukta Ana Kavramlar ve Düşündürdükleri	11.03.2008
	Alp Şeren	Bilim ve Felsefe	25.03.2008
KUVVET	Taner Gültekin	Biz Doğudakiler	10.04.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Bingür Sönmez	1914 Sarıkamış Harekatı ve Sonrası	24.04.2008
EGERAN	Turgut Derinkök	M.'lukta Etik ve Etiket	11.01.2008
	Orhan Çevikbaş	Spritualizm	08.02.2008
	İsmail Gerçek	Uygarlık Tarihi ve İnsan	22.02.2008
	Armağan Gürsel	Mutelize	07.03.2008
	Kerem Tekelioğlu	Nazım Hikmet	21.03.2008
	Mehmet Ali Uğur	Yunus Emre	25.03.2008
	Hakan Düz	Osmanlı Ekonomisi ve Duyun-u Umumiye	04.04.2008
	Niyazi Ceralp	İskenderiye Kütüphanesi	18.04.2008
İLERİ	Emin Şaylan	Karanlığı Aydınlatanlar: Ömer Hayyam	07.01.2008
	M. İleriş Gönen	İz Bırakanlar	04.02.2008
	Erdoğan Ersever	Bu Dilin Ustaları	04.02.2008
	Arda Akatay	İz Bırakanlar	03.03.2008
	Mustafa Kemal Işık	İz Bırakanlar	17.03.2008
	Fuat Altınsoy	Mevlana	22.03.2008
	Tayfun Akgüner	Cumhuriyetin Kazanımları	14.04.2008
	Hovman İmeyhan	İz Bırakanlar: "Mithat Sadullah Sanberk"	14.04.2008
ATAÇAĞ	Baki Bilgili	Masonluğun Amaçları ve Ülkü Mabedi Kavramı	09.01.2008
	Remzi Sanver	Masonluğun Dünü, Bugünü, Yarını	23.01.2008
	Ahmet Şenkut	Dünya Masonluğunun Yönetimi	06.02.2008
	Ünal Uras	Masonik Ahlâk ve Oluşumu Üzerine Düşünceler	20.02.2008
	Yılmaz Suner	Türkiye M. Tarihine Kısa Bir Bakış	05.03.2008
	Ali Nezihi Bilge	Nükleer Enerji ve Türkiye	19.03.2008
	Tamer İnal	Atatürk ve Hukuk Devrimi	16.04.2008
TOPRAK	Mustafa Doğrusoy	Masonlukta Görev Anlayışı	08.01.2008
	Bingür Sönmez	1914 Sarıkamış Dramında Yeni Boyutlar	22.01.2008
	Sacit Eğeryılmaz	Çağımızda Geleneksel Masonluk, Çağa Uyum ve Hür Masonluğun Geleceği	04.03.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Mete Akyol	Anılarla Öykülerle ve Perde Arkası ile Çanakkale	18.03.2008
	Ziya Kürküt	Mitoloji	01.04.2008
	Ahmet Kurtaran	Tekris ve Ezoterik Yorumu	15.04.2008
	Kerem Atabeyoğlu	Çay Sohbetleri	29.04.2008
KÖŞETAŞI	Erol Çiçekçiler	Atatürk ve Aydınlanma	04.01.2008
	Selami Çakmak	Sevgi ve Saygı	18.01.2008
	Rafet Faralyalı	Masonlukta Sofra Adabı	15.02.2008
	Mustafa Çetinkol	Loca Açılışının Ezoterik Yorumu	29.02.2008
	İbrahim Ataç	Stoa'cılık veya Kendini Hiç Durmadan Geliştirme'nin Öğretisi	28.03.2008
	Semih Bolca	Suyun Mabedine Yolculuk, Amazonlar	11.04.2008
AKKAN	Aytuğ Elerman, Emre Savaşan, Yalın Manço	Üçgen Aynada Gördüklerimiz, Göremediklerimiz	09.01.2008
	Dursun Buğra	Tarihde İbret Alınması Gereken Bir Dönem (1930-1935)	23.01.2008
	Ahmet Gücükoğlu	Muh. Ahmet AKKAN K.'ten IV - "Akıl ve Sezgi"	06.02.2008
	Orhan Temizel, Mert Kayabay, Hakan Gökcan	Dönemeçli Merdiven	20.02.2008
	Halim Çeviker	Muh. Ahmet AKKAN K.'ten - V "Yaratılış"	19.03.2008
	Yılmaz Büyükcü	Muh. Ahmet AKKAN K.'ten - VI "Hürriyet Açısından Eşkenar Üçgenin Dışındaki Ben"	16.04.2008
	Nejat Çetinkaya	Kut. Kit., Gö. ve Pe.'in "M.'ik Açıklama ve Yorumu"	30.04.2008
ADALET	Önder Öztürel	Rasyonalizm	11.04.2008
	Bülent Mestçi	Adalet	25.04.2008
ALEV	Sinan Gürmen	Neden Buradayız?	12.03.2008
	Mehmet Ziya Başak	Masonluk ve Düşündürdükleri	26.03.2008
GÖNÜL DOSTLARI	Reha Şahin	Tekliften Tekrise	25.04.2008
HAZAR	Emirullah Memmedov	Çağdaş Azerbaycan	19.01.2008
	Teymur Rzayev, Galib Aliyev	Azerbaycan Medeniyeti	19.04.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
ANKARA			
UYANIŞ	Taner Tuğcu	Ezoterik Doktrinler Hermetizm ve Hermetizme Giriş Törenleri	04.01.2008
	İlker İnal	Sevimli Yanlışlar	15.02.2008
	Seyhan Çenetoğlu	Masonluk İyi İnsanı Daha İyi İnsan Yapar mı?	29.02.2008
	B. Hayri Acar	Türk Hukuk Düzeninin Akıllığı ve Laikliğin Temel Normu: Olmazsa Olmazı	07.03.2008
	Remzi Sanver	Masonluğun Geleneği ve Geleceği Üzerine Düşünceler	08.01.2008
DOĞUŞ	Ertan Karasu	Masonik Davranışlar ve Etiket	22.01.2008
	Yaşar Aysev	Ahenk ve Düzen	11.03.2008
	Enis Tunga	Düşüncelerin İfade Hürriyeti	22.04.2008
	Naki Selmanpakoğlu	Doğa ve Yaşam	29.04.2008
	Ahmet Maden	Masonik İlkelerimize Kısa Bir Bakış	28.01.2008
İNANIŞ	Erdem Keskin	Uzun İnce Bir Yoldayım - "Muh. Fuat Gökseven Kardeş" Düşündürdükleri	11.02.2008
	Yavuz Dirim	Konuşma Sanatı	25.02.2008
	Okan Işın	İnanç Nedir? Hür Masonun İnancı Diğer İnsanlardan Farklı mıdır?	10.03.2008
	Evrin Duman	Mabedin Duvarları Niye Yoktur?	24.03.2008
	Ahmet Harut	Görevli Kardeşlerin Yükümlülükleri	31.03.2008
	Dursun Ali Kaş	Masonlukta Sevginin Yeri	14.04.2008
	Tevfik Orbey	Cafer Tayyar Gün Kardeşin Anıları Çerçevesinde Masonluk Üzerine Konuşmalar	06.02.2008
	Üner Çakıcı	Tolerans - Hoşgörü	20.02.2008
BİLGİ	Şuayip Balta	Vefa	19.03.2008
	Tuğyan Dinç	Masonik Eğitim	02.04.2008
	Tuncay Kesim	Masonluğun Yazılı Olmayan Kuralları	04.02.2008
BARIŞ	Onur Evren	Tek Tanrılı Dinler	18.02.2008
	Metin Akiner	Din Felsefesi	17.03.2008
	Erdal Dervişoğulları	31 Mart Olayları	31.03.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
DİKMEN	Burhan Apaydın	Aydınlanma	07.04.2008
	Duran Bülbül	Temiz Toplum	21.04.2008
	Zeki Alasya	IV. Büyük Üstad Rıza Tevfik	21.02.2008
	Remzi Sanver	Önümüzdeki Yüzyılda Masonluğun Yeni Görevi	20.03.2008
YILDIZ	Ertekin Arasıl	Masonlukta Rehberlik	24.01.2008
	Sinan Somer	Masonik Gözle Ayasofya	14.02.2008
	Necmi Söker	Masonluğun Temel Kuralları	28.02.2008
	Mehmet Kalpaklı	Hz. İbrahim'in Hayatını Masonik Gözle Yeniden Okumak	24.04.2008
ÇANKAYA	Mehmet Hamurkaroğlu	Fotoğraf Sanatı Üzerine	28.03.2008
	Murat Atar	İnsanlık Mabedi İnşa Etmek	11.04.2008
	Necdet Şener	Cumhuriyetin İlk Temel Taşı Amasya Tamimi	25.04.2008
ARAYIŞ	Hikmet Keskinkeçe	Bir Masonun Nitelikleri	19.02.2008
	Önder Kayhan	Anadolu'nun Bitmeyen Öyküsü	18.03.2008
	Mehmet Tomak	Sevgi Üzerine	15.04.2008
ÜÇGÜL	Ali Dursun Koç	Vergide Değişiklikler ve Bu Değişikliklerin Psikolojik - Sosyolojik Yansımaları	23.01.2008
	Alper Ömeroğlu	Türkiye'nin Avrupa Tarihi	13.02.2008
	Refik Çeltikçi	Üçgül'ün Tarihi	27.02.2008
AHİLER	Tosun Saral	Hazreti Süleyman	10.01.2008
	İsmail Bayer	İstanbul Aşığı, Yalnızlığın Yaşam Serüveni Ziya Osman Saba	27.03.2008
ÇAĞ	Şükrü Yurdakan, Atila İnan	Çin Uygarlığı	21.01.2008
	Öner Sarıduman, Engin Güleler	Hint Uygarlığı	31.03.2008
	Alper Algün, Ekrem Yener	Budha Öğretisi	07.04.2008
	Arda Demirkan, Kasırga Yıldırak	Roma Uygarlığı	21.04.2008
GÖNÜL MİMARLARI	Hasan Kazanoğlu	Mesleğimizin Temel Prensipleri Işığında Kendimizi Tanıyalım	15.01.2008
	Metin İmir	Yunus Emre ve İnsan Sevgisi	05.02.2008
	Seyhun Tunaşar	Dünya Masonluğunda Bölünme	18.03.2008
	Ufuk Güneş	Neden Buradayız?	01.04.2008
EŞİTLİK	Ayhan Sefa Akay,	Ailenin Yapısı ve Hukuku	22.01.2008
	İhsan Delilbaş	Neden Kudüs?	12.02.2008
	İlhan Erkan	Dinde Akılcılık ve Masonluk	26.02.2008
	Asım Akin		

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
ANKARA	Metin Atatüzün,	İngiliz Büyük Locasının Kuruluşu ve	04.01.2008
	Yakup Gökçen, Türker Naslı	Diğer Ülkelerdeki Gelişmeler	
	Reha İpek, Turgut Karabulut,	Osmanlı'da İlk Masonik	18.01.2008
	Onur Meriç Bekar	Örgütlenmeler	
	Fikret Kaya, M. Sadık Kavas,	"Hür Masonluğun Tarihi 7:"	01.02.2008
	Murat Günaydın	Masonluğun Türkiye'de Gelişimi	
	Metin Köksal, Aytur Turay,	1965 Olayları ve	21.03.2008
YUNUS EMRE	Turgay Yalçın	Sonrasında Masonluk	
	Metin İmir	Yunus Emre ve İnsan Sevgisi	04.04.2008
	Cahit Geveci	Yunus Emre'nin İnisiyatik Öğretisi	14.04.2008
	Halit Yıldırım	Ahlâk, Etik, Vicdan,	14.01.2008
	Erdoğan Tan	Erdem ve Masonluk	
		Düşünce, Düşünce ve İfade	25.02.2008
		Özgürlüğü Üzerine Bir Analiz İle	
İLKE		Masonluğun Bu Kavramlara	28.04.2008
		Bakış Açısı	
	Necmeddin Bağdadioğlu	Masonlukta Eğitim	
	Cengiz Gürsu	Orta Doğu Tarihi 8: Genel	11.01.2008
		Değerlendirme	
	Semih Tuncer	Yazılı Olmayan Kurallar	25.01.2008
	Ertan Karasu	Kalfa Derecesi	08.02.2008
ÇUKUROVA	Cengiz Gürsu	Ortadoğu Tarihi 8: Genel	14.03.2008
		Değerlendirme	
	Metin Sakarya	Mabette ve Kardeş Sofrasında	28.03.2008
		Masonik Davranışlar	
	Mehmet Bilgin	Hermetizm, Ezoterizm,	12.02.2008
		İnisiyasyon	
	Şükrü Uğuz	Taş Yontma Sanatı	26.02.2008
ATANUR		Kişisel Gelişim	
	İlker İnal	Sevimli Yanlışlıklar	25.03.2008
	Remzi Sanver	Muntazam Masonluk	22.04.2008
	İsmail Çetin	Gerçek Tabiatıta Saklıdır	07.01.2008
	Bülent Saldamlı	Sevgi Üzerine Düşündüklerim	18.02.2008
	Mutlu Karavelioğlu	Eylem, Kahramanlık ve Arınma	17.03.2008
	Ümit Tüfekçi	Mutluluk Sanatı	02.04.2008
ERDEM	Halil Mülküs	Mesleğimiz Hakkında	15.01.2008
	Ozan Sağdıç	Mevlana Celalettin Rumi	05.02.2008
	Aykut Şeran	Yunus Emre	04.03.2008
	Eralp Kıyıcı	G Harfinin Simgesel Anlamı ve Yorumu	18.03.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Çetin Gülovalı	Kardeşlerim Beni Öyle Tanırlar	15.04.2008
	Coşkun Özoğul	Mason Kimliğimiz	29.04.2008
DENGE	S. Yurttagül, Y. İmamoğlu, İ. Delilbaşı, M. Somuncu, Z. Eryılmaz, A. S. Akay, E. Yedier, B. Tonak, A. İkez	Yemin	26.02.2008
DOĞAN GÜNEŞ	Okan Işın	İnsanlık Tarihi İçinde Güneş Kültü ve Hür Masonlukla İlişkisi	14.01.2008
	Baki Varol, Özden İleri	"Doğada Taş"	25.02.2008
	Metin İmir	Yunus Emre ve Sevgi	10.03.2008
TOLERANS	Hüseyin İngöl	Landmarklar Üzerine	09.01.2008
	Ali Demirdağ, Nahit Türkan, Ali Başbuğ, Gökçen Taner	Anadolu Kültür İkliminde Masonluk	27.02.2008
	Fethullah Özelçi, Bekir Peynircioğlu, Yavuz Çınar, Boğaç Çekinmez	Doğu-Batı Enleminde Masonluk: Buluşmalar ve Kopuşlar	12.03.2008
KUTUP YILDIZI	Uğur Arıner	AB ve Türkiye	03.01.2008
	Veysel Dikmen	Osmanlı'da Yenileşme Hareketleri ve Masonluk	17.04.2008
ÜÇNUR	Metin Aydemir	Adalet-Vicdan-Sevgi Üçgeninde Yaşamak	14.01.2008
	Mehmet Tomak	Aydınlanma	28.01.2008
	Seyhun Tunaşar	10. Büyük Üstadımız Edip Servet Tör	11.02.2008
	Turgan Vargı	Hasenat	25.02.2008
BAŞKENT	Sedat Işık	Lâiklik	31.03.2008
	Sezar Yılmaz	I. D. Ritüelinin Düşündürdükleri	02.04.2008
GÖKKUŞAĞI	Murat Şengül	Ritler	04.01.2008
	Kutlay Saraçoğlu	Kalfa Derecesi Üzerine Çalışmalar	18.01.2008
	Seyhan Çenetoğlu	Gökkuşağı	01.02.2008
	Ali Kaş	Varoluşçuluk Özgürlük, Masonluk	18.04.2008
HOŞGÖRÜ	Kadir Bulhaz	Tarih Boyunca Hukuki Yönden İnsan Haklarının Gelişimi	06.02.2008
	Oruç Bulgurlu	Masonluk ve Ahlâk	19.03.2008
ANTALYA	Zeki Tunç	İtaat ve Sadakat	17.01.2008
	Haluk Sayman	Masonik Sorumluluklarımız	17.04.2008
	Hayati Sevgen	Çırak Derecesi İzahı ve Masonik Terimler	01.05.2008
EKİN	Asım Alev	Geçmişteki Masonluk Üzerine Söyleşi	29.01.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Mehmet Bekar	Dürüst Yaşamak, Kimseyi İncitmemek, Herkesin Hakkını Vermek	04.03.2008
	Sezai Yılmaz	Kimiz, Neyiz, Nereden Geldik, Nereye Gidiyoruz?	01.04.2008
	Ertan Karasu	Masonluk Üzerine	15.04.2008
YÖRÜNGE	Melih Özöner	Dul Kesesi	22.01.2008
	Ertan Karasu	Masonik Davranışlar ve Etiket	12.02.2008
	Necdet Şener	Türkiye'nin İlk Temel Taşı Amasya Tamimi	08.04.2008
PERGEL	Rusuhi Ecevitoglu	Bir Önceki Üs. Muh.'den Bir Sunuş	15.01.2008
	Ahmet Aksan	I. Nazırın Bijusu, Sembolizması, Görevi Yetkisi ve Sorumlulukları	29.01.2008
	Tamer Yılmaz	Etik ve Masonluk	05.02.2008
	Kenan Çınar	Türk Masonluk Tarihi	19.02.2008
	Orhan Özalp	Masonlukta Etiket	15.04.2008
UYUM	M. Karaca, B. Yaşacan	Masonik Şiirler	10.01.2008
	A. Yoloğlu, L. Behruz, A. Altun	I. D. Çalışma Tablosu	24.01.2008
	Tamer Hızal, Emin Bora, Mehmet Konaş	Toplumda Kaybolan Değerler	28.02.2008
	A. Ülger, B. Arslan, A. Güngör	Güneş ve Ay Sembolizması	13.03.2008
	M. Öktem, H. Ayçenk, C. Yapakçı	Loca Hizmetleri	27.03.2008
	Nejat Evis	Masonik Yol Haritası	10.04.2008
	T. Aksel, T. Şenyuva, S. Onan	Önyargı	24.04.2008
AND	Asım Akin	Batı Ezoterizmi	16.01.2008
	Okan Işın	Satranç Tahtası ve Mozaik Yer Döşemesi Sembolizması	30.01.2008
	Nadir Elibol	Akıl ve İnanç	05.03.2008
	Ömer Köker	Bir Kırımın Anatomisi - "Haçlı Seferlerinin Taraflar Üzerinde Etkileri"	02.04.2008
ÇINAR	Behçet Sepici	Masonluk Ülküsünün İnsanlığın Gelişmesine Etkisi	17.01.2008
	Ekrem Hayri Bektaş	Masonik Açından Kardeşlik ve Dostluk	07.02.2008
	İlker İnal	Sevimli Yanlışlar	06.03.2008
	Metin Ercan	Düşünüyorum, Öyleyse Varım	20.03.2008
	Halit Yıldırım	Gericilik ve İrtica	03.04.2008
	Güneri Ünal	Tampliyeler ve İlahi Komedyadaki İzleri	17.04.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
EVRİM	Halit Yıldırım	Olgunluk, Yaşlanma Sanatı, Bilgelik ve Masonluk	18.02.2008
PUSULA	Ercüment Ulusoy	Masonlukta Rehberlik	20.02.2008
	A. Emin Aslan	Ham Taşı Yontmak	05.03.2008
	Esat Çamlıyurt	I. Na.'dan 5 Dakika	19.03.2008
	Alp Can	V.İ.T.R.İ.O.L.	02.04.2008
	Tevfik Küçükpınar	Anderson Nizamnamesi ve Bu Nizamname Kapsamında Deizm ve Teizm Kavramlarının İncelenmesi	16.04.2008
ODAK	Hasan Ataşoğlu	Da Vinci Şifresi	07.02.2008
	Erol Alpay	İbn-i Sina	06.03.2008
	Ali Aksoy	Operatif Masonluktan Spekülatif Masonluğa	20.03.2008
	Ali Yurtseven	Geçmişten Günümüze Sarı Saltuk Efsanesi ve Masonluğa Etkileri	17.04.2008
DEFNE	Burak Göğüş, Ahmet Sümer	İslamiyetten Önce Türk Kültürü ve İslamiyetin Kabulü	02.01.2008
	Alp Çekerek, Gökhan Orhan	Türkler Gelmeden Önce Anadolu	06.02.2008
	Orhan Meral	I. D.'nin Sembolizması ve Felsefesi	20.02.2008
	E. Ceritoğlu, B. Göğüş, E. Erkmen	Hıram Efsanesi ve Masonik Yorum	05.03.2008
	Orkun Ağaoğlu	Çırak Derecesi Tablosu	19.03.2008
	Levent Birgen, Tahir Haytaoğlu, Gökhan Orhan	Vefa Duygusu ve Duyguların Mantıksal Açıdan İrdelenmesi	02.04.2008
BİLİM	Halit Yıldırım	Aydın Kime Denir? Aydınlanma	12.03.2008
	Serdar Ertun	Ezoterizm	26.03.2008
	Okan Işın	1789 Fransız İhtilalini Hazırlayan Olgular ve Bu Devrimde Masonların Rollerine ne idi?	09.04.2008
ÖZGÜRLÜK	Erkan Yücel	Masonluk ve Sanat	25.03.2008
	Can Arpaç	Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik	08.04.2008
MOZAİK	Gazanfer Can	Anti Masonik Faaliyetler: "Harun Yahya"	22.02.2008
	Seyhun Tunaşar	Laisizm ile Sakularizm Arasındaki Ayrım	14.03.2008
	Atilla Tözün	Ezoterizm	28.03.2008
	Halit Yıldırım	Yaşam, Ölüm, Ruhun, Ölümsüzlüğü ve Masonluk	11.04.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Orhan Eken	Atatürk ve Cumhuriyet	25.04.2008
ÇAĞRI	M. Çetinkol, C. Or, S. Ozan, Ü. Gürtuna	Coşkun Akan Nehrin Gizemi	25.03.2008
HİTİT GÜNEŞİ	Rahmi Tuncalp	Neden Sevgi?	11.02.2008
	Asım Akin	Dinde Akılcılık ve Masonluk	25.02.2008
	Oğuz Yalım	Görev Anlayışı	10.03.2008
	Mehmet Güleç	Kardeşlik Sevgisi	24.03.2008
	Naci Kostakoğlu	Masonik Sembolizma ve Kökleri	14.04.2008
	İlhan Yalçın	Masonik Etiket	28.04.2008
BİRLİK	Ahmet Metan	Spekülatif Masonlukta Misyon	15.04.2008
TANYILDIZI	İ. Mete Özgürbüz	Yaradılış	11.02.2008
	Nadir Elibol	Yaradılış-Var Oluş-Hakikat	25.02.2008
	Halit Yıldırım	Değişim, Gelişim, Evrim ve Masonluk	24.03.2008
ŞAFAK	Metin İmir	Önce İnsan, Sonra Mason Olabilmek	10.01.2008
	Ertan Karasu	Masonluk Üzerine	03.02.2008
	Uğur Tarhan	Doğudan 10 Dakika	22.02.2008
	Cihangir Gener	Ezoterizm ve İnisiyasyon	06.04.2008
SİMURG	Hasan Can	Masonik Adap	10.01.2008
	Aydemir Bozkaya	Masonluk ve Yurtseverlik / Vatan Severlik	13.03.2008
	Orhan Pazarcık	Aylak Bilgi	10.04.2008
SEDİR AĞACI	Tuğcan Özcan	Masonik Hoşgörü	28.03.2008
	Abdullah Kiraz	Masonlukta Bazı Görevler, Semboller ve Anlamları	11.04.2008
	Oktay Ergin	Masonluğun Sosyal Olaylara Bakışı	25.04.2008
BİRİKİM	İ. Delibaş, A. S. Akay	Aile ve Hukuku	07.01.2008
	Erdem Bilgen	Müzik Teorisi, Tarihi, Çeşitleri, Yararları ve Türkiye'deki Yapısı	21.01.2008
	Remzi Sanver	Ritüellerimiz Üzerine	04.02.2008
	Halit Yıldırım	Değişim, Gelişim, Evrim Kavramları ve Masonluk	03.03.2008
AYDINLIK	Emirullah Memedov	Çağdaş Azerbaycan	19.01.2008
	Tunç Ünver	Müzik ve Masonluk	27.02.2008
	Hasan Yaşar Akyar	Eski Mısır'da İnanç ve Tek Tanrı Düşüncesinin Doğuşu	12.03.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Y. Duruoğlu, O. Gürkan, H. Yelço, Ş. C. Ünver	Mezopotamya'da İnanışlar	26.03.2008
	Sinan Vargı	Mabedimiz	09.04.2008
	Vahit Talib	Sanat	30.04.2008
KAYNAK	Mehmet Kalpaklı	H. İbrahim'in Hayatını Masonik Gözle Okumak	09.01.2008
	M. Necati Kutlu	İspanya'da Spekülatif Hür Masonluğun Tarihçesi	27.02.2008
	Teoman Alemdar	Pisagor ve Gizemli Kardeşlik	26.03.2008
	Özgür Erkan	Lâiklik ve Masonluk	09.04.2008
ÖNDER	Belgin Erkan	Masonun Altın Anahtarı "Ritüel"	24.01.2008
	N. Doğançioğlu	Sevgi ve Sembolizm	13.03.2008
	Ethem Geçim	İngiltere'de Operatif Masonluktan Spekülatif Masonluğa Geçiş	27.03.2008
	Dursun Buğra	Hasan Ali Yücel	10.03.2008
	Atila Darılmaz	Zaman	24.04.2008
YÖNTEM	Ahmet Döl	Kendini Bil, Kendini Tanı	17.01.2008

İZMİR

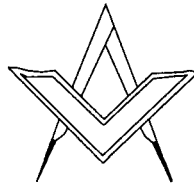
İZMİR	Necati Kavadarlı	Kirpi	10.01.2008
	Demir Savaşçın	Masonik Görev Anlayışı	07.02.2008
	Yüksel Kazmirci	Ezoterik Öğretinin Doğuşuna Ait Bir Efsane	20.03.2008
	Ergun Aybars	Atatürk Türkiyesi	17.04.2008
NUR	Cahit Ülkü	Neden Tarih?	29.01.2008
	Remzi Sanver	21. Yüzyılda Ezoterizm	26.02.2008
	Kerem Doksat	İnisiyasyon Psikolojisi	25.03.2008
	Ercan Kurultak	Bilgi, Bilgiye Ulaşma, Bilgiyi Paylaşma	22.04.2008
PROMETHEE	Nelson Arditi	Pisagor	06.02.2008
	Çetin Toktay	Masonluk ve İnsan Sevgisi	19.03.2008
	Tunç Eğinlioğlu	Kutsal Kitapların Sembolizması	02.04.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
GÖNÜL	Şevket Eğribozlu	Mutluluk ve Masonluk	30.04.2008
	Levent Elbeyli	Akıl ve Sezgi	17.01.2008
	Taylan Egeli	Hermes	27.03.2008
	Yılmaz Sekin	M.'lukta Üçleme ve Delta	10.04.2008
	Tümay Dağdelen	Alegoriler ve Semboller	24.04.2008
İRFAN	Ercüment Tahtakıran	Çırak Derecesi Ritüelinin Düşündürdükleri	07.01.2008
	Hakan Ersöz	Çırak Derecesi Ritüelinin Düşündürdükleri	07.01.2008
	Macit Toksoy	Ülkü Mabedi	03.03.2008
	Üzeyir Güneş	Işık Doğudan Yükselir	31.03.2008
	E. Alpin Güneri	Işık Doğudan Yükselir	31.03.2008
	Asım Akin	Ezoterizm	14.04.2008
	Tayfun Erkızan	İngiltere Bileşik Locasında Bir Gezinti	28.04.2008
ÜMİT	Yüksel Kazırmırci	Masonluğun Ezoterizmi	15.01.2008
	Mehmet Çelebisoy	Şakul Gibi Doğru Olmak	12.02.2008
	Remzi Sanver	21. Yüzyılda Ezoterizm	26.02.2008
	Yüksel Kazırmırci	İntizam	08.04.2008
	Korkut Keskiner	Akhenaton'la Ezber Bozmak	22.04.2008
EPHESUS	Kemal Danacı	Mevlana ve Hoşgörü	14.01.2008
	David Enriguez	Pek Muh. Tamer Ayan K.'in Hazırladığı "M.'ik Etiket"	10.03.2008
	Avram Ventura	İnsanların Mutluluğuna Çalışmak	24.03.2008
	Gürkan Kefeli	İnsan Düşüncesinin Serbest Bırakılması	07.04.2008
	Semih Adıyaman	Akhenaton'dan Ksenefon'a Bir Yolculuk	21.04.2008
EYLEM	Ertan Görün	Profanlaşmamak İçin Çekici Boşa Değil, Taşa Vuralım	28.01.2008
	Mustafa Doğrusoy	Masonlukta Görev Anlayışı	10.03.2008
	Raşit Beşerler	Mason Haftasının Doğuşundan Bugüne	24.03.2008
	E. Tinay, Cengiz Or,		
	M. Çetinkol, O. Okay, S. Ozan	Coşkun Akan Nehrin Gizemi	21.04.2008
MANİSA	Mehmet Selçuki	Gönye	23.01.2008
	Nadir Kızılgüneşler	Yaşamak ve Öğrenmek	05.03.2008
	A. Erhan Bayol	Anderson Yasaları	02.04.2008
	Erdoğan Bulur	İnsan Hakları	16.04.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
EGE	Sabri Şiriner	Sembolizma	14.02.2008
	Hikmet Özkalay	Yaparken Yıkılmamak	24.04.2008
IŞIN	Halis Püskülcü	Hermes ve Eski Mısır Felsefesi	14.01.2008
	Teoman Gürgan	Yazılı Olmayan Kurallar	28.01.2008
	Tuncay Filiz	Masonluk ve Mason	24.03.2008
	Cahit Ülkü	Tarih Nedir?	07.04.2008
	Hüsnü Erkan	Bilgi Nedir? Bilmek Nedir?	21.04.2008
BAŞARI	Oktay Dikmen	Yazgı Kader Midir?	07.01.2008
	Ulvi Ünal	Bilim ve Masonluk	18.02.2008
	Macit Toksoy	Ülkü Mabedi	03.03.2008
	Önder Limoncuoğlu	İnsan Haklarının Gelişmesi ve Birey İçin Önemi	14.04.2008
ÜÇSÜTÜN	Esat Köseoğlu	Sevgi Sadakat ve Samimiyet ile Bağlanmak	10.01.2008
	Remzi Sanver	M.'luğun Geleneği ve Geleceği Üzerine Düşünceler	24.01.2008
	Yüksel Kazmirci	Ezoterik Öğretinin Doğuşuna ait Bir Efsane	07.02.2008
	Geylani Özok	Sümer ve Mezopotamya Medeniyetleri ve Ezoterizm	21.02.2008
	Dündar Özalp Karabay	Kardeşlik Kavramı	06.03.2008
KARŞIYAKA	Haydar Akay	M.'ik Adap ve Erkan	14.01.2008
	A. Tunç Türe	Kâmil İnsana Yolculukta Mevlana	11.02.2008
	Doğan Özkul	Ezoterik Öğretiler ve İnisiyasyon	10.03.2008
BODRUM	Cemal Bozkurt	M.'luk ve Bilim	28.02.2008
	Ahmet Biçer	Kendini Bilmek	10.04.2008
	Ünal Göktunca	Kalfa Locası	22.04.2008
KORDON	Levent Elbeyli	Akıl ve Sezgi	16.01.2008
	Tuncay Filiz	Vitriol	07.02.2008
	Namık Küçükdemiral	Görevlerimiz	03.04.2008
DOĞA	Timur Guda	Her Biri Yaralar, Sonuncusu Öldürür: Zaman ve Ölümlülük	22.01.2008
	Demir Savaşçın	Masonik Düşünce Sanatı	29.04.2008
TAN	Rahmi Yılmaz	Derneğe Üyelik, M. Olmak ve Harici Yaşamda Uygulamak	15.01.2008
	A, Akpınar, C. Turantaş, D. Sipahi, M. Ak	Doğumdan Ölümsüzlüğe	29.01.2008
OCAK	Güngör Kavadarlı	Işığa Yürüyüşün Seyir Defteri	28.02.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	S. Sevcan Karabay	Bilimin Kaynağı 4 ve Sisyphos Efsanesi	27.03.2008
	Türkhan Slem	Masonlukta Eşitlik Kavramı	24.04.2008
ŞAKUL	Vedat Akgönenç	Görev	07.01.2008
	Ziya Tuğrul Güneş	İnisiyasyon	21.01.2008
	Kasım Ercan	Mason Locası	31.03.2008
MARMARİS	Behçet Düzgün	Mesleğimizin Felsefi Kökenleri	21.02.2008
	Levent Seral	Ritler (Ritüellerimiz)	21.02.2008
	Oktay Kural	Sanat, Estetik ve Güzellik	20.03.2008
	Sami Savran	Sorumluluk Bilinci	03.04.2008
	Halil Fıratlı	Yazılı Olmayan Geleneklerimiz	03.04.2008
NOKTA	Şenol Ertaner	Önce Harici Sonra M. ve Daima Ç.	07.01.2008
	Murat Çakaloz	Anadolu Ezoterizmi	04.02.2008
	Ali Hakan Lü	Yazılı Olan ve Olmayan Bazı Kurallarımız	03.03.2008
	Nedim Çakır	Bir Ölüm Felsefesi: Hiram'ın Ölümüne Neden Ağlıyoruz?	17.03.2008
	Gökhan Danacı	Templier Şövalyeleri	14.04.2008
İMBAT	İbrahim İzmit	M.'ik Duruş	19.02.2008
	Ozan Torun	Mabette Zaman Kavramı	04.03.2008
	Levent Üzüm	Antik Batı Anadolu Uygarlığı M.'luk	18.03.2008
NİRENGİ	Ergun Zoga	Bir M. İçin Düşünme Eyleminin Stratejik Gerçek Boyutu ne Olmalıdır? Önemi...	03.01.2008
	Fuat Slem	İtidal	17.01.2008
	Talha Akil	M.'ik Adap ve Erkan	28.02.2008
	Güngör Kavadarlı	M.'luk Nedir?, Ne Değildir?	13.03.2008
AGORA	Yılmaz Coşkun	Türk Medyasında M.'lar ve M.'luk	24.01.2008
	Haldan Levent	Operatif mi Spekülatif mi?	17.04.2008
IŞIK	Tuncay Filiz	Masonluk ve Mason	21.01.2008
	Timur Guda	Her Biri Yaralar, Sonuncusu Öldürür: Zaman ve Ölümlülük	21.01.2008
	Ahmet Yurdakul	Öldürmenin Tarihi	18.02.2008
	Oğuz Dağlı	Farklı Olun Kendinizi Yaratın	17.03.2008
	Erol Adil Aksel	Hamtaşın Seçimi	28.04.2008
FETHİYE	Ömür Altunçizme	Dejavu	26.02.2008
	H. Kutsal Olcay	Rehberlik Üzerine	08.04.2008

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
TERAZİ	Okan Ergün	Düşüncenin Doğuşu	17.01.2008
	Hakan Kılavuz	Akıl ve Düşünce Gücü	31.01.2008
	Abdūrahim Derbent	Düşüncenin Gelişimi	14.02.2008
	Y. Ziya Aksan	Kavramlar Üzerine	27.03.2008
ÇEŞME	Haluk Kahyaoğlu	M. ve M.'luk	13.01.2008
	Faik M. Koyuncu	Evrende Denge - 2	06.04.2008
SENTEZ	Adnan Güneş	Temsil ve Temessül	22.01.2008
	Sinan Altun	Diş Kökünden Vitriol'e	22.01.2008
	Metin Yavaş	Sembolizma ve Masonluk	22.01.2008
	Sezer Engin	M. Karakteri, Davranışı ve Kardeşlik Bağları	19.02.2008
	Raşit Beşerler	M.'lar Nasıl ve Niçin Dayanışmalıdırlar?	04.03.2008
KUŞADASI	Ali İlder Taner	L. Görevlileri	23.01.2008
	Raşit Beşerler	M.'lar Nasıl ve Niçin Dayanışmalıdırlar?	27.02.2008
ZUHAL	Demir Savaşçın	M.'lukta Görev Anlayışı	10.01.2008
	Türkhan Slem	Karanlığı Aşıp Daima Aydınlığa Yönelmeliyiz	24.01.2008
	Kubilay Tarlan	Adalet ve M.'luk	03.04.2008
	Haldan Levent	Operatif mi, Spekülatif mi?	17.04.2008
ÖZVERİ	Cengiz Yesügey	Vicdan	09.01.2008
HERMES	Fikret Oğuz Eriş	M.'luk Kendini Bilmekten Doğan Hakikat Severlikten Alır	14.01.2008
PAMUKKALE	S. Burak Haşıloğlu	Sütunlar	27.02.2008
	Murat Karayel	Agap ve Kardeş Sofrası	27.02.2008
HERODOT	Nuri Deniz	Japon Medeniyetine Bir Bakış	07.02.2008
	Alpaslan Işık	Mozart, M.'luğu ve Müziği	21.02.2008
	Nihat Demirkol	Yedi Bilge Öğütlerinde M.'luk İzleri	06.03.2008
	Levent Seral	Uhuvvet	17.04.2008

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	TEKRİR TARİHİ	LOCASI	İNTİKAL TARİHİ
Yalçın Davran	İzmir 1932	01.03.1974	Uyanış	15.12.2007
David Farhi	İstanbul 1923	08.05.1953	Freedom	24.12.2007
Leon Hakim	İstanbul 1947	23.03.1999	Ülke	25.12.2007
Ali Turgut Erdener	İstanbul 1936	03.03.1982	Atayolu	27.12.2007
Bülent Dikman	İstanbul 1941	25.12.1995	Sabah Yıldızı	31.12.2007
Mukan Girginkardeşler	Ayvalık 1922	29.04.1969	Terazi	01.01.2008
Alvin Kohen Aliyanak	İstanbul 1927	26.04.1976	Sevgi	06.01.2008
Celahattin Songu	Bilecik 1909	04.11.1959	Bilgi	06.01.2008
A. Necdet Çolakoğlu	Bandırma 1940	08.05.1980	İzmir	08.01.2008
Şinasi Gören	İstanbul 1918	03.11.1964	Hürriyet	13.01.2008
Noyan Alganatay	Bafra 1945	17.05.1990	Pergel	14.01.2008
Şevki Hakan Kündük	Ankara 1957	09.03.1989	Gönül	14.01.2008
Kenan Rıza Beşiroğlu	Trabzon 1935	04.02.1977	İrem	18.01.2008
Suat Receptoğulları	İstanbul 1947	09.11.1989	Ege	31.01.2008
Aydın Tansan	İzmir 1933	20.01.1984	Üçgen	05.02.2008
Haluk Cimilli	İstanbul 1924	03.05.1955	Sadık Dostlar	08.02.2008
Celalettin Yücel	Bulgaristan 1929	28.04.1967	Çağ	16.02.2008
İbrahim Selim Turgay	İzmir 1964	15.02.1994	Karşıyaka	21.02.2008
Nejat Eralp	Sivas 1939	21.04.1994	Bilge	23.02.2008
Salih Işık Olkay	İstanbul 1948	28.05.2004	Zeytindalı	23.02.2008
Sedat Mıstıkoğlu	Antakya 1955	22.05.1995	Güney Yıldızı	23.02.2008
Halil Zoral	Ankara 1949	29.11.1989	Evrin	29.02.2008
İlyas Perahya	İstanbul 1913	06.11.1963	Atlas	29.02.2008
Tanju Koray	İstanbul 1941	01.04.1963	Ülkü	06.03.2008
H. Sarper Kartal	İzmir 1945	19.05.1982	Marmaris	11.03.2008
Fazlı Ergin	Elbistan 1950	09.12.1999	Güney Yıldızı	16.03.2008
Necmi Yücel	Karamürsel 1918	13.11.1954	İdeal	18.03.2008
Mustafa Çetin	Adana 1953	07.12.1989	Sağduyu	20.03.2008
Pekşen Tamdoğan	Kozan 1933	07.12.1989	Sağduyu	27.03.2008

HİÇ BİR ŞEY ÖLMEZ – HER ŞEY YAŞAR

**Eb. Maş.'a intikal eden Kardeşlerimize Ev.'in Ul. Mi.'ndan sonsuz mağfiret ,
kederli ailelerine ve bütün Kardeşlerimize sabırlar dileriz.**

MİMAR SİNAN

Bulletin of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

ISSN 1301-2762

CONTENTS

6. Message from the Grand Master Salih EVCİLERLİ
9. Gnostic / Sufi Symbols and Ideas in
Turkish and Persian Freemasonry and
Para-Masonic Organisations..... Thierry ZARCONÉ
Çeviren: Celil LAYİKTEZ
28. Lodge "Ali Koç" Celil LAYİKTEZ
36. Hero of Freedom: Niyazi Bey of Resne Tamer AYAN
56. Emulation Lodge of Improvement Ahmet ŞENKUT
63. Charity Mehmet BURAL
68. News from Lodges Mimar SİNAN
103. Obituaries Mimar SİNAN

Address : 9, Nuruziye Sokağı — Beyoğlu / İSTANBUL

YEAR : 2008

NO : 145

